

ΕΘΝΙΚΟ ΚΑΙ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ
ΣΧΟΛΗ ΝΟΜΙΚΩΝ, ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ ΚΑΙ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ
ΠΜΣ: « ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΙΚΕΣ ΣΠΟΥΔΕΣ »

Θέμα :

« Διαμόρφωση λειτουργικών θεσμών πολυμερούς περιφερειακής συνεργασίας στην ΝΑ Ασία. Η περίπτωση της προσέγγισης Βορείου - Νοτίου Κορέας ».

Επιβλέπων Καθηγητής: **ΥΦΑΝΤΗΣ ΚΩΣΤΑΣ**

ΧΑΤΖΑΚΟΥ ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗ

A.M. 24220

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΙΟΥΝΙΟΣ 2006

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΒΡΑΧΥΓΡΑΦΙΕΣ.....σελ.3	
<u>A' ΜΕΡΟΣ.....σελ.-4-11</u>	
ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....σελ.4-8	
ΘΕΩΡΗΤΙΚΑ ΕΡΓΑΛΕΙΑ ΚΑΤΑΝΟΗΣΗΣ.....σελ.9-11	
<u>B' ΜΕΡΟΣ.....σελ.12-39</u>	
1 ^ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ.....σελ.12-25	
1.1. ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ.....σελ.12-15	
1.2. ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗΣ.....σελ.15-25	
2 ^ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ.....σελ.26-39	
2.1. ΔΙΕΘΝΗΣ ΔΙΑΣΤΑΣΗ.....σελ.25-36	
2.2. ΠΟΛΥΜΕΡΗΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΚΑΙ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ.....σελ.36-39	
<u>Γ' ΜΕΡΟΣ.....σελ.40-53</u>	
3 ^ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ.....σελ.40-47	
3.1. ASEAN.....σελ.40-43	
3.2. ARF.....σελ. 44-47	
ΕΠΙΛΟΓΟΣ.....σελ.48-53	
<u>Δ' ΜΕΡΟΣ.....σελ.54-66</u>	
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....σελ.54-59	
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ.....σελ.60-66	
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι.....σελ.60-62	
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙ + ΙΙΙσελ.63-64	
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙV.....σελ.65-66	

ΒΡΑΧΥΓΡΑΦΙΕΣ

APEC	Asia Pacific Economic Cooperation
ASEAN	Association of South East Asian Nations
ARF	ASEAN Regional Forum
KEDO	Korean Peninsula Energy Development Organization
TOCG	Trilateral Coordination and Oversight Group
OECD	Organization of Economic Cooperation and Development.
NAFTA	North American Free Trade Agreement
IAEA	International Atomic Energy Agency
HE	Ηνωμένα Έθνη (ΟΗΕ)
ΗΠΑ	Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής
ΕΣΣΔ	Σοβιετική Ένωση
ΒΑ Ασία	Βόρειο ανατολική Ασία
Ε.Ε.	Ευρωπαϊκή Ένωση
Ε.Ε.Π	Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη.
RoK	Republic of Korea (Νότια Κορέα)
DPRK	Democratic People's Republic of Korea (Βόρεια Κορέα)
WMD	Weapons of Mass Destruction
DMZ	Demilitarized Zone
NPT	Non – Proliferation Treaty

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Από το τέλος του Β'Π.Π. τα έθνη-κράτη, οπότε αναδύθηκαν με σημαντικές διαφοροποιήσεις σε όρους πολιτικής και πολιτιστικής ταυτότητας, επεδίωξαν την επιβεβαίωση της εθνικής τους ασφάλειας και την επίτευξη κοινωνικό-οικονομικής ανάπτυξης, μέσω της αμοιβαίας οικονομικής συνεργασίας και πολιτικής ενοποίησης. Την περίοδο αυτή εμφανίζονται οργανισμοί όπως η NAFTA, η Ε.Εⁱ, ως αποτέλεσμα της περιφερειακής προσέγγισης των δρώντων του διεθνούς συστήματος. (Haider, 2000, σελ.423) Από τα τέλη της δεκαετίας του '80 οι περιφερειακοί οργανισμοί αναβαθμίζουν το ρόλο τους, ενώ δημιουργούνται νέοι, καθώς « το πολυμερές εμπόριο, η επίδραση της παγκοσμιοποίησης και της δημοκρατίας, οι νέες διαστάσεις στην έννοια της ασφάλειαςⁱⁱ και των ασύμμετρων απειλών διαμορφώνουν τη μεταψυχροπολεμική τάξη πραγμάτων και την εικόνα ενός οργανωμένου κόσμου ». (Fawcett, 1995, σελ.1-2).

Την ίδια περίοδο, η περιοχή της Ασίας-Ειρηνικού εισέρχεται σε νέα, δυναμική πορεία. Για πρώτη φορά στη σύγχρονη ιστορία της, είναι ελεύθερη από ξένες δυνάμεις. Αποτελείται από αρκετά ισχυρά κράτη σε διάφορα επίπεδα εκβιομηχάνισης και πολιτικής οργάνωσης. Η σημερινή γεωπολιτική ισορροπία στην Ασία, παρουσιάζει αρκετές ομοιότητες με την Ευρώπη του 19^{ου} αιώναⁱⁱⁱ. Ο νέος συσχετισμός δυνάμεων στη μεταψυχροπολεμική περίοδο, καλείται να αντιμετωπίσει πολιτισμικές διαιρέσεις, ιστορικές εχθρότητες, συνοριακές διαφορές, εν δυνάμει διενέξεις - κάποιες εκ των οποίων αρκετά σοβαρές - όπως Κίνα –Taiwan, η Θάλασσα της Νότιας Κίνας, οι 2 Κορέες. (Hettne, 2000, σελ.8) και να διαχειριστεί την παρουσία^{iv} των ΗΠΑ στην περιοχή. Μέχρι πρόσφατα ωστόσο, η περιφέρεια Ασίας- Ειρηνικού δεν υφίστατο ως έννοια. Αντίθετα από την Βορειοανατολική^v, Νοτιοανατολική^{vi} και Νότια^{vii} Ασία, δε διαθέτει κοινή

ⁱ Η Latin American Trade Agreement, Caribbean Community, Οργανισμός Αφρικανικής Ενότητας, Gulf Cooperation Council, ASEAN, APEC, Economic Community of West African States, Southern African Development Community και South Asian Association for Regional Cooperation, (Haider, 2000, σελ. 423)

ⁱⁱ Η έννοια της ασφάλειας διευρύνεται συνεχώς. Μόλυνση του περιβάλλοντος, πυρηνικά ατυχήματα, πειρατεία, διασπορά όπλων μαζικής καταστροφής, παράνομη μετανάστευση, ναρκωτικά, AIDS, πανδημίες, οικονομικές κρίσεις.

ⁱⁱⁱ Η Κίνα παίζει το ρόλο της Γερμανίας, ως η μεγάλη, στρατηγικά τοποθετημένη, αναπτυσσόμενη με τάσεις ηγεμονικές δύναμη, και η Ιαπωνία το ρόλο της Μεγάλης Βρετανίας, ως η εκβιομηχανισμένη χώρα η οποία προσπαθεί να διατηρήσει μία πολιτική περιφερειακής απομόνωσης και διεθνούς ενδιαφέροντος

^{iv} Στρατιωτική και οικονομική

^v Αποτελείται από την Ιαπωνία, Κίνα, Χερσόνησο της Κορέας και ενίοτε τη Ρωσία.

ιστορία ή πολιτισμικούς δεσμούς. Ο θρησκευτικός, πολιτικός, δημογραφικός και οικονομικός πλουραλισμός που τη διακρίνουν, ενισχύουν την πολυπλοκότητα^{viii} της περιοχής, η οποία δύσκολα γίνεται αποδεκτή ως γεωγραφική οντότητα. Μόλις πρόσφατα, κάποιες χώρες στην περιφέρεια Ασίας- Ειρηνικού άρχισαν να θεωρούν ότι αποτελούν μία συνεκτική περιφέρεια και να δρουν ανάλογα. (Ravenhill, 2002,σελ.174)

Η προβληματική του προσδιορισμού της περιφέρειας^{ix} και του φαινομένου του περιφερειασμού^x, μελετήθηκε διεξοδικά από την ακαδημαϊκή κοινότητα στα τέλη της δεκαετίας του '60, αρχές '70, αλλά τα συμπεράσματα δεν ήταν ξεκάθαρα. Βασικό εμπόδιο ήταν ο ορισμός της περιφέρειας^{xi}. Καθώς όμως, δεν υφίστανται «φυσικές περιφέρειες», η οικονομική, πολιτική, κοινωνική, πολιτιστική και ιστορική διάσταση της έννοιας, αναπόφευκτα, περιπλέκουν τον ορισμό. Ο βαθμός κοινωνικής (εθνικότητα, φυλή, γλώσσα, θρησκεία, κουλτούρα, ιστορία, συνείδηση κοινής κληρονομιάς), οικονομικής (εμπόριο, οικονομική ολοκλήρωση), πολιτικής (τύπος διακυβέρνησης, επικρατούσα ιδεολογία) και οργανωσιακής συνοχής (ύπαρξη περιφερειακών θεσμών)· σε συνδυασμό με το πώς δέχονται και ερμηνεύουν την περιφέρεια οι κρατικοί δρώντες, προσφέρει χρήσιμα στοιχεία προσδιορισμού. (Fawcett,1995, σελ.38 κ.ε.) « Παρά τις εμφανείς διαφορές υπάρχουν σημαντικές ομοιότητες που θέτουν τα θεμέλια για τη διαμόρφωση ασιατικής συνείδησης και ταυτότητας »^{xii} (Funabashi,όπως παρατίθεται στο Coleman,1998, σελ.68). Η πρόσφατη ιστορία μάλιστα, έχει ενισχύσει τα συγκεκριμένα στοιχεία. Β' Π.Π., Πόλεμος της Κορέας, Πόλεμος του Vietnam και φυσικά ο Ψυχρός Πόλεμος, δημιούργησαν την ανάγκη κινητοποίησης έναντι της κομμουνιστικής απειλής, την άμυνα του έθνους και την ασφάλεια της

^{vi} Αποτελείται από τη Μαλαισία, τις Φιλιππίνες, Ινδονησία, Σιγκαπούρη, Ταϊλάνδη και το Βιετνάμ.

^{vii} Αποτελείται από το Μπαγκλαντές, την Ινδία, το Πακιστάν και τη Σρι Λάνκα

^{viii} Η επιρροή της Κίνας, των ευρωπαϊκών αποικιακών δυνάμεων, της Ινδίας και της Μέσης Ανατολής· έχουν δημιουργήσει ένα αμάλγαμα Βουδιστικών, Καθολικών και Ισλαμιστικών κοινωνιών με έντονα στοιχεία διαφοροποίησης.

^{ix} Διεξοδικότερη ανάλυση στο Κουλουμπής, (1995, κεφ.13)

^x Regionalism

^{xi} Ο Nye όρισε τη διεθνή περιφέρεια ως « περιορισμένο αριθμό κρατών που συνδέονται μεταξύ τους με γεωγραφική εγγύτητα και αμοιβαία αλληλεξάρτηση. Αντίστοιχα ως περιφερειασμός μπορεί να οριστεί η δημιουργία διακρατικών σχηματισμών στη βάση της περιφέρειας ». (Fawcett ,1995, σελ.11)

^{xii} Την υπεροχή της οικογένειας και της κοινότητας, αποδοχή της ιεραρχίας, σεβασμός προς τις αρχές

κοινότητας (Coleman, 1998, σελ.69). Αργότερα, τη δεκαετία του '90, η επίδραση της ΕΕΠ, η εγκαθίδρυση της NAFTA, η αβεβαιότητα ως προς το αποτέλεσμα του Γύρου της Ουρουγουάης και η ένταση στις οικονομικές σχέσεις Ιαπωνίας- Αμερικής, ώθησαν τις χώρες της Ασίας - Ειρηνικού να συνεργαστούν σε επίπεδο περιφέρειας, κατά το παράδειγμα της Βορείου Αμερικής και της Ευρώπης.

Σήμερα, η πολυμέρεια στην Ασία, φαίνεται να εισέρχεται σε νέο στάδιο. (Alatas, 2001, σελ.1) Είναι η μόνη περιφέρεια στην οποία δημιουργήθηκαν επιτυχημένοι μακρο-περιφερειακοί θεσμοί ασφαλείας μετά το τέλος του Ψυχρού Πολέμου, εν μέρει, ως αναγνώριση της ανάγκης ύπαρξης ενός πολυμερούς πλαισίου διαχείρισης των αλλαγών που λαμβάνουν χώρα σε αυτήν. (Acharya, 2004, σελ.241) Η εκτίμηση ότι οι ΗΠΑ θα μειώσουν τη στρατιωτική παρουσία τους, η άνοδος Κίνας και Ιαπωνίας, η οικονομική και εμπορική αλληλεξάρτηση, η διαχείριση ζητημάτων όπως η προσέγγιση Βορείου- Νότιου Κορέας, η κυριαρχία στα νησιά της Νότιας Κινεζικής Θάλασσας, η διένεξη Κίνας –Taiwan είναι ικανοί λόγοι για να πυροδοτήσουν εξοπλιστικό πυρετό ή να καταλήξουν σε σύγκρουση, της οποίας το αποτέλεσμα θα είναι απρόβλεπτο.

Η επιλογή ενός case study είναι συνήθως επίπονη διαδικασία. Στα πλαίσια της παρούσης εργασίας, επιλέξαμε να ασχοληθούμε με το Κορεατικό Ζήτημα και ειδικότερα με τη διαδικασία εξομάλυνσης των διμερών σχέσεων, που λαμβάνει χώρα δίχως να τίγεται η ουσία του αρχικού προβλήματος μέσω της σταδιακής παραίτησης επί των επιδιώξεων τους και της σταδιακής διαφοροποίησης των αρχικών τους στόχων. (Βαρβαρούσης, 1998, σελ.235) Η συγκεκριμένη διακρατική διαφορά, της οποίας η επίλυση έγκειται στη σιωπηρή αποδοχή της de facto κατάστασης, που τα ίδια τα αντιμαχόμενα μέρη στο παρελθόν δημιούργησαν έπειτα από μία κρίση, παρά μέσω μίας τυπικής συμφωνίας, συνιστά το κλειδί της γεωστρατηγικής συνεργασίας και ισορροπίας στη ΒΑ Ασία.

Η διαίρεση της Κορεατικής Χερσονήσου κατά μήκος του 38^{ου} παράλληλου, σε Βόρεια και Νότια Κορέα, η παραγωγή όπλων μαζικής καταστροφής, η εχθρική ψυχροπολεμική ρητορική και τα συγκρουόμενα συμφέροντα των μεγάλων δυνάμεων (ΗΠΑ, Κίνα, Ιαπωνία, Ρωσία) δημιουργούν κατάλληλες συνθήκες για στρατιωτική σύγκρουση μάλλον, παρά συνεργασία. Εξάλλου, δύο εκατομμύρια στρατεύματα εξακολουθούν να παραμένουν σταθμευμένα εκατέρωθεν της

αποστρατικοποιημένης ζώνης, έξι χρόνια μετά τη Διάσκεψη του 2000 ανάμεσα στις δύο χώρες, αμφισβητώντας τις προσδοκίες που είχε καλλιεργήσει για χαλάρωση της πόλωσης. Μέχρι πρόσφατα η ειρήνη και η ισορροπία στην Κορεατική Χερσόνησο, διατηρείτο στη βάση διμερών σχέσεων, ενώ οι αντίστοιχες πολυμερείς απουσίαζαν χαρακτηριστικά.

Ωστόσο, από τις αρχές της δεκαετίας του '90, τα πολυμερή σχήματα αναπτύσσονται στην Ασία και αναγνωρίζεται πλέον η ανάγκη ενός πολυμερούς πλαισίου διαχείρισης των εξελίξεων στην Χερσόνησο. Υποθέτουμε επομένως, ότι η Κορέα έχει εισέλθει σε μία διαδικασία θεμελιωδών αλλαγών, με κατάληξη τον τερματισμό της αναμέτρησης και ενδεχομένως μία μορφή ενοποίησης^{xiii}. Ο προσανατολισμός επομένως των 2 χωρών και ιδιαίτερα μίας ενωμένης Κορέας (ως πιθανότητα) έχει και θα έχει σημαντικές επιπτώσεις στην περιφερειακή τάξη πραγμάτων. Το ενδιαφέρον μας, εστιάζεται στις πιθανές αντιδράσεις των εμπλεκόμενων μερών, αλλά και των μεγάλων περιφερειακών δυνάμεων, ΗΠΑ, Κίνα, Ιαπωνία, Ρωσία. Στη συνέχεια, η προσοχή μας στρέφεται στη συμβολή ή μη των πολυμερών, περιφερειακών θεσμών ασφαλείας στη γεωπολιτική ισορροπία της περιοχής. Η ανάλυση μας θα περιοριστεί στον ARF, εξαιτίας της, σχεδόν, καθολικής συμμετοχής των κρατών της περιφέρειας Ασίας –Ειρηνικού που απολαμβάνει. Τούτο δε συνεπάγεται ότι οργανισμοί όπως ο APEC δεν συμβάλλουν στην περιφερειακή, πολυμερή οργάνωση των ασιατικών κρατών ή στη διαμόρφωση μίας κοινής ταυτότητας, αλλά το αντικείμενό τους δεν περιορίζεται στην ασφάλεια και τη γεωστρατηγική σταθερότητα της Ασίας – Ειρηνικού.(Pyle,2003 σελ.25)

Εύλογα ο αναγνώστης θα αναρωτηθεί αν είναι δυνατόν να υπάρξει διαχωρισμός ανάμεσα στην οικονομία και την πολιτική ή τη διπλωματία, όμως υπενθυμίζουμε την περιορισμένη έκταση της εργασίας που δε μας επιτρέπει να επεκταθούμε στην οικονομική περιφερειακή οργάνωση της Ασίας, και σε ζητήματα όπως η διαχείριση του πυρηνικού προγράμματος της Κορέας^{xiv}, ή ακόμη τα οικονομικά της ενοποιητικής διαδικασίας. Εύλογα επίσης ο αναγνώστης θα αναρωτηθεί ως προς τη συμβολή του συγκεκριμένου θέματος, αφού οι εξελίξεις, όσες και στο βαθμό που

^{xiii} Θα αποφύγουμε τυχόν προβλέψεις για το χρόνο και τη μορφή που θα λάβει η ενοποίηση

^{xiv} Οι τελευταίες εξελίξεις ως προς το πυρηνικό πρόγραμμα της Β. Κορέας και τις δοκιμαστικές εκτοξεύσεις πυραύλων πάνω από το ιαπωνικό αρχιπέλαγος και η απειλή πολέμου από την Ιαπωνία, καθιστούν το θέμα εξαιρετικά επίκαιρο.(βλ. περισσότερα στον διαδικτυακό τόπο www.cnn.com/2006/world/asiapcf/07/15/nkorea.un.acp/index.html)

λαμβάνουν χώρα, έχουν ως επίκεντρο την Ασία. Παραφράζοντας μία δήλωση του Nye, ότι «ο 21^{ος} αιώνας ανήκει στην Ασία.» και το ρόλο που αναμένεται να διαδραματίσει στις εξελίξεις κατά τον 21^ο αιώνα, θα σπεύσω να απαντήσω ότι αυτό συνιστά την πρόκληση της συγκεκριμένης εργασίας. Οι εξελίξεις στην Κορεατική Χερσόνησο είναι συνηρταμένες με την σταθερότητα της περιφέρειας Ασίας-Ειρηνικού, συμβάλλοντας στη συσπείρωση των δρώντων για να τις αντιμετωπίσουν αποτελεσματικά. Έμας προσφέρουν επομένως ένα πλαίσιο για την ουσιαστικότερη μελέτη και κατανόηση των ασιατικών - και μη- δρώντων καθώς και την πολυπλοκότητα των μηχανισμών οργάνωσης τους.

Κατά την επεξεργασία της βιβλιογραφίας καταλήξαμε σε δύο διαπιστώσεις. Η πρώτη είναι ο δισταγμός και ταυτόχρονα η προσδοκία που συναντά ο αναγνώστης στις πηγές. Οι συγγραφείς που αναλύουν την προσέγγιση μεταξύ Βορείου-Νοτίου Κορέας και τις συνέπειες αυτής (κεφάλαιο 1), διαπιστώνουν ότι οι εξελίξεις στην Χερσόνησο είναι πράγματι σημαντικές, όμως το μέλλον παραμένει ρευστό, απρόβλεπτο. Στο σύνολο τους εκφράζουν τη βεβαιότητα ραγδαίων εξελίξεων, σε άγνωστο όμως χρόνο. Οι αναλύσεις, που αφορούν τους πολυμερείς περιφερειακούς οργανισμούς, ASEAN, APEC, ARF, ASEAN+3, ποικίλλουν ως προς τη προσέγγισή τους, εντούτοις δεν εστιάζουν αποκλειστικά στην Κορεατική Χερσόνησο, αλλά σε περιφερειακά διάφορα ζητήματα (κεφάλαιο 2)

Όσον αφορά τη δεύτερη διαπίστωση, η περιφέρεια Ασίας-Ειρηνικού και τα πολυμερή σχήματα συνεργασίας που αναπτύσσονται σε αυτή, αποτελούν αντικείμενο εκτεταμένης έρευνας από τους θεωρητικούς των διεθνών σχέσεων, όπως διαπιστώνεται παρακάτω. Η δυναμική της περιφέρειας, η επιρροή της στις διεθνείς εξελίξεις, η υφή των σχέσεων μεταξύ των κρατών και οι προσπάθειες οργάνωσης σε περιφερειακό επίπεδο, ελέγχουν τη διαψευσιμότητα των θεωριών των διεθνών σχέσεων: Ρεαλισμός vs Κονστρουκτιβισμός? Ποια η συμβολή του νεοφιλελευθερισμού? Επαληθεύεται η θεωρία της Κοινότητας Ασφάλειας?

ΘΕΩΡΗΤΙΚΑ ΕΡΓΑΛΕΙΑ ΚΑΤΑΝΟΗΣΗΣ

« Οι διεθνείς σχέσεις διαμορφώνονται από τις ενέργειες των μεγάλων δυνάμεων σε κάθε ιστορική περίοδο ». (Waltz, όπως παρατίθεται στο Kang,2003, σελ.57) Κατά τους τελευταίους τέσσερις αιώνες, οι ευρωπαϊκές δυνάμεις, μέσα από διενέξεις, πολέμους, καινοτομίες και συσσώρευση πλούτου, αποτέλεσαν τον ιδανικό καμβά ανάπτυξης, εφαρμογής και επαλήθευσης των θεωριών των διεθνών σχέσεων. Σταδιακά ωστόσο, η περιφέρεια Ασίας-Ειρηνικού, διεκδικεί το ενδιαφέρον των θεωρητικών. Τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της, η δυναμική των ασιατικών χωρών σε οικονομικό, στρατιωτικό και διπλωματικό επίπεδο, η πρόοδος προς την περιφερειακή ολοκλήρωση προσφέρουν νέο πεδίο έρευνας και μελέτης. Η ανταπόκριση είναι θερμή ενώ τα αποτελέσματα αναμένεται να είναι άκρως διαφωτιστικά.

Τα διαθέσιμα, θεωρητικά εργαλεία όμως, αναπτύχθηκαν με βάση την ευρωπαϊκή πραγματικότητα. Τα δεδομένα επομένως της περιφέρειας Ασίας-Ειρηνικού, προκαλούν την αντοχή και την επαληθευσιμότητα των κλασικών θεωριών. Η συμβατική εξήγηση του ARF ως μία απόπειρα των κρατών ASEAN να διατηρήσουν την αμερικανική στρατιωτική παρουσία στην περιοχή και να προωθήσουν σχέσεις συνεργασίας με την Κίνα και την Ιαπωνία, συνδέεται με το ρεαλισμό και το νεοφιλελευθερισμό. Ρεαλιστές vs Νεοφιλελεύθεροι, λοιπόν? Ωστόσο δεν είναι ξεκάθαρη η φύση των σχέσεων ανάμεσα στους συμμετέχοντες και τι είδους πλαίσιο συνεργασίας προσφέρει (Garofano, 2002, σελ.503). Μήπως ο κονστρουκτιβισμός προσφέρει ικανοποιητικότερα εργαλεία για την κατανόηση της δημιουργίας του ARF? Σε κάθε περίπτωση μας προσφέρουν διαφορετικές οπτικές του ζητήματος που μας απασχολεί.

Οι (Νέο)Ρεαλιστές προσεγγίζουν το ARF ως μία « αρένα » σχέσεων ισχύος ανάμεσα στις μεγάλες δυνάμεις της περιοχής, την Κίνα και τις ΗΠΑ. (Kang, 2003, σελ. 60) Η κατεύθυνση της διαδικασίας και η θέση των μικρότερων δυνάμεων εξαρτάται από την κατανομή ισχύος. Οι τελευταίες επιδιώκουν τη συνεργασία, προκειμένου να αντιμετωπίσουν μία απειλή που προέρχεται από μεγαλύτερη δύναμη^{xv}. Οι δομικοί ρεαλιστές υποστηρίζουν ότι ο ARF, όπως η πλειοψηφία των πολυμερών θεσμών, έχει μικρή σχέση με τα περιφερειακά ζητήματα ασφαλείας και ότι το μέλλον

^{xv} Λαμβάνοντας υπόψη ότι το τέλος του Ψυχρού Πολέμου προκάλεσε φόβο για πιθανή αποχώρηση των αμερικανικών δυνάμεων από την Ασία.

μάλλον καθορίζεται από την ισορροπία δυνάμεων και τη συμπεριφορά των κρατών που επιδιώκουν να εξασφαλίσουν την ασφάλειά τους. (Garofano,2002 σελ.504). Οι νεορεαλιστές εμφανίζονται πιο σκεπτικιστές απέναντι στην πιθανότητα διεθνούς συνεργασίας από τους νεοφιλελεύθερους θεωρητικούς, καθώς επιχειρηματολογούν υπέρ του εφήμερου χαρακτήρα παρόμοιων θεσμών. Αν η κατανομή ισχύος μεταβληθεί τότε το σύστημα θα ανταποκριθεί ανάλογα με τη δημιουργία νέων θεσμών. Σε κάθε περίπτωση όμως θα εξυπηρετούν τα συμφέροντα των πιο ισχυρών κρατών. (Garofano, 2002,σελ. 505)

Οι (Νέο)Φιλελεύθεροι θεωρούν το ARF ως μία τακτική συνεργασίας ανάμεσα στα μέλη του, προκειμένου να διευθετηθούν διάφορα ζητήματα περιφερειακής ασφαλείας (Katsumata,2006, σελ.182) Σε ένα παίγνιο διακρατικών σχέσεων, οι παίκτες αναμένεται να αντιδράσουν λογικά, να επιδιώξουν τη συνεργασία και να αναζητήσουν άμεσα οφέλη από αυτή. Τότε προωθούν ένα θεσμό που προσφέρει στα μέλη του πληροφορίες για τις δράσεις και τις προθέσεις των υπολοίπων. Το ARF συνιστά επομένως ένα forum ανταλλαγής πληροφοριών και απόψεων, που ελαχιστοποιεί το δίλημμα ασφαλείας ενώ ενισχύει τους κανόνες και τους τύπους.

Ωστόσο, οι παραπάνω εξηγήσεις δεν επαρκούν, καθώς παραβλέπουν το γεγονός ότι η συζήτηση για τη δημιουργία πολυμερών σχημάτων ασφαλείας δεν ενέκυψε μετά το τέλος του Ψυχρού Πολέμου, αλλά προϋπήρχε, και ιδιαίτερα σε μία χρονική περίοδο κατά την οποία δεν υφίστατο το ενδεχόμενο αποχώρησης των ΗΠΑ από την Ασία. Δεν διευκρινίζεται η σχέση ανάμεσα στο ARF και την αμερικανική στρατιωτική εμπλοκή. Οι ΗΠΑ θα μπορούσαν να μετέχουν στο σχήμα δίχως φυσική παρουσία στην Ασία ή να ενεπλέκονται πολιτικά σε άλλα πολυμερή σχήματα του ASEAN ή του APEC, που φαίνεται μάλιστα να προτιμούν^{xvi}. (Cossa, 2005, σελ.81) Επίσης, η συμβατική αυτή εξήγηση ορίζει τα συμφέροντα των δρώντων σε όρους υλικούς. Κατά συνέπεια, το ARF εμφανίζεται ως ένα “talking shop” δίχως σημαντική επιρροή (Katsumata, 2006, σελ. 185).

Οι Κονστρουκτιβιστές προσεγγίζουν το ARF ως ένα πλαίσιο ανάπτυξης και άσκησης τύπων και κανόνων. Η συμπεριφορά του κάθε κράτους – μέλους ορίζεται από τους συνεργασιακούς τύπους στους οποίους στηρίζεται το forum. Το ανεπίσημο ύφος συνεργασίας του ARF δίνει τον τόνο στο

^{xvi} Το ARF θεωρήθηκε ως δυσάρεστη εξέλιξη για τα συμφέροντα των ΗΠΑ μέχρι την έλευση του Clinton στον προεδρικό θώκο

διάλογο που διεξάγεται ανάμεσα στα κράτη (βλ. σχετικά Stubbs, 2006). Τα συμφέροντα των μερών ορίζονται και επαναπροσδιορίζονται μέσα από νόρμες και κοινά δεδομένα συμπεριφοράς· το κλειδί για την προσέγγισή τους, είναι οι κοινές ιδέες (Katsumata, 2006, σελ.182) Οι κονστρουκτιβιστές είναι αισιόδοξοι ότι το ARF συμβάλλει στην δημιουργία μίας « κοινότητας ασφάλειας ». Τα ισχυρά αισθήματα εμπιστοσύνης και « ανήκειν » σε μία κοινότητα μπορούν να δημιουργηθούν με την πάροδο του χρόνου, επιτρέποντας στα κράτη είτε να αποφεύγουν τις συγκρούσεις, είτε να ρυθμίζουν τις σχέσεις τους χωρίς βία (Garofano,2002, σελ.504).

Κατά πόσο μία συλλογική ταυτότητα έχει όντως επιτευχθεί, είναι ζήτημα εμπειρικής έρευνας. Σε κάθε περίπτωση οι ηγέτες των κρατών του ARF την επικαλούνται τακτικά και η πρώτη συνάντηση της East Asian Community το Δεκέμβριο του 2005 (Noboru, 2006, σελ.1) ίσως να είναι ενδεικτική της τάσης προς τη δημιουργία μίας « κοινότητας ». Οι υποστηρικτές του ARF και της κοινότητας ασφαλείας^{xvii}, είναι πεπεισμένοι ότι οι αυξημένες αλληλεπιδράσεις σε κοινωνικό, οικονομικό και πολιτικό επίπεδο συμβάλλουν στην ανάπτυξη μίας αίσθησης “we-feeling”, εμπιστοσύνης, επικοινωνίας, πρόβλεψης συμπεριφοράς.

Παρόλα αυτά, και οι τρεις θεωρητικές προσεγγίσεις έχουν αδυναμίες και αποφεύγουν να εξηγήσουν ικανοποιητικά τη διαδικασία εμφάνισης περιφερειακών θεσμών. Οι Κονστρουκτιβιστές αδυνατούν να περιγράψουν τους μηχανισμούς μέσω των οποίων η ταυτότητα μπορεί να μεταβληθεί ή τη διάρκεια της διαδικασίας διαμόρφωσης της κοινότητας ασφάλειας. Οι Ρεαλιστές δεν έχουν πείσει για τη σχετικότητα των απολύτων κερδών, ενώ οι θεσμοί φαίνεται να έχουν σημασία και λόγο ύπαρξης σε κάποιες περιπτώσεις (Garofano,2002, σελ.507). Οι Νεοφιλελεύθεροι τέλος, απέτυχαν να προσδιορίσουν τις συνθήκες κατά τις οποίες το δίλημμα ασφαλείας βελτιώνεται και μειώνει το κόστος πληροφόρησης.

^{xvii} Ως προς το τι συνιστά ταυτότητα ή κοινότητα ασφαλείας παραπέμπουμε στο έργο των Adler, Barnett (:1998) για μία διεξοδικότερη ανάλυση και μάλιστα για τη περιφέρεια της Ασίας –Ειρηνικού (Acharya, σελ. 198 κ.ε.)

1^ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ

1.1. ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

Τα στοιχεία συνέχειας που διακρίνουν τη μακραίωνη ιστορία της Κορεατικής Χερσονήσου^{xviii} είναι η διαίρεση και η ισορροπία δυνάμεων. Η ιστορία^{xix} της διαμορφώνεται μέσα από σκληρές και συνεχείς γεωπολιτικές ζυμώσεις. Τα σύνορα που ορίζουν το Βασίλειο του Βορρά της δυναστείας των Καγκουρίγιο και του Νότου των Πουακέ και Σίλα ταυτίζονται αρκετούς αιώνες αργότερα, το 1945, με τον 38^ο παράλληλο, τη φυσική οροθετική γραμμή ανάμεσα στη Βόρεια και τη Νότια Κορέα. Η Ενωμένη Κορέα αποτέλεσε διακύβευμα ανάμεσα στις δύο αυτοκρατορίες του Μέσου Βασιλείου και της Χώρας του Ανατέλλοντος Ηλίου. Το 1895 η Ιαπωνία της δυναστείας των Μειγί απέσπασε την Κορέα από τον έλεγχο της Κίνας και εδραίωσε την επιρροή της. Η Κορέα ως δρών του διεθνούς συστήματος εμφανίζεται στα τέλη του 19^{ου} αιώνα. Σύντομα, το 1910, γίνεται ιαπωνική αποικία (Bleiker, 2001, σελ. 124). Ακολουθεί μία περίοδος βίαιης κατοχής που στόχο έχει την αλλοίωση της κορεατικής ταυτότητας και την τελική αφομοίωση της χερσονήσου^{xx}. (Boniface, 2004, σελ. 241).

Η αποικιακή κληρονομιά, ο εθνικός διχασμός και οι ξένες επεμβάσεις επέτειναν τους τόνους στην Κορέα κατά τη δεκαετία του 40' ως και τις αρχές της επόμενης. Ως θέατρο επιχειρήσεων μεταξύ των δύο δυνάμεων ΗΠΑ και ΕΣΣΔ, η χώρα διαιρείται σε δύο τμήματα κατά μήκος του 38^{ου} παράλληλου, μέτρο που κρίθηκε απαραίτητο μεν, προσωρινό δε, για την αποκλιμάκωση της έντασης. Το βόρειο τμήμα καταλαμβάνουν τα σοβιετικά στρατεύματα ενώ το νότιο οι αμερικανικές δυνάμεις. Το 1948 η κάθε πλευρά εγκαθιστά φιλικά προσκείμενη κυβέρνηση στην περιοχή επιρροής της και σταδιακά δημιουργούνται δύο τεχνικά κράτη που αντικατοπτρίζουν την ιδεολογική πόλωση του διεθνούς συστήματος κατά τη μεταπολεμική περίοδο. (βλ. σχετικά στο Kaplan, 1976) Η Βόρεια Κορέα εμφανίζεται ενισχυμένη με την σχετική υποστήριξη της Κίνας και ΕΣΣΔ στο ζήτημα της Ένωσης, ενώ η «νηπιακή» ακόμα Ν. Κορέα δε διαθέτει επαρκή αμυντικό

^{xviii} Κορέα → Χώρα του Ήσυχου Πρωινού

^{xix} Περισσότερα στοιχεία για την ιστορία της Κορέας, ο αναγνώστης μπορεί να βρει στο αφιέρωμα του CNN, στην ιστοσελίδα www.cnn.com/SPECIALS/2005/northkorea/index.html

^{xx} Η ανάμνηση του βίαιου παρελθόντος ήταν ένα σοβαρό εμπόδιο στην εξομάλυνση των σχέσεων Κορέας – Ιαπωνίας, οι οποίες μόλις το 1998 συμφιλιώθηκαν

εξοπλισμό για να την αντιμετωπίσει. Η αποχώρηση των αμερικανικών δυνάμεων το 1949, δημιούργησε ένα κενό ασφάλειας το οποίο δεν καλύπτεται. (Lee, 2004, σελ. 265) Αμφότερες οι κυβερνήσεις δεν είναι πρόθυμες να αποδεχτούν μία ένωση υπό τους όρους του αντιπάλου τους.

Ο κορεατικός πόλεμος^{xxi}, « χρησιμοποιήθηκε ως λύση για τις εσωτερικές πολιτικές εντάσεις, όμως τελικά δεν έλυσε τίποτα παρά απεκατέστησε το status quo ante ». (Gumings, όπως παρατίθεται στο Bleiker,2001, σελ. 125). Κόστισε τη ζωή ενός εκατομμυρίου ανθρώπων, ενώ εξήντα χρόνια μετά τα γεγονότα, περίπου δέκα εκατομμύρια άτομα παραμένουν χωρισμένα από τις οικογένειες τους εκατέρωθεν των συνόρων, θέτοντας τις βάσεις για ένα ρευστό και αβέβαιο μέλλον. Με την ανακωχή που ακολούθησε το τέλος του κορεατικού πολέμου, την πρώτη μεταπολεμική σύγκρουση, σημείο αναφοράς του ανταγωνισμού που θα ακολουθούσε ανάμεσα στα δύο πολιτικοοικονομικά και ιδεολογικά στρατόπεδα, τα δύο μέρη διακήρυξαν μεν το ενδιαφέρον τους για την Ένωση, ωστόσο κανένα δεν προέβη σε ρεαλιστικές προτάσεις για την υλοποίηση του στόχου. (Βαρβαρούσης, 1998, σελ. 225)

Αναπόφευκτα ότι ξεκίνησε ως προσωρινή διαίρεση της κορεατικής χερσονήσου και ταυτότητας με την προϋπόθεση ότι θα επακολουθούσαν διαπραγματεύσεις επανένωσης, εξελίχθηκε σε θεμελιώδες χαρακτηριστικό της γεωστρατηγικής ισορροπίας στην Νοτιοανατολική Ασία. (Bleiker,2001, σελ. 124). Κατά τη διάρκεια μάλιστα του Ψυχρού Πολέμου, η πόλωση ανάμεσα στα δύο κράτη εντάθηκε, « οδηγώντας τη Βόρεια και Νότια Κορέα σε έναν ατέρμονο εξοπλιστικό αγώνα, σε δράσεις και αντιδράσεις που επιδεινώνουν την πόλωση ». (Moon Chung, όπως παρατίθεται στο Bleiker,2001, σελ. 125) Η Βόρεια Κορέα προβαίνει σε αρκετές τρομοκρατικές επιθέσεις, είτε σε πολιτικά αεροσκάφη, τούνελ, είτε υποβρύχιες διεισδύσεις στην DMZ. Ενώ η Νότια Κορέα κατηγορείται για την παραβίαση της συνθήκης ανακωχής σχεδόν 500.000 φορές και η παρουσία των αμερικανικών στρατευμάτων στο έδαφος της εύλογα δημιουργεί πρόσφορες αφορμές για επιθετικά σενάρια πολέμου από τα βόρεια σύνορά της.

Η ισορροπία στην Κορεατική Χερσόνησο διατηρήθηκε χάρη στον συνδυασμό τριών παραγόντων –κλειδιά. Πρώτα από όλα, τη διατήρηση αυστηρών πολιτικό-στρατιωτικών συμμαχιών, έπειτα την παρουσία ισχυρών πολιτικών καθεστώτων και τέλος σχετική αποτρεπτική ισορροπία (Lee,2004,

^{xxi} Όπως « κάθε εμφύλιος πόλεμος »

263). Από τις αρχές της δεκαετίας του '90, παρ' όλα αυτά και στους τρεις παράγοντες έλαβαν χώρα σημαντικές αλλαγές. Η Σοβιετική Ένωση διαλύεται το 1991, τον επόμενο χρόνο Ν. Κορέα και Κίνα εγκαινιάζουν διπλωματικές σχέσεις, συμβάλλοντας στη διαφοροποίηση των στρατιωτικών δεσμών της Μόσχας και του Πεκίνου με την Pyongyang. Η συμμαχία RoK-ΗΠΑ παραμένει αμετάβλητη, εντούτοις η προσέγγιση Washington και Σεούλ μεταβάλλεται έναντι της Pyongyang. Η σημασία της διατήρησης αξιόπιστου επιπέδου στρατιωτικής αποτροπής παραμένει, τονίζεται όμως η ανάγκη προσέγγισης της Β.Κ. μέσα από τις πολιτικές, διπλωματικές και οικονομικές πρωτοβουλίες.

Το 1994, έπειτα από το θάνατο του Kim Il Sung και τη συνακόλουθη ανάληψη της εξουσίας από το γιο του Kim Jong-Il, λαμβάνουν χώρα πολιτικές εξελίξεις στο εσωτερικό της Β.Κ.. Από τις αρχές της δεκαετίας του '70, ο διάδοχος προετοιμαζόταν να λάβει τον τίτλο του « Μεγάλου Ηγέτη » και να αναλάβει την προεδρία της Επιτροπής Εθνικής Άμυνας, όμως η μετάβαση εξουσίας, έλαβε τελικά χώρα μόλις το 1998. Η άνοδος του στην εξουσία συνέπεσε με φυσικές καταστροφές (1995-1997) και λοιμό (1996-1998). Ενώ το καθεστώς απομονώθηκε ακόμη περισσότερο από τη διεθνή σκηνή ακολουθώντας Urisik Jahuijuyu^{xxii} (Kwon, 2003, σελ. 293). Αντί να προσαρμοσθεί στις αλλαγές, η Β.Κ. τόνισε τη μοναδικότητα και ανωτερότητα του συστήματός της. Από το σύνθημα « military first, politics second » του 1995, το 1998 κυριαρχεί το “μία μεγάλη χώρα που είναι στρατιωτικά ισχυρή και οικονομικά ακμαία ». Παράλληλα, το πολιτικό σύστημα της Ν.Κ. εξελίσσεται σε δημοκρατικά πλαίσια, και η μεταπολεμική οικονομική ανάπτυξη της χώρας επιβεβαιώνεται με την είσοδο της στον OECD το 1997^{xxiii}.

Πολύ εύλογα ο Bleiker (2001, σελ. 133) παρουσιάζει την Κορέα « ως ιστορία απουσίας διαλόγου». Μετά το 1953 καμία πλευρά δεν προέβη σε δράσεις ή πρωτοβουλίες που θα μείωναν την ένταση πέρα από περιορισμένες διπλωματικές επαφές στο Πεκίνο ή τη Γενεύη και τις περιοδικές συνεδριάσεις της Στρατιωτικής Επιτροπής Ανακωχής όπου τα μέλη προέβαιναν σε ανταλλαγή προπαρασκευαστικών δηλώσεων με κατηγορίες για παραβίαση της Ανακωχής. Ταυτόχρονα, η πολιτική των ΗΠΑ αποθάρρυνε την συνεργασία μεταξύ των κρατών. Η προσέγγιση « έγκλημα και τιμωρία » παρουσίαζε τη Β. Κορέα ως κράτος του « άξονα του κακού».

^{xxii} Σοσιαλισμό δικού μου τύπου

^{xxiii} Αν και τον επόμενο χρόνο η οικονομία της πλήττεται σοβαρά λόγω της ασιατικής κρίσης.

Το τέλος του Ψυχρού Πολέμου σηματοδότησε νέες σχέσεις ανάμεσα στις χώρες της ΝΑ Ασίας. Νέες γεωπολιτικές ισορροπίες διαμορφώνουν ευνοϊκές συνθήκες για την επίτευξη βιώσιμης ειρήνης στην Κορεατική Χερσόνησο. Παρόλα αυτά, οι δύο Κορέες παραμένουν παγιδευμένες σε έναν αγώνα νομιμοποίησης. Τυπικά βρίσκονται ακόμη σε πόλεμο αφού δεσμεύονται από μία συμφωνία ανακωχής έναντι μίας συνθήκης ειρήνης. Συνακόλουθα η κάθε χώρα υποστηρίζει ότι αντιπροσωπεύει τη μόνη νομιμοποιημένη κυβέρνηση της χερσονήσου. Η ένωση θα μπορούσε να επέλθει μόνο με την απόλυτη νίκη της μίας από τις δύο πλευρές, ενώ η συμμαχία ROK – ΗΠΑ αποτελεί τον ακρογωνιαίο λίθο για την ασφάλεια της χερσονήσου. Η ρητορική / πολιτική των ξένων δυνάμεων στην περιοχή, οι υψηλοί εθνικιστικοί τόνοι εκατέρωθεν των συνόρων, η δαιμονοποίηση του γείτονα μέσα από βιβλία ιστορίας ή τον έντυπο τύπο αλλά και η διάσταση που επέρχεται στην κορεατική ταυτότητα « δύο κράτη, ένας λαός » (Bleiker, 2001, σελ.122), δυσχεραίνουν τις προσπάθειες προσέγγισης και συνομιλίας μεταξύ των δύο χωρών. Τη δεκαετία του '90, το πυρηνικό πρόγραμμα της Β.Κ., περιπλέκει σημαντικά το αποτρεπτικό στρατηγικό πλαίσιο στη χερσόνησο. Το ερώτημα-κλειδί είναι, αν η απειλή ασφάλειας στη χερσόνησο προέρχεται από το πυρηνικό πρόγραμμα της Β.Κ.^{xxiv}, ή από την παρουσία 37.000 Αμερικανών στρατιωτών στο έδαφος της Ν.Κ.(Cha, 2000, σελ.585)

1.2. ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗΣ

Η χώρα φαίνεται να έχει εγκλωβιστεί στον Ψυχρό Πόλεμο (Lee, 2004, σελ. 260 & 263) οπότε ανάλογα διαμορφώνει την εθνική πολιτική ασφάλειας. Τα παραπάνω ωστόσο, δεν συνεπάγονται απαραίτητα και τη μη αναζήτηση τρόπων ύφεσης της πόλωσης στη Χερσόνησο. Ως διαθέσιμες και λειτουργικές στρατηγικές, από τα τέλη της δεκαετίας του '80 εμφανίζονται η “hard-landing” και “soft-landing” (Bleiker, 2001, σελ. 122). Η hard-landing στρατηγική προβλέπει την υπονόμευση του αυταρχικού καθεστώτος σε σύντομο χρονικό διάστημα γεγονός που συνάδει με την κατάρρευση της Β. Κορέας και τη συνακόλουθη ένωση Βορείας – Νότιας Κορέας (ιδιαίτερα δημοφιλής κατά τη δεκαετία του '90). Αντίθετα, η στρατηγική soft-landing βασίζεται στη σταδιακή προσέγγιση των δύο μερών. Το επιτυχημένο παράδειγμα της Γερμανικής ενοποίησης στην Ευρώπη και η ευφορία που δημιουργούσε η εκπληκτική πραγματικά ανάπτυξη της κορεατικής οικονομίας, ενίσχυσαν υπερβολικά την πεποίθηση για τις πολιτικές και στρατιωτικές

^{xxiv} Που παγώνει παρόλα αυτά το 1994, καθώς το καθεστώς δείχνει τη διάθεσή του να διαπραγματευτεί το οπλοστάσιο του με αντάλλαγμα την άρση των οικονομικών κυρώσεων από τις ΗΠΑ.

δυνατότητες της Ν. Κορέας. Ο στόχος αυτής της πολιτικής είναι η αποφυγή μίας ξαφνικής κατάρρευσης του βορειοκορεατικού καθεστώτος καθώς και των συνεπειών όπως ο εμφύλιος πόλεμος ή προσφυγική κρίση. (Cha, 2000, σελ. 590-591)

Συνεπής με τη λογική που «επιβάλλει» η στρατηγική “soft-landing”, η ηγεσία της Ν. Κορέας, ακολουθεί την πολιτική προσέγγισης με τη Βόρεια Κορέα, δηλαδή μείωση της στρατιωτικής πόλωσης στη χερσόνησο μέσω της συνεργασίας. Την περίοδο 1984-1987 η προσέγγιση των δύο χωρών επαναλαμβάνεται έπειτα από τον βομβαρδισμό της νοτιοκορεατικής αντιπροσωπείας στην Aungmye, Myanmar.^{xxv} Την περίοδο 1988-1992, λαμβάνουν χώρα ουσιαστικές ανταλλαγές ανάμεσα στις δύο χώρες και συντονισμός ενεργειών σε διεθνές επίπεδο. Ο νοτιοκορεάτης πρόεδρος, Roh Tae-Woo ακολούθησε μία δραστήρια πολιτική προσέγγισης των κομμουνιστικών χωρών ΕΣΣΔ/Ρωσία και Κίνα, γνωστή ως *Nordpolitik*. Εξάλλου, η διεθνής συγκυρία ευνοούσε τέτοιες πρωτοβουλίες, πέρα από ιδεολογικούς περιορισμούς. Στο τέλος της θητείας του είχε εγκαινιάσει διπλωματικές σχέσεις με τη Σοβιετική Ένωση και την Κίνα, πέτυχε την ταυτόχρονη ένταξη των 2 Κορέων στα ΗΕ και υπέγραψε την πρώτη συμφωνία Βορείου-Νοτίου Κορέας το 1992, έστω και αν δεν εφαρμόστηκε ποτέ (Crisis Group, 2004, σελ.1). Το επιδιωκόμενο αποτέλεσμα αυτής της στρατηγικής ήταν η ειρηνική συνύπαρξη με το Βορρά, ο οποίος για πρώτη φορά γίνεται αποδεκτός από το Νότο. (βλ. σχετικά Κoo, 2002, σελ. 293-294 και Han, 2000, σελ. 86-85)

Ο διάδοχός του, Kim Young-Sam (1993-1997), είχε την ευκαιρία να εγκαινιάσει διαδικασίες τακτικού διαλόγου με τη Β.Κ. ως προς το ζήτημα της ενοποίησης, αλλά και να πετύχει την έναρξη τετραμερών διαπραγματεύσεων μεταξύ Βορείου – Νοτίου Κορέας, ΗΠΑ και Κίνας. Ωστόσο, η μη υποστήριξη των προσπαθειών από τη Β. Κορέα οδήγησε την όλη διαδικασία σε αδιέξοδο.^{xxvi} Η τελευταία προκάλεσε απροκάλυπτα τις ΗΠΑ τον Αύγουστο του 1998, όταν προέβη σε εκτόξευση πυραύλου πάνω από το ιαπωνικό αρχιπέλαγος. Το Δεκέμβριο της ίδιας χρονιάς, το νοτιοκορεατικό ναυτικό βύθισε ένα βορειοκορεατικό κατασκοπευτικό υποβρύχιο. Τον Απρίλιο του 1999, δύο

^{xxv} Οικονομική Συνδιάσκεψη Β- Ν. Κορέας κατά το δεύτερο μισό του 1984. Συνομιλίες των τμημάτων του Ερυθρού Σταυρού των δύο χωρών και Οικονομική Συνδιάσκεψη κατά το 1985. Κατάρριψη πολιτικού αεροσκάφους των αερογραμμών Korean Air Line, το 1987

^{xxvi} Αποχώρηση από την ΝΡΤ το 1994 (Κoo, 2002, σελ. 294)

νοτιοκορεατικά πλοία παραβίασαν τα ιαπωνικά χωρικά ύδατα, ενώ τον Μάιο του ίδιου έτους βορειοκορεατικά πλοία εισέβαλαν στα χωρικά ύδατα της Ν. Κορέας και αρνήθηκαν να αποσυρθούν, κατά τη διάρκεια των πιο βίαιων επεισοδίων που έφεραν αντιμέτωπα τα δύο κράτη μετά το τέλος του κορεατικού πολέμου.

Εντούτοις, ο πρόεδρος της Ν.Κ. Kim Dae-Jung, την ίδια περίπου περίοδο, εγκαινιάζει την πλέον επιτυχημένη στρατηγική / ορόσημο « προσέγγισης » προς τη Β. Κ., τη γνωστή «Sunshine Policy». Έπειτα από επίμονες διμερείς διπλωματικές συνομιλίες^{xxvii}, τελικά έλαβε χώρα τον Ιούνιο του 2000 στην πρωτεύουσα Pyongyang, στο Baekhwawm State Guest House, η πρώτη, ιστορική συνάντηση των δύο προέδρων Kim Dae-Jung και Kim Jong-II. Η κοινή εμφάνιση των δύο αρχηγών να αγκαλιάζονται δημόσια, να ανταλλάσσουν θερμή χειραψία και να χρησιμοποιούν ιδιαίτερα ευγενική γλώσσα για να χαιρετίσουν ο ένας τον άλλον, σηματοδότησε την αλλαγή ύφους και πνεύματος στις σχέσεις των δύο χωρών^{xxviii}. Σε επίπεδο διακηρύξεων η διάσκεψη χαιρετίστηκε ως η « επίσημη λήξη του Ψυχρού Πολέμου και η αποκατάσταση της θέσης της ενιαίας Κορέας στην Ασία ». (Campbell, 2001, σελ.54) Μέσω της διάσκεψης οι 2 Κορέες αναγνώρισαν πλέον η μία την νομιμότητα της άλλης, ενώ η ατμόσφαιρα « οιονεί πολέμου », μεταξύ των 2 κρατών αντικαταστάθηκε από αισιοδοξία και θετικό πνεύμα (Hwang, 2000, σελ. 477)

^{xxvii} Ο πρόεδρος Kim Dae Jung πρότεινε τη διάσκεψη στην προγραμματική ομιλία του το Φεβρουάριο του 1998 και επεξεργάστηκε την πρόταση στο Βερολίνο στις 9/3/2000, όπου δήλωσε ότι η κυβέρνησή του είναι πρόθυμη να λήξει το Ψυχρό Πόλεμο στην Κορεατική Χερσόνησο και να υποστηρίξει την ανάκαμψη της βορειοκορεατικής οικονομίας. Απαντώντας, ο Kim Jong II , στις κατευθυντήριες γραμμές 5 σημείων για την ευρύτερη εθνική ενότητα, εμφάνισε την ανάγκη προώθησης του ενδοκορεατικού διαλόγου ως 3^ο σημείο. Το 2000, στο μήνυμά του για τη Νέα Χρονιά έδωσε έμφαση στην αναβίωση της οικονομίας ενώ η κριτική προς τη Σεούλ ήταν ελάχιστη. Τέλος, τον Απρίλιο του 2000 στο Πεκίνο, ειδικό κλιμάκιο των δύο χωρών συμφώνησε να πραγματοποιήσει τη διάσκεψη. (Hwang, 2000, σελ. 476-477)

^{xxviii} “ Kim Jong II: You and your ministers have made an arduous, frightening and dangerous trip, and we will show you how enthusiastically we support your visit...

Kim Dae Jung : I was not afraid of coming here...

Kim Jong II: ... June 13 will be proudly remembered in history.

Kim Dae Jung: Let’s make it history

Kim Jong II: Now the world is watching. Why President Kim came to North Korea and why I accepted is a question mark. We have to give answers to these questions during these two nights and three days...» (Hwang, 2000, σελ. 475)

Σε πρακτικό επίπεδο, δημιουργήθηκαν συνθήκες αμοιβαίας οικονομικής ανάκαμψης. Αφενός η Ν. Κορέα αναζητούσε νέες αγορές προκειμένου να αναπτύξει την οικονομία της, αφετέρου η Β. Κορέα αντιμετώπιζε σοβαρές οικονομικές δυσκολίες και οι ροές ΑΞΕ από τη Σεούλ θα ήταν – κυριολεκτικά-μια σανίδα σωτηρίας. Μία οικονομική κοινότητα ανάμεσα στις δύο χώρες, όπου θα συνδυάζονται το κεφάλαιο και η τεχνολογία της Νότιας, με το εργατικό δυναμικό και τις φυσικές πηγές της Βόρειας, θα αποτελούσε « win-win » κατάσταση και attraction για ξένους επενδυτές. Πράγματι, η πολιτική του προέδρου Kim Dae – Jung κινήθηκε κατεξοχήν προς αυτή την κατεύθυνση. Διαχωρίζοντας την πολιτική από την οικονομία και προωθώντας τη δραστηριοποίηση ιδιωτών, προσέφερε κίνητρα στο καθεστώς της Β.Κ. να χαλαρώσει, να ενσωματωθεί στο διεθνές σύστημα και συνακόλουθα να υιοθετήσει πιο ειρηνική στάση. Μία σειρά οικονομικών δραστηριοτήτων, ανάμεσα στις οποίες οικονομικές ανταλλαγές, προσφορά τροφίμων, σύναψη διπλωματικών σχέσεων με τρίτα κράτη^{xxix}, άρση εμποδίων στους πολίτες της Ν.Κ. στις συναλλαγές με τη Β.Κ., εγκαίνια τουριστικού θερέτρου στο Kumgang από τη Hyundai, (Crisis group, 2004, σελ. 2), παραγωγή συσκευών τηλεόρασης και ραδιοφώνου στη Β.Κ. από τη Samsung φαίνεται να προάγουν την ισορροπία στη ΝΑ Ασία ασφαλέστερα από ότι οι διπλωματικές διασκέψεις.(Bleiker, 2001, σελ. 136) Παράλληλα, στάθηκε ικανό, οι δύο χώρες να κατανοήσουν περισσότερο η μία την άλλη και να καλλιεργήσουν πνεύμα αμοιβαίας εμπιστοσύνης, μέσω της συνεργασίας σε διάφορα ζητήματα κυρίως χαμηλής πολιτικής, όπως η συνένωση οικογενειών^{xxx}. Σε κοινή δήλωση^{xxxi} οι δύο ηγέτες συμφώνησαν στην ενοποίηση των κρατών, την οικονομική συνεργασία, την επανένωση οικογενειών και τη συνέχιση του διαλόγου. Η αναζήτηση του Ιερού Δισκοπότηρου φαίνεται να φτάνει στο τέλος της. (Cha, 2000, σελ.590)

Ίσως όμως και όχι. Οι αντιδράσεις για τη διάσκεψη ποικίλουν. Για μία μερίδα αναλυτών η διάσκεψη αποτέλεσε δικαίωση της υπομονής, του οράματος και της επιμονής του νοτιοκορεάτη προέδρου, παρά τις κρίσεις που αντιμετώπισε η κυβέρνηση του. Υπό αυτή τη λογική, το όνειρο της συμφιλίωσης και ένωσης της Χερσονήσου σύντομα θα πραγματοποιηθεί. Η διάσκεψη σηματοδότησε την αποκατάσταση της ισορροπίας μεταξύ των δρώντων στη Χερσόνησο. Για μία άλλη μερίδα αναλυτών, ωστόσο, η διάσκεψη αποτέλεσε μία επιτυχημένη παραγωγή, προκειμένου

^{xxix} Αυστραλία, Ευρωπαϊκή Ένωση (Γερμανία)

^{xxx} “Wet our sleeves with tears” (Hwang,2000, σελ. 477)

^{xxxi} North- South Joint Declaration 15/06/2000.

να καμφθεί η επιφυλακτικότητα της Ν. Κορέας. Η Sunshine Policy^{xxxii} πράγματι άνοιξε ένα κανάλι επικοινωνίας μεταξύ των ηγετών των δύο χωρών, την ίδια στιγμή όμως, η πολεμική^{xxxiii} της Β. Κορέας δεν μειώθηκε ούτε στο ελάχιστο. Η πυρηνική απειλή παραμένει ισχυρό όπλο στα χέρια της Β.Κ., το καθεστώς εμφανίζεται άκαμπτο και αδιάσπαστο, ενώ η οικονομία της χώρας ολισθαίνει προς τη διάλυση (αν δεν βρίσκεται ήδη σε αυτό το σημείο). Η εχθρότητα παραμένει, μεταβάλλοντας την εμπλοκή σε μία διαφορετική κατάσταση μεν, πιο ρευστή δε, και συνεπώς επικίνδυνη. (Campbell, 2001, σελ.54)

Ακόμη και η πολυπόθητη ενοποίηση, για πρώτη φορά δε διατυπώνεται καθαρά σε αυτή την πολιτική της Ν.Κ.. Σαφώς αποτελεί « ευσεβή πόθο », όμως το δόγμα Not In My Time (NIMT) φαίνεται να επιβάλλεται στο νότο. Η σταδιακή αποχώρηση της γενιάς που προήλθε από την ενωμένη Κορέα από την πολιτική σκηνή, το αστρονομικό κόστος της επανένωσης, το ισχυρό δίκτυο κοινωνικής προστασίας και οι δύο προτεινόμενες φόρμουλες διακυβέρνησης^{xxxiv} διατείνονται περισσότερο ως προς την αυτό-διατήρηση παρά για την ενοποίηση-ενσωμάτωση των δύο χωρών. (Cha, 2000, σελ. 593) Μάλιστα στο εσωτερικό της Ν.Κ. η Sunshine Policy απέτυχε να απολαμβάνει καθολικής αποδοχής. Από τη μία πλευρά, τα ποσοστά των νοτιοκορεατών που εκφράζονται αρνητικά προς τις ΗΠΑ, εμφανίζονται ιδιαίτερα αυξημένα^{xxxv}, δίνοντας λαβές για λαϊκιστικές εξάρσεις και τάσεις αυτονομίας που μακροπρόθεσμα επιβαρύνουν την εξωτερική πολιτική της Ν.Κ., τις στρατηγικές επιλογές της (Lee, 2004, σελ. 249-250) και φυσικά την εύθραυστη συμμαχία της με τις ΗΠΑ. Από την άλλη πλευρά, η διάχυτη υποψία ότι η διάσκεψη έλαβε χώρα έναντι αδράς χρηματοδότησης ή απλά η αρνητική στάση των αρχηγών της

^{xxxii} Εύθραυστη, κατευναστική πολιτική / πολιτική του αδύνατου, ή επιθετική και δραστήρια πολιτική (Moon, όπως παρατίθεται στο Lee, 2004, σελ..202)

^{xxxiii} Τα προγράμματα κατασκευής WMD συνεχίζονται, πυρηνικά όπλα και βαλλιστικοί πύραυλοι είναι υπό κατασκευήν, ενώ συμβατικές δυνάμεις είναι παραταγμένες κατά μήκος της DMZ.(Campbell, 2001, σελ.54)

^{xxxiv} “ Ένα έθνος – δύο συστήματα ” και αντίστοιχα δύο προστάσεις: DPRK Confederal Republic of Koryo. ROK Commonwealth. (Cha, 2000, σελ.593)

^{xxxv} Μία έρευνα του “ Pew Center for the People and the Press ” των ΗΠΑ , το Μάιο του 2003 έδειξε ότι 50% των ερωτηθέντων είχαν αρνητική εικόνα έναντι των ΗΠΑ και το 43% θετική. Τον Ιούνιο του 2002, 53% υπέρ και το 2000 58%. Μία δημοσκόπηση για λογαριασμό του Korean Gallup Organization στα τέλη του 2002 έδειξε ότι 53% των Νοτιοκορεατών αρνητικά τοποθετημένοι απέναντι στις ΗΠΑ και μόλις το 37% θετικά , το 1994 τα ποσοστά ήταν 15% και 64% αντίστοιχα.

αντιπολίτευσης που δεν έλαβαν μέρος στην άσκηση της πολιτικής, αρκούν για να θέσουν όρια στις φιλοδοξίες της Sunshine Policy^{xxxvi}. (Han, 2000, σελ. 88)

Όσον αφορά τον έτερο δρώντα και τελικό αποδέκτη της Sunshine Policy οι πραγματικοί στόχοι και η στρατηγική του απέναντι στη Διάσκεψη, παραμένουν αδιευκρίνιστοι^{xxxvii} οπότε θα αρκεστούμε σε εικασίες. Καταρχάς θεωρούμε ότι ο Kim Jung- Il, μπορούσε να δεχτεί τη διάσκεψη δίχως ιδιαίτερη δυσκολία, αφού την είχε αποδεχτεί ήδη ο πατέρας του ως ιδέα. Ήταν πλέον η κατάλληλη ώρα ο ηγέτης της Β.Κ. να αναλάβει τις ευθύνες του για την τραγική κατάσταση της οικονομίας, και αν κάποιος είχε τη δυνατότητα να αποτρέψει την κατάρρευση, αυτός ήταν ο νοτιοκορεάτης πρόεδρος. Η κυβέρνηση του τελευταίου εξάλλου εμφανιζόταν ιδιαίτερα συμφιλιωτική απέναντι στη Β.Κ. Υιοθετώντας μία σαφώς πιο χαλαρή εικόνα, με γέλια, ανέκδοτα και θερμές χειραψίες επεδίωκε να αντιστρέψει το αρνητικό κλίμα για τη Β.Κ. στο εσωτερικό της Νότιας. Το 97% των νοτιοκορεατών που θα τον υποδεχόταν σε πιθανή επίσκεψη του στη Σεούλ, υποδηλώνει την υψηλή δημοτικότητα και το αυξημένο αίσθημα πανκορεατικού εθνικισμού που δημιούργησε με την εικόνα του ειρηνοποιού.

Έπειτα η διάσκεψη αποτέλεσε την ιδανική ευκαιρία να βελτιώσει την εικόνα του στο εσωτερικό της χώρας, αλλά και να ξεφύγει από την διπλωματική απομόνωση του καθεστώτος του, αποκτώντας ερείσματα ιδιαίτερα ως προς τις ΗΠΑ, Κίνα, Ρωσία και Ιαπωνία. Ενώ, ως προς τις τρίτες χώρες αναζητούσε τρόπους να αυξήσει την επιρροή του και να ξεφύγει από τους περιορισμούς της πυρηνικής διπλωματίας^{xxxviii} έναντι των ΗΠΑ και Ιαπωνία. Οι σχέσεις με την Κίνα και τη Ρωσία βελτιώθηκαν θεαματικά καθώς και η σχετική οικονομική βοήθεια. Παρά το γεγονός ότι η Β.Κ. έπρεπε να αντιμετωπίσει την ιδεολογική πρόκληση μίας ευημερούσας και

^{xxxvi} « Η Sunshine Policy έχει κατηγορηθεί ότι είναι μία εύθραυστη, κατευναστική πολιτική ή η πολιτική του αδύνατου. Στην πραγματικότητα πρόκειται για μία εξαιρετικά επιθετική και δραστήρια πολιτική » (Moon, όπως παρατίθεται στο Lee, 2004, σελ.. 262)

^{xxxvii} Λόγω περιορισμένης ακαδημαϊκής βιβλιογραφίας, ενώ οι επίσημες ανακοινώσεις του καθεστώτος εμφανίζονται μάλλον φειδωλές προς αυτή την κατεύθυνση.

^{xxxviii} Τα πυρηνικά της Β.Κ. αποτελούν αποτελεσματικό εργαλείο εκβιασμού των ΗΠΑ και επιβίωσης του καθεστώτος. Το KEDO και η επισιτιστική βοήθεια ύψους αρκετών εκατομμυρίων δολαρίων ήταν τα όπλα ελέγχου του πυρηνικού προγράμματος της Β.Κ. από τις ΗΠΑ. (Hwang, 2000, σελ. 479)

δημοκρατικής Ν.Κ., η επιβίωση του καθεστώτος και τα στρατηγικά πλεονεκτήματα κρίθηκαν πιο σημαντικά σε περίπτωση μελλοντικών διενέξεων. (Han, 2000, σελ.86 και Hwang, 2000, σελ.478).

Μετά το τέλος της Διάσκεψης, η Β.Κ. εμφανίζεται σαφώς πιο ισχυρή. Είναι ένα μικρό κράτος μεν, με ισχυρή προσωπικότητα δε, που διαθέτει αυξημένη επιρροή στις διεθνείς εξελίξεις, ιδιαίτερα δραστήρια εξωτερική πολιτική και διπλωματικές ικανότητες. Εμφανιζόμενος ο ηγέτης της Βόρειας Κορέας μπροστά στις κάμερες με αυτοπεποίθηση, δήλωνε στον κόσμο ότι ελέγχει την πολιτική και στρατιωτική ηγεσία της χώρας του και επομένως είναι ο μόνος που μπορεί να εγγυηθεί τη σταθερότητα του καθεστώτος. Καθώς είναι αδύνατο να αντιμετωπίσει τις μεγάλες δυνάμεις της περιφέρειας Ασίας-Ειρηνικού και παράλληλα να διατηρεί εχθρικές σχέσεις με τη Ν.Κ., η διάσκεψη αποτέλεσε μία ευέλικτη τακτική επιβίωσης του καθεστώτος, αλλά και του ίδιου του ηγέτη του. Οι πρωτοβουλίες που ανέλαβε η Β.Κ στον απόηχο των εξελίξεων, αποτελούν ενδείξεις καλής θέλησης και διάθεση συνεργασίας με τρίτες χώρες. Πρόσκληση προς την αμερικάνικη αντιπροσωπεία για συνομιλίες στην Pyongyang. Προώθηση συνομιλιών υψηλού επιπέδου με τη Ν.Κ., συμφωνία επαναλειτουργίας των οδικών και σιδηροδρομικών δικτύων, μείωση της DMZ, επανέναρξη συνομιλιών με την Ιαπωνία, υιοθέτηση οικονομικών μεταρρυθμίσεων και άνοιγμα στις ξένες επενδύσεις, αποστολή 6.000 αθλητών και εκπροσώπων στους ασιατικούς αγώνες στη Σεούλ. (Laney, 2003, σελ.17)

Στην « παρανοϊκή ωστόσο, χερσόνησο » (Cox, 2005, σελ.17) ο Ψυχρός Πόλεμος, δεν έχει τελειώσει ακόμα. Από τον Οκτώβριο του 2002 η Βόρεια Κορέα υπερασπίζεται σε όλους τους τόνους το δικαίωμα της να κατέχει πυρηνικά όπλα και άρα τη δυνατότητα πυρηνικής αποτροπής έναντι των ΗΠΑ. Τον Ιανουάριο του 2003 ανακοινώνει την άμεση αποχώρηση της από την NPT ενώ ένα μήνα αργότερα η ΙΑΕΑ παραπέμπει το θέμα στο Συμβούλιο Ασφαλείας των ΗΕ. Παρά το γεγονός ότι η ρητορική του Συμβουλίου περιορίζεται σε απλές συστάσεις και ανάκληση στο προηγούμενο καθεστώς, η Β.Κ. φέρεται επανειλημμένα να έχει δηλώσει ότι « η επιβολή κυρώσεων ή /και ναυτικού αποκλεισμού, θα έχει ως αποτέλεσμα αντίποινα στις ΗΠΑ και κατ' επέκταση στην Ιαπωνία.» (Struck, όπως παρατίθεται στο Lee, 2004, σελ.255). Το πυρηνικό status της Β.Κ. δεν είναι αποκλειστικά διμερές ζήτημα. Αναπόφευκτα επηρεάζει κάθε χώρα στην περιοχή Ασίας-Ειρηνικού, η οποία βρίσκεται εντός της εμβέλειας των πυραύλων. Δέκα χρόνια μετά την πρώτη πυρηνική κρίση, ο Kim Jong Il παίζει και πάλι το χαρτί του πυρηνικού εκβιασμού,

προκειμένου να λάβει οικονομικά και διπλωματικά ερείσματα από τις ΗΠΑ. Μόνο που αυτή τη φορά η διεθνής πολιτική κατάσταση και οι συγκυρίες δεν είναι ιδιαίτερα ευνοϊκές. Έχει προηγηθεί η τρομοκρατική επίθεση της 11/9/2001 στο έδαφος των ΗΠΑ, δύο προληπτικά χτυπήματα σε Αφγανιστάν και Ιράκ. Ταυτόχρονα οι ΗΠΑ δε φαίνονται διατεθειμένες να υπαναχωρήσουν στον εκβιασμό^{xxxix} ενώ και η Κίνα δε στηρίζει με τη σειρά της, τις επικίνδυνες επιλογές της Β.Κ.

Αν η Ν.Κ. επεξεργάζεται δύο πιθανά σενάρια για το χειρισμό της Βόρειας, η τελευταία έπειτα από την επεξεργασία των δεδομένων του μεταψυχροπολεμικού διεθνούς συστήματος καλείται να επιλέξει και η ίδια τη στρατηγική της. Οικονομική και πολιτική μεταρρύθμιση με αναπόφευκτη εξέλιξη την κατάρρευση του καθεστώτος ή άσκηση πυρηνικού εκβιασμού^{xl}, διεθνή απομόνωση, εξωτερική βοήθεια και συνακόλουθα επιβίωση τόσο του καθεστώτος όσο και του ηγέτη του^{xlii}? (Cox, 2005, σελ.17). Με τη σειρά της η Ν.Κ. καλείται να αποτρέψει την αποσταθεροποίηση της περιοχής και να περιορίσει τις απειλές για την ίδια. Η οικονομική στήριξη^{xliii} και πολιτική επιβεβαίωση του καθεστώτος της Β.Κ. αποτελούν τους επιδιωκόμενους στόχους της νέας πολιτικής προσέγγισης της κυβέρνησης του Roh-Moo-Hyan (2003-2008). (Lankov, 2003,

^{xxxix} Γεγονός που διακηρύσσουν σε όλους τους τόνους. «Since September 11, we've developed a very different relationship with many countries on whom North Korea traditionally relies for technology, economic and diplomatic support. These countries seek good and improved relations with the US and they have no interest in a nuclearized North Korea. (White House Press Release, 2002)

“The good of the US is not to freeze the nuclear program. The goal is to dismantle a nuclear weapons program in a verifiable and irreversible way. And that is clear message that we are sending to North Koreans. And we will continue to work with China and the others countries involved to resolve the issue peacefully” (White House Press Release, 2003)

^{xl} Αν αντιστρέψουμε την υπάρχουσα κατάσταση στην κορεατική χερσόνησο και βάλουμε τη Ν. Κορέα, δίχως τις αμερικανικές δυνάμεις, στη θέση της Βόρειας, που καλείται να αντιμετωπίσει μία χώρα που προστατεύεται από κινεζικά και σοβιετικά στρατεύματα, τότε οι παράλογες επιλογές δεν φαίνονται και τόσο παράλογες, αλλά απόλυτα λογικές.

^{xlii} Ο οποίος είναι ένα περίεργο αμάλγαμα, εθνικισμού, ηρωισμού και απειλής

^{xliii} Η Νότια Κορέα είναι ο μεγαλύτερος δωρητής ανθρωπιστικής βοήθειας και ο δεύτερος μεγαλύτερος εμπορικός εταίρος. Σε περίπτωση απομάκρυνσης των κορεατικών επενδύσεων, η αποσταθεροποίηση της Βορείου Κορέας είναι μία προοπτική, μάλλον απεχθής για την Pyongyang.

σελ.618) Η ενδοκορεατική οικονομική συνεργασία διαρθρώνεται σε 3 επίπεδα εστιάζοντας στην εφαρμογή των συμφωνιών που ελήφθησαν στο πνεύμα της Sunshine Policy.

- Ⓢ Εμπορική 57% (Mt. Kumgang tour project, Kaesong industrial Park)
- Ⓢ Μη εμπορική 37% (κατασκευές)
- Ⓢ Ανθρωπιστική 6% (τροφή και φάρμακα)

Με τη νέα στρατηγική « Πολιτική Ειρήνης και Ευημερίας », δίνεται προτεραιότητα στην επίλυση της πυρηνικής κρίσης και κατ' επέκταση, στη δημιουργία ενός πολυμερούς καθεστώτος ασφαλείας στη χερσόνησο, 50 χρόνια μετά το τέλος του Κορεατικού Πολέμου (Crisis Group, 2004, σελ.3).

Όμως η πραγματικότητα διαψεύδει τις προσδοκίες της στρατηγικής soft-landing. Η διάλυση της ούτως ή άλλως εύθραυστης ισορροπίας στην κορεατική χερσόνησο με αποκορύφωμα το θερμό καλοκαίρι του 2005^{xliii}, είναι δυνατόν να προκαλέσει αποσταθεροποίηση της ευρύτερης περιοχής. Σε αυτή την περίπτωση στο τραπέζι των διαπραγματεύσεων εξετάζεται και η εναλλακτική στρατηγική hard-landing, όπως προτείνεται από τον C.M. Lee στο “ Rethinking future paths on Korean Peninsula ”. Ο αναλυτής διατείνεται ότι η soft-landing στρατηγική στηρίζεται σε μία λανθασμένη, θεμελιώδη υπόθεση εργασίας, η κεντρική ιδέα της οποίας είναι, πως η επιρροή των οικονομικών μεταρρυθμίσεων θα είναι σημαντική σε πολιτικό και στρατιωτικό επίπεδο. Παραβλέπει όμως τη θέση και ισχύ του στρατιωτικού κατεστημένου στη Β.Κ. και την επιτακτική επιβίωση τόσο του καθεστώτος^{xliiv}, όσο και του ηγέτη του.

Σε κάθε περίπτωση θα πρέπει να γίνουν σεβαστές δύο αρχές. Καταρχάς η ενοποίηση πρέπει να επέλθει μέσα από τις ανεξάρτητες προσπάθειες των Κορεατών, δίχως την επέμβαση ή την παρεμπόδιση ξένων- εξωτερικών δυνάμεων. Έπειτα η διαίρεση της χώρας από το 1945 συνετέλεσε στη διάσπαση της ομοιογένειας του έθνους και πρέπει να λάβει τέλος. Η πρώτη από αυτές τις αρχές συμφωνήθηκε το 1972 σε κοινή δήλωση των δύο Κορέων και έκτοτε

^{xliii} Και ιδιαίτερα το φετινό. Περισσότερα σχετικά με τις εξελίξεις στο ζήτημα των πυρηνικών της Β.Κ. κατά τους μήνες Ιούνιο και Ιούλιο 2006, βλ. www.cnn.com/2006/world/asiapcf/07/15/nkorea.un.acp/index.html , αλλά και την ενδιαφέρουσα προσέγγιση του Cossa για το θέμα. (2006, σελ. 2) « η εκτόξευση των πυραύλων θα ξεδιαλύνει τις ψευδαισθήσεις και θα αναγκάσει τα εμπλεκόμενα μέρη να ασκήσουν σταθερή πίεση στη Β.Κ. » (έμφαση κατ'επιλογή).

^{xliiv} Ιδιαίτερα εμφανής ο κίνδυνος για domino regime collapse → system collapse → state collapse.(Lee, 2004, σελ. 61)

επαναλαμβάνεται σε κάθε συνάντηση. Όσον αφορά τη δεύτερη αρχή της ενοποίησης, από το τέλος του Ψυχρού Πολέμου, ήταν διαδεδομένη η άποψη ότι η ενοποίηση είναι απλά θέμα χρόνου, δεδομένης της διάλυσης της ΕΣΣΔ και των οικονομικών δυσκολιών που αντιμετώπιζε η Β. Κορέα. Η ηγεσία μάλιστα της Νοτίου δήλωνε ότι « η απορρόφηση της γείτονος είναι προ των πυλών ». Οι εξελίξεις της περιόδου ωστόσο διαψεύδουν τις υψηλές προσδοκίες. Καταρχάς, το καθεστώς της Β. Κορέας επεβίωσε καθιστώντας άχρηστο το σενάριο « ενοποίηση δια ερημοδικίας ».(βλ. περισσότερα Cha , 2000, σελ. 592).

Έπειτα η εμπειρία της Γερμανικής ενοποίησης μετρίασε τις προσδοκίες της Ν. Κορέας. Οι δύο περιπτώσεις αν και φαινομενικά συγκρίσιμες , ακολουθούν διαφορετικά δεδομένα. Το οικονομικό χάσμα ανάμεσα στις δύο Κορέες ήταν / είναι πολύ μεγαλύτερο από το αντίστοιχο της Δυτικής – Ανατολικής Γερμανίας ενώ η ικανότητα / δυναμική της Δ. Γερμανίας ξεπερνά αυτή της Ν. Κ Κορέας ακόμη και πριν την κρίση του 1997. Επιπλέον έντονος ήταν ο προβληματισμός σχετικά με τα ζητήματα κοινής νομισματικής πολιτικής ή τη μορφή της κεντρικής διακυβέρνησης και τη σύσταση του εθνικού κοινοβουλίου, που συνεπάγεται η ένωση δύο ανεξάρτητων κρατών. Τέλος, το κόστος της ενοποίησης, σύμφωνα με εκτιμήσεις μη-κυβερνητικών πηγών θα άγγιζε το αστρονομικό ποσό του 1 τρις. \$^{xlv} (βλ. σχετικά Noland, 2000)

Τα προαναφερθέντα στοιχεία, αναμφίβολα θέτουν όρια στα πιο αισιόδοξα σενάρια προσέγγισης των δύο χωρών. Η διαιωνιζόμενη ρευστότητα στη χερσόνησο μας οδηγεί στην ουσία του προβληματισμού μας, που εστιάζεται αφενός στη στρατηγική τοποθέτηση της χερσονήσου, αφετέρου στην αντίδραση των ξένων δυνάμεων. Όντας στην καρδιά της Βόρειοανατολικής Ασίας, η Κορέα είναι σημαντική για την γεωπολιτική ισορροπία της συγκεκριμένης περιφέρειας ενώ περιβάλλεται από μεγάλες δυνάμεις, οι οποίες διεξήγαγαν τουλάχιστον ένα πόλεμο^{xlvi} προκειμένου να περιέλθει υπό τον έλεγχό τους.

Όσον αφορά τις τελευταίες και ιδιαίτερα οι ΗΠΑ και η Ιαπωνία δεν είναι αντίθετες με την ενοποίηση per se. Προτιμούν αναμφισβήτητα το γνωστό, αμετάβλητο από το 1953, status quo της

^{xlv} Το κόστος της ενοποίησης γενικά προσδιορίζεται ως το ποσό των ΑΞΕ και κεφαλαίου που απαιτείται ώστε η παραγωγή της DPRK να ανέλθει στο 40% της RoK, σε διάρκεια 10 ετών. (CHA, 2000, σελ.592)

^{xlvi} Κίνα –Ιαπωνία. ΕΣΣΔ- ΗΠΑ.

χερσονήσου, από ένα άγνωστο και πιθανόν ασταθές μελλοντικό καθεστώς. Παρόλα αυτά, υπό την προϋπόθεση ότι οι δύο Κορέες ξεκινούν τελικά τη διαδικασία ενοποίησης, δεν θα είναι προς το συμφέρον των μεγάλων δυνάμεων να αντιταχθούν σε αυτή την εξέλιξη. Σε διαφορετική περίπτωση θα κληθούν να αντιμετωπίσουν μία ενιαία και ισχυρή Κορέα. Κατά συνέπεια θα υποστηρίξουν, όχι λόγω καλής θέλησης ή νομιμοφροσύνης, αλλά διότι αυτή η εξέλιξη θα είναι προς το συμφέρον τους.

2^ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ

2.1. ΔΙΕΘΝΗΣ ΔΙΑΣΤΑΣΗ

Έπειτα από κάθε μεγάλο πόλεμο, οι νικητές επαναπροσδιορίζουν τη γεωπολιτική κατάσταση (Yang,2001, σελ.109). Στην περιφέρεια της Ασίας-Ειρηνικού και ειδικότερα στην ΒΑ και Βόρεια Ασία, η μεταψυχροπολεμική ισορροπία ισχύος, διαμορφώνεται κατά την πτώση και άνοδο, “ 2 downs” και “2 ups” (Zhao,2001,σελ.663) των μεγάλων δυνάμεων, ΗΠΑ, Κίνα, Ιαπωνία, Ρωσία, σε τοπικό και διεθνές επίπεδο. Οι μεταξύ τους σχέσεις, άλλοτε συνεργασίας, ενίοτε σύγκρουσης, οπωσδήποτε ανταγωνιστικές διαμορφώνουν τη περιφερειακή πολιτική και οικονομική πραγματικότητα. Η Ρωσία, την επομένη της διάλυσης της Σοβιετικής Ένωσης αντιμετωπίζει συρρίκνωση της οικονομίας και της διεθνούς επιρροής της, καθώς και απώλεια της εσωτερικής της συνοχής. Την ίδια περίοδο η Ιαπωνία αντιμετωπίζει οικονομική στασιμότητα, χαμηλούς ρυθμούς ανάπτυξης και σοβαρά εσωτερικά προβλήματα (βλ. περισ. Zhao,2001, 664-667). Από την άλλη πλευρά, οι ΗΠΑ κατέχουν τη θέση της μόνης υπερδύναμης ανάμεσα σε αρκετές μικρότερες δυνάμεις.^{xlvii} Η υπεροχή τους σε οικονομικό, στρατιωτικό, πολιτικό, διπλωματικό, τεχνολογικό και πολιτιστικό επίπεδο προσδίδει ηγετική θέση και υπεροπτική στρατηγική.

ΚΙΝΑ

Καταλυτική, ωστόσο, φαίνεται να είναι η άνοδος της Κίνας στη διεθνή πολιτική σκηνή. Από το 1979 που δόθηκε το σύνθημα εκσυγχρονισμού της οικονομίας, των μεταρρυθμίσεων και ένταξης της χώρας στο διεθνές σύστημα, εξελίσσεται σε μία από τις ταχύτερα αναπτυσσόμενες οικονομίες στον κόσμο και κινητήρια δύναμη της οικονομικής ολοκλήρωσης της Ασίας. (Ahn, 2004, σελ.18) Η πολιτική, διπλωματική και στρατιωτική της δυναμική είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με την πορεία της οικονομίας της, ενώ φαίνεται να συγκρούεται με τη μονομέρεια της αμερικανικής εξωτερικής πολιτικής. Αν και η κομμουνιστική ηγεσία της χώρας υιοθέτησε με επιτυχία την οικονομία της αγοράς, παραβλέπει με συνέπεια τον εκδημοκρατισμό του πολιτικού συστήματος, την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, την προστασία του φυσικού περιβάλλοντος, τις έντονες κοινωνικές ανισότητες, την έλλειψη υποδομών και την απουσία – ισχνού έστω- κράτους πρόνοιας.

^{xlvii} Yi chao duo yiang (Zhao, 2001, σελ. 663)

Ουσιαστικά η Κίνα δε διαφέρει από οποιαδήποτε άλλη χώρα που επιδιώκει την υλοποίηση των εθνικών συμφερόντων της μέσω διμερών και πολυμερών πρωτοβουλιών. Η διαφορά έγκειται στο « ποια είναι πραγματικά η Κίνα και τι μπορεί να κάνει ». (Kim,2001, σελ.32). Με γεωγραφικά και πληθυσμιακά κριτήρια , η Κίνα κυριαρχεί στο χώρο της Ασίας. Η περιφέρεια Ασίας – Ειρηνικού είναι το επίκεντρο της οικονομικής και διπλωματικής δραστηριότητάς της, αλλά και το πεδίο άσκησης εξωτερικής πολιτικής και πολιτική ασφάλειας^{xlvi}. Όντας κατεξοχήν ασιατική χώρα, από το 1990 και έπειτα διαμορφώνει ξεκάθαρη περιφερειακή πολιτική. Η διάλυση της Ε.Σ.Σ.Δ. συνοδεύεται από ύφεση της στρατιωτικής πόλωσης στην περιοχή και η Κίνα δεν αντιμετωπίζει, πλέον, σχεδόν καμία άμεση, εξωτερική απειλή. Σε αυτό το κλίμα ομαλοποιεί τις σχέσεις της με τη Ν.Κ., τη Σιγκαπούρη, την Ινδονησία και σταδιακά στρέφεται προς την πολυμερή συνεργασία. Μέχρι στιγμής, τα συγκρουσιακά στοιχεία της εξωτερικής της πολιτικής - ζήτημα της Taiwan, Νότια Θάλασσα της Κίνας, αντιπαλότητα με την Ινδία, σχέσεις αμοιβαίας επιφυλακτικότητας και εδαφικές διαφορές^{xli} με την Ιαπωνία- αν και συνιστούν πιθανές εστίες αποσταθεροποίησης για την περιοχή, εντούτοις φαίνεται να είναι ελεγχόμενα και, σε αρκετές περιπτώσεις, διαχειρίσιμα σε πολυμερές επίπεδο.

Κατά ειρωνικό τρόπο, η Κορεατική Χερσόνησος, συνιστά τη στρατηγική εκείνη περιοχή της ΝΑ Ασίας, όπου πριν 50 χρόνια οι δυνάμεις των ΗΠΑ και της Κίνας συγκρούστηκαν και πλέον τα συμφέροντα τους συμπίπτουν σε τέτοιο βαθμό που επιβάλλεται η μεταξύ τους συνεργασία. Από το τέλος του Κορεατικού Πολέμου μέχρι τη δεκαετία του '70, οι σχέσεις των δύο χωρών ήταν ιδιαίτερα ψυχρές. Η Κίνα προσεγγίζει το στρατόπεδο της ΕΣΣΔ και επιτίθεται με σφοδρότητα στην αμερικανική επιρροή στα ΗΕ, στη θέση των ΗΠΑ στο ζήτημα της Taiwan. Από το 1979 και έπειτα, η αμοιβαία εχθρότητα προς την ΕΣΣΔ συνέβαλε στη βελτίωση των διμερών σχέσεων Πεκίνου-Washington¹. Από το τέλος του Ψυχρού Πολέμου και μέχρι σήμερα, οι δύο χώρες εμφανίζονται να συνεργάζονται στενά σε ένα ευρύ πλέγμα ζητημάτων, στο οποίο σημαντική θέση κατέχουν οι εξελίξεις στην Κορέα, αν και οι διακυμάνσεις δεν έχουν εκλείψει, ενίοτε μάλιστα

^{xlvi} Για μία διεξοδικότερη ανάλυση της εξωτερικής πολιτικής της Κίνας και της διαδικασίας λήψης αποφάσεων, παραπέμπουμε τον αναγνώστη στο έργο των Webber & Smith (:2002, κεφ. 10)

^{xli} Diakoyu/Senkaku μία ομάδα νησιών ανάμεσα στην Taiwan και την Okinawa

¹ Άνοιγμα Nixon –Kissinger στην Κίνα.

εμφανίζονται με ιδιαίτερη σφοδρότητα.^{li} Ως ένδειξη καλής θέλησης, οι ΗΠΑ απέσυραν τα τακτικά πυρηνικά από το έδαφος της Ν.Κ. ενώ η Κίνα αντιμετωπίζει πλέον την αμερικανική στρατιωτική παρουσία ως ανάχωμα της Ιαπωνίας ή μίας ένοπλης σύγκρουσης στη Χερσόνησο και όχι ως απειλή απέναντι στην ίδια.

Οι ΗΠΑ συνιστούν πράγματι τον πιο σημαντικό εξωτερικό δρώντα, λόγω της στρατιωτικής παρουσίας τους στην περιοχή αλλά και την συμμετοχή τους σε ζητήματα της χερσονήσου, όπως πυρηνικά όπλα και εξοπλισμοί, μέρος σε τετραμερείς διαπραγματεύσεις, εγγυήτρια δύναμη στη συνθήκη ανακωχής ανάμεσα στη Βόρεια και τη Νότια Κορέα, παροχέας σημαντικής οικονομικής βοήθειας στη Β.Κ.. Η Κίνα ωστόσο, έχει 800 μίλια κοινά σύνορα με τη Β.Κ.^{lii}. Πέρα λοιπόν από καθαρά γεωστρατηγικό ενδιαφέρον, η πιθανότητα μίας σύγκρουσης στη χερσόνησο αναμένεται να την επηρεάσει άμεσα. Προκειμένου να αποφευχθεί μία τέτοια εξέλιξη, η Κίνα ακολουθεί μετριοπαθή πολιτική προσέγγισης της Pyongyang, παρέχοντας καταρχάς ενέργεια και τρόφιμα. Μέχρι στιγμής η επένδυση εμφανίζεται να έχει αποτελέσματα, καθώς προλαμβάνει αποσταθεροποιητικές τάσεις με την κατάρρευση της DPRK και αποθαρρύνει ροές προσφύγων προς τον ποταμό Yalu στα βορειοανατολικά σύνορα.

Καλλιεργεί επίσης την εικόνα ότι η Κίνα διαθέτει αυξημένη επιρροή ή « respectful hearing » στην Pyongyang. (Campbell,2001,σελ.62). Αρχικά, το 1995, η Β.Κ. αντιδρούσε στη συμμετοχή της Κίνας στις τετραμερείς διαπραγματεύσεις, τελικά όμως οι καλές σχέσεις που ανέπτυξε και με τις 2 Κορέες αναβάθμισαν την Κίνα σε παράγοντα-κλειδί για τις εξελίξεις στη Χερσόνησο. Η αντίληψη αυτή^{liii}, συνάδει με την αυξανόμενη εμπλοκή της Κίνας στην περιοχή και κυρίως στη Β.Κ. Ενδεικτικό των εξελίξεων, είναι το ταξίδι αστραπή, που πραγματοποίησε ο Kim Yung-II στο Πεκίνο πριν τη Διάσκεψη του 2000, προκειμένου να λάβει προσωπική επιβεβαίωση ότι θα έχει την υποστήριξη της Κίνας στο άνοιγμα προς τη Σεούλ.(Zhao,2001, σελ.673)

^{li} Βομβαρδισμός κινεζικής πρεσβείας στο Βελιγράδι κατά τις επιχειρήσεις του NATO στο Κόσσοβο.

^{lii} Ανάμεσα σε Κίνα και DPRK υφίστανται συνοριακές διαφορές, την επίλυση των οποίων αναμένεται να δυσχεράνει η παρουσία σημαντικής κορεατικής μειονότητας (2 εκατομμύρια) στην κινεζική πλευρά των συνόρων, αλλά και έντονα προσφυγικά / μεταναστευτικά ρεύματα από τη Β.Κ. λόγω συνθηκών διαβίωσης και βιαιοτήτων του καθεστώτος. Ζητήματα τα οποία περιπλέκουν αρκετά τις σχέσεις Πεκίνου-Pyongyang.

^{liii} Αν όχι οπωσδήποτε πραγματικότητα

Βέβαια η agenda της Κίνας δε συνάδει απαραίτητα με αυτή των ΗΠΑ. Εντούτοις, ενδιαφέρονται από κοινού να αποτρέψουν την κατάρρευση της Β.Κ., καθώς το κόστος από ενδεχόμενη αποσταθεροποίηση της περιοχής θα ήταν τεράστιο και καμία δεν εμφανίζεται διατεθειμένη να το επωμιστεί· αλλά και να περιορίσουν τη δυνατότητα της Pyongyang να αναπτύξει πυραυλικά συστήματα και τεχνολογία. (Han,2000-01,σελ.94). Σε βραχύ-μεσοπρόθεσμο διάστημα, ωστόσο, η Κίνα φαίνεται να κερδίζει σε διπλωματικό επίπεδο από την προσέγγιση Β-Ν.Κ., είναι εξάλλου προς ίδιον όφελος η ειρήνη και η ισορροπία στην περιοχή και η αποφυγή μίας σύγκρουσης που θα ενέπλεκε οικονομικά και στρατιωτικά την ίδια.

ΗΠΑ

Όσον αφορά τις ΗΠΑ, οι εξελίξεις στη Κορεατική Χερσόνησο « μπορούν να είναι μικτή ευλογία και κατάρα » (Kim,2001,σελ.39). Η ισορροπία, η σταθερότητα και η ειρήνη στην περιφέρεια Ασίας-Ειρηνικού και ιδιαίτερα στην ΒΑ και Ανατολική Ασία, δομήθηκε κατά τον Ψυχρό Πόλεμο, στις σχέσεις-συμμαχίες των ΗΠΑ με την Ιαπωνία και τη Νότια Κορέα. Αποτέλεσαν ρεαλιστική πρόταση δύο μερών που γνώριζαν ελάχιστα ο ένας για τον άλλο (ή πρώην εχθροί) και έπρεπε να συνασπιστούν έναντι μίας κοινής απειλής. Οι συμμαχίες αντιπροσώπευαν το μοντέλο επιτυχίας του Ψυχρού Πολέμου, ενώ παραμένουν λειτουργικές και κατά τη μεταψυχροπολεμική περίοδο.

Όμως οι συμμαχίες δεν επαρκούν. Δεδομένης της επιρροής των ΗΠΑ στην Ασία, απαιτείται μία ολοκληρωμένη στρατηγική πρόταση για το μέλλον της περιοχής. Η δυναμική της περιφέρειας Ασίας-Ειρηνικού, και η επίδραση στις εξελίξεις οικονομικές, πολιτικές, στρατιωτικές, γεωπολιτικές στο διεθνές σύστημα κατά τον 21^ο αιώνα, συνεπάγονται την ενεργή παρουσία και συμμετοχή των ΗΠΑ. (Cossa, 2005, σελ.72) Οι προκλήσεις στη διαμόρφωση συνεπούς πολιτικής, σχετίζονται άμεσα με τη σταθερότητα και την ισορροπία δυνάμεων στην Ασία. και περιλαμβάνουν τη διαχείριση της Κίνας, τη θέση της Ιαπωνίας, τη συμφιλίωση Βορείου – Νοτίου Κορέας, τη διαχείριση των οπλικών συστημάτων.(βλ. σχετικά Kang, 2003)

Το 1993, η Β.Κ. ανακοινώνει την πρόθεση της να αποσυρθεί από την ΝΡΤ. Ο νοτιοκορεάτης Πρόεδρος Kim-Young Sam, δίνει το « πράσινο φως » στις ΗΠΑ να προβούν σε απευθείας συνομιλίες με τη Β.Κ. για τη διαχείριση της πρώτης πυρηνικής κρίσης. Μέχρι τότε η Ν.Κ.

αντιδρούσε σε πιθανή συμμετοχή σε τριμερείς συνομιλίες ή προέβαλλε την προτεραιότητα του ενδοκορεατικού διαλόγου. Πέρα από τη ρητορική για την υπονόμευση των συμφερόντων της Σεούλ από τη Washington, με στόχο μία γρήγορη και ανώδυνη συμφωνία με τη Β.Κ, η ανησυχία έγκειτο στη μάχη νομιμότητας των δύο χωρών – κέρδος της DPRK, είναι κόστος για την ROK (Cha, 2002, σελ.47) και την εικόνα της συμμαχίας τόσο στο εσωτερικό της χώρας, όσο και στο εξωτερικό (Han, 2000, σελ.85). Τα επόμενα χρόνια οι ΗΠΑ μεσολαβούν σε απόπειρες διαλόγου με κυριότερη τη διάσκεψη του 1994 ανάμεσα στον Kim Young-Sam (Ν.Κ.) και τον Kim Il-Jung (Β.Κ.). Οι τετραμερείς διαπραγματεύσεις καθίστανται πλέον ένα forum όπου η Ν.Κ. συμμετέχει ενεργά.

Το 2000 ήταν έτος-σταθμός για τις εξελίξεις στις σχέσεις Σεούλ – Washington, όπου από το δόγμα « η Washington οδηγεί, η Σεούλ ακολουθεί », επικρατεί το « η Σεούλ οδηγεί και η Washington ακολουθεί »(σχετικά επιχειρήματα στο Cha, 2002). Η διάσκεψη του 2000, ήταν πρωτοβουλία των 2 Κορέων. Οργανώθηκε, ολοκληρώθηκε από τους ίδιους τους Κορεάτες, δίχως ξένες επεμβάσεις, αποδεικνύοντας ότι ο ενδοκορεατικός διάλογος διαθέτει σχετική δυναμική^{liv} (Han, 2000, σελ.87) · απεκατέστησε τη συμμετρία στις σχέσεις Σεούλ-Pyongyang-Washington και προσδιόρισε την επιρροή του Πεκίνου και του Τόκιο. Φαινομενικά, αφού οι ΗΠΑ δε συμμετείχαν στη διάσκεψη, απώλεσαν το ρόλο-κλειδί της ισορροπίας στην χερσόνησο. Η πραγματικότητα όμως είναι λίγο πιο πολύπλοκη από αυτή τη διαπίστωση. Η οικονομική βοήθεια, η επανένωση οικογενειών, οι αθλητικές και πολιτιστικές ανταλλαγές είναι ζητήματα που εμπίπτουν στο πλαίσιο του ενδοκορεατικού διαλόγου. Η διαχείριση της διάδοσης των πυρηνικών από τη Β.Κ. διευθετούνται στο πλαίσιο της συμφωνίας του 1994 και το θεσμικό της όργανο KEDO. Η εγγύηση της συνθήκης ανακωχής είναι αρμοδιότητα 4 χωρών – ήτοι ΗΠΑ, Βόρεια Κορέα, Νότια Κορέα και Κίνα-. Ενώ, το πυραυλικό πρόγραμμα της DPRK και η τρομοκρατία είναι αντικείμενο των διμερών επαφών με τις ΗΠΑ. Συνεπώς τα πιο ουσιαστικά ζητήματα, παραμένουν πάντα στη σφαίρα επιρροής των ΗΠΑ.(Cha, 2002, σελ.54)

Ο κύριος προβληματισμός των ΗΠΑ έγκειται στο γεγονός ότι η Β.Κ. μετά το 2000 είναι πιο επικίνδυνος αντίπαλος με αυτοπεποίθηση. Κατά τη δεκαετία του '90, οι ΗΠΑ προσέφεραν στη

^{liv} Αν και δεν υπήρχε αναφορά σχετική με θέματα ισορροπίας εξοπλισμών, οικοδόμησης μέτρων αμοιβαίας εμπιστοσύνης ή μείωσης της έντασης, για το πρόγραμμα των βαλλιστικών πυραύλων ή τα WMD.

DPRK, πολιτική νομιμότητα, ανθρωπιστική βοήθεια και στρατιωτική ασφάλεια. Η Washington δρούσε ως η μόνη δύναμη που ενίσχυε οικονομικά και διπλωματικά την Pyongyang. Το μονοπώλιο όμως δεν υφίσταται πλέον. Καταρχάς η Ν.Κ., η Ρωσία, η Ιαπωνία και η Κίνα σπεύδουν να βελτιώσουν τις διμερείς τους σχέσεις και να συμβάλλουν στη σταθεροποιητική προσπάθεια στη χερσόνησο. Το 2000, για πρώτη φορά η Β.Κ. συμμετέχει στη διάσκεψη του ARF, όπου έγινε δεκτή με ενθουσιασμό. Καθώς λοιπόν συνδέεται με τη διεθνή κοινότητα^{lv}, η επιρροή και δυναμική των ΗΠΑ, συγκριτικά με το παρελθόν, μειώνεται. (Campbell, 2001, σελ. 56-57). Οι διπλωματικές κινήσεις της δυσχεραίνουν καθώς δε θα είναι ο μοναδικός παίκτης, ενώ οι πιέσεις από άλλους δρώντες αυξάνονται.

Επί μακρόν, η Β.Κ. λειτουργούσε ως δικαιολογία για αυξημένες στρατιωτικές δαπάνες από τις χώρες της περιοχής και φυσικά τη συνεχιζόμενη παρουσία των αμερικανικών στρατευμάτων. Αφού πλέον ο κίνδυνος δεν υφίσταται^{lvi}, η αποχώρηση των ΗΠΑ από τη Ν.Κ. θα αποτελούσε το μείζον θέμα διαβούλευσης στη ΒΑ Ασία. Μία μείωση των αμερικανικών δυνάμεων στην Κορέα, θα μπορούσε να εκληφθεί από την Κίνα ως μειωμένο ενδιαφέρον για την περιοχή και τους συμμάχους της και να οδηγήσει σε απρόβλεπτες εξελίξεις για τη γεωπολιτική σταθερότητα στην Ασία. Η ιστορία υποδεικνύει ότι οι ΗΠΑ τάσσονται ενάντια σε πολυμερείς μηχανισμούς και συνεργασίες, στην Ανατολική Ασία. Εντούτοις, οι ΗΠΑ θεωρούν ότι οι πολυμερείς οργανισμοί είναι χρήσιμα οχήματα για την προώθηση ουσιαστικότερης πολιτικής και οικονομικής συνεργασίας και περιφερειακής ασφάλειας. Θεσμοί όπως ο ARF και ο APEC, οι εξαμερείς διαπραγματεύσεις για το πυρηνικό ζήτημα της Κορέας και το TCOG είναι λειτουργικοί, δίχως να αντικαθιστούν ωστόσο τις διμερείς συμφωνίες της Αμερικής. Δεν συνιστούν υποκατάστατα, αλλά μάλλον λειτουργούν συμπληρωματικά το ένα στο άλλο, προκειμένου να προαχθεί η αμερικανική πολιτική. (Cossa, 2005, σελ.79)

^{lv} Διπλωματικές σχέσεις με Ηνωμένο Βασίλειο, Γερμανία, Ιταλία, Καναδά, Αυστραλία, Φιλιππίνες.

^{lvi} Η έστω αυτό είναι το πνεύμα που κυριαρχεί.

ΙΑΠΩΝΙΑ

Οι εξελίξεις στην Κορεατική Χερσόνησο, στις αρχές του 21^{ου} αιώνα, αποτελούν τη μεγαλύτερη, ίσως, πρόκληση στην^{lvii} εξωτερική πολιτική της Ιαπωνίας. Παγιδευμένη τις τελευταίες δεκαετίες σε έναν ατέρμονο κύκλο στασιμότητας και τρωτότητας σε όλα τα επίπεδα δράσης: εσωτερικό, περιφερειακό και διεθνές^{lviii}, η χώρα του Ανατέλλοντος Ηλίου, καλείται να ανακτήσει την ισορροπία, την αυτοπεποίθηση και την θέση της στην πολιτική σκηνή της Ασίας – Ειρηνικού. Κάποιες Ιαπωνικές διπλωματικές πρωτοβουλίες στη δεκαετία του '90, όπως η διάσκεψη του APEC, η συμφιλίωση με τη Ν.Κ. το 1998, ο ώριμος πολιτικός διάλογος Ιαπωνίας- ΗΠΑ -Ν.Κ., η διάσκεψη Ιαπωνίας-Κίνας –Ν.Κ. στη συνέλευση του ASEAN το 1999^{lix} επισκιάστηκαν από την αμερικανική κριτική για τη « διπλωματία των επιταγών » του Τόκυο στον πόλεμο του Κόλπου, την οικονομική κρίση του 1997^{lix}, την αδυναμία να προωθήσει η χώρα την περιφερειακή οργάνωση της Ασίας – Ειρηνικού σε οικονομικό και πολιτικό επίπεδο κατά την περίοδο εγκαθίδρυσης της NAFTA και της εσωτερικής αγοράς στην Ευρώπη. Την ίδια περίοδο, οι πυρηνικές δοκιμές των Κίνα, Ινδία, Πακιστάν και Β.Κ. προκάλεσαν τα ειρηνικά « πιστεύω » της Ιαπωνίας. Ενώ η αδυναμία κατάληψης μόνιμης θέσης στο ΣΑ του ΟΗΕ, κλόνισε την αυτοπεποίθηση της ιαπωνικής εξωτερικής πολιτικής. Η άνοδος νέων περιφερειακών δρώντων τόσο σε οικονομικούς όρους - Κίνα - αλλά και σε ζητήματα καινοτομίας – Ινδία, Κορέα- επηρέασαν τον ασιατικό προσανατολισμό της Ιαπωνίας. Σε κρίσιμο σημείο βρέθηκαν και οι σχέσεις της χώρας με τις ΗΠΑ.

Παρόλα αυτά, η Ιαπωνία παραμένει ο κυριότερος στρατηγικός σύμμαχος των ΗΠΑ στην Ασία και σημαντικός παράγοντας της γεωπολιτικής ισορροπίας στην ΒΑ Ασία. Η συμμαχία τους συνοδεύτηκε από στρατιωτικούς, ψυχολογικούς, συναισθηματικούς και δομικούς δεσμούς από το τέλος του Β' ΠΠ. Η σχέση « Δασκάλου – Μαθητή » (Funabashi, 2000, σελ. 76), ήταν μοναδική καθώς βασιζόταν σε διμερές, έναντι πολυμερές, πλαίσιο συλλογικής ασφάλειας. Η προτεραιότητα

^{lvii} Για μία διεξοδικότερη ανάλυση της εξωτερικής πολιτικής της Ιαπωνίας και της διαδικασίας λήψης αποφάσεων, παραπέμπουμε τον αναγνώστη στο έργο των Webber & Smith (:2002, κεφ. 10)

^{lviii} Οικονομική στασιμότητα, γήρανση πληθυσμού, επιτακτική ανάγκη μεταρρύθμισης ασφαλιστικού συστήματος, συνταγματική αναθεώρηση, πολιτική αστάθεια και ακινησία, έλλειψη πολιτικού δυναμισμού, ανεπάρκεια επικοινωνιακών ικανοτήτων, αποικιακό παρελθόν, ιστορικές εχθρότητες, εδαφικές διαφορές και ανταγωνιστικές σχέσεις με Κίνα, Ν.Κ. και Ρωσία.

^{lix} Οπότε η Ιαπωνία δεν επέδειξε υπεύθυνη θέση ηγετικής δύναμης σε αντίθεση με την Κίνα

της ασφάλειας έναντι των οικονομικών συμφερόντων, η στρατηγική σχέση Ιαπωνίας- ΗΠΑ έναντι Κίνας –ΗΠΑ, η επιρροή της συμμαχίας στα εθνικά συμφέροντα της Ιαπωνίας φαίνεται δύσκολο να διατηρηθούν μετά το τέλος του Ψυχρού Πολέμου. Τα εμπορικά και διπλωματικά αδιέξοδα στις σχέσεις των δύο συμμάχων τη δεκαετία του '90, υποδηλώνουν την αδυναμία διαχωρισμού οικονομικών και πολιτικών ζητημάτων. Κατά συνέπεια, η προνομιστική σχέση της Ιαπωνίας δεν είναι εξασφαλισμένη καθώς σταδιακά οι ΗΠΑ δίνουν προτεραιότητα στο Πεκίνο (Campbell, σελ. 60). Τα συμφέροντα των δύο χωρών διαχωρίζονται και κινούνται ανεξάρτητα, ενώ οι στρατιωτικές βάσεις στην Okinawa αναδεικνύονται σε ακρογωνιαίο λίθο και αχίλλειο πτέρνα της στρατιωτικής συμμαχίας ΗΠΑ – Ιαπωνίας. (βλ. περισσότερα, Funabashi, 2000-01, σελ.76) Οι παραπάνω εξελίξεις, θέτουν επί τάπητος τις στρατηγικές επιλογές της Ιαπωνίας για το μέλλον. Εσωστρεφής ή εξωστρεφής πορεία? Άσκηση εξωτερικής πολιτικής σε διμερές ή πολυμερές επίπεδο? Προώθηση λειτουργικής περιφερειακής οργάνωσης στην Ασία-Ειρηνικό, και αν ναι, με τι κόστος?. Σύγκρουση ή συνεργασία με το Πεκίνο? Ποια η θέση της Ιαπωνίας ως προς τις εξελίξεις στην κορεατική Χερσόνησο?

Κατά τη δεκαετία του '90, η Ιαπωνία απάντησε στην απειλή του πυρηνικού προγράμματος της Β.Κ., ενισχύοντας τη συμμαχία της με τις ΗΠΑ και στηρίζοντας ταυτόχρονα τη συμμαχία ΗΠΑ – RoK. Την ίδια περίοδο βελτιώθηκαν αισθητά και οι σχέσεις Τόκυο –Σεούλ^{lx} (Funabashi, 2000, σελ. 81). Οι τρεις χώρες προώθησαν πολυμερείς θεσμούς συνεργασίας, όπως TCOG και KEDO, προκειμένου να συντονίσουν τις πολιτικές τους απέναντι στη Β.Κ..Οι παρόμοιοι ωστόσο στόχοι^{lxi}, δεν ταυτίζονται απαραίτητα, γεγονός που φέρνει το Τόκυο σε δυσχερή θέση. Η ισχύουσα γεωπολιτική κατάσταση στη ΒΑ Ασία, συνοδεύεται από σημαντικές προκλήσεις για την Ιαπωνία. Ο πάγος είναι πιο επικίνδυνος όταν αρχίζει να λιώνει, οπότε η προσέγγιση μεταξύ των 2 Κορέων, είναι δυνατόν να οδηγήσει σε ξαφνική κατάρρευση του καθεστώτος της Β.Κ. και η πολιτική αστάθεια να προκαλέσει κύματα προσφύγων προς την Ιαπωνία. Μία λιγότερο απειλητική Β.Κ., ενδέχεται να αυξήσει, αντί να μειώσει την ένταση ανάμεσα στο Τόκυο και την Washington. Όσο υπάρχει η πιθανότητα ενός δεύτερου Κορεατικού πολέμου, η στρατιωτική παρουσία των ΗΠΑ

^{lx} Το μελλοντικό καθεστώς Tokod/ Takeshima Islands που επί του παρόντος είναι υπό τον έλεγχο της RoK, αλλά τα διεκδικεί και η Ιαπωνία. Υποθέτουμε ότι δε θα επηρεάσει η συγκεκριμένη διαφορά τις καλές σχέσεις των δύο χωρών και την ευρύτερη συνεργασία τους.

^{lxi} Τερματισμός του πυρηνικού προγράμματος της Β.Κ.

στην Ιαπωνία, είναι νόμιμη και δικαιολογημένη. Αντίθετα, ένα χαλαρό περιβάλλον ασφαλείας στη ΒΑ Ασία, θα δυσχεράνει την αμερικανική παρουσία στην περιοχή, καθώς μπορεί να εκληφθεί ως απειλή προς την Κίνα. Η τελευταία, αναμένεται να αυξήσει την επιρροή της (στρατιωτική και πολιτική) στην Κορεατική Χερσόνησο. Η ισχυρή κινεζική παρουσία, ίσως απειλήσει την αποτελεσματικότητα της συνεργασίας Κίνας-Ιαπωνίας-ΗΠΑ, ενδεχομένως να οδηγήσει και σε άμεση σύγκρουση Κίνας –ΗΠΑ.

Η Ιαπωνία επιθυμεί, αφενός να διατηρήσει την Κορέα ως buffer zone, ανάμεσα στην ίδια και την Κίνα, αφετέρου, να ενισχύσει τη συμμετοχή της στις εξελίξεις συμμετέχοντας ενεργά, μαζί με τη Ρωσία στις τετραμερείς διαπραγματεύσεις. (Han, 2000, σελ.94) Επιπλέον, έπειτα από ενδεχόμενη διαπραγμάτευση, βελτίωση στις σχέσεων Τόκιο-Pyongyang θα επιφέρει την ανάγκη επανεξέτασης της Συνθήκης Ομαλοποίησης των σχέσεων Τόκιο – Σεούλ (βλ. περισσότερα, Funabashi,2000-01, σελ. 82). Ο κυριότερος φόβος της Ιαπωνίας έγκειται στα τυχόν έντονα αντιιαπωνικά ή αντιαμερικανικά αισθήματα των νοτιοκορεατών, οπότε η αποχώρηση των αμερικανικών στρατιωτικών δυνάμεων από την περιοχή, οδηγήσει σε αποσταθεροποίηση ολόκληρης της περιοχής. Το Σεπτέμβριο του 2002, η επίσκεψη του Ιάπωνα πρωθυπουργού Koizumi στην Pyongyang και η συνάντηση κορυφής με τον Kim – Jong Il, ήταν ένα σημαντικό βήμα προς την ομαλοποίηση των σχέσεων των δύο χωρών , έπειτα από μακρά διπλωματική στασιμότητα και επεισόδια^{lxii} που έφεραν τις δύο χώρες ένα βήμα πριν τη σύγκρουση (βλ. περισσότερα Hughes, 2002, σελ. 625 κ.ε.). Η κίνηση, επί του παρόντος φαίνεται να αποδίδει, καθώς η ρητορική της Β.Κ. από απαιτήσεις οικονομικής αποζημίωσης, εξελίσσεται σε προτάσεις οικονομικής συνεργασίας ενώ τηρεί διεθνείς συμφωνίες σχετικά με το πυρηνικό πρόγραμμα.

Η συμπεριφορά της Β.Κ. δικαιολογεί, ωστόσο, την επιφυλακτικότητα της Ιαπωνίας, που παραμένει ο πιο διστακτικός δρών στην προσέγγιση της χώρας, εξαιτίας εσωτερικών πολιτικών προβλημάτων, ισχυρών αντι-βορειοκορεατικών αισθημάτων και διεθνών περιορισμών. (Hughes, 2002, σελ.2002) Οι στρατηγικές όμως προκλήσεις, συνοδεύονται από αντίστοιχες ευκαιρίες. Το ιαπωνικό κεφάλαιο και τεχνογνωσία αναμένεται να συμβάλλουν σημαντικά στην αναδιάρθρωση της βορειοκορεατικής οικονομίας, ενώ μία ομαλή διαδικασία προσέγγισης Βορείου – Νοτίου Κορέας θα εξυπηρετήσει και τα ιαπωνικά συμφέροντα, καθώς θα αρθεί η απειλή προς τη

^{lxii} Απαγωγή Γιαπωνέζων υπηκόων, εκτόξευση κορεατικού πυραύλου πάνω από το Ιαπωνικό Αρχιπέλαγος

συμμαχία με τις ΗΠΑ. Το μεγαλύτερο, ωστόσο, διακύβευμα είναι όχι τόσο η ομαλή ή μη, ένωση της Κορέας, αλλά η διαμόρφωση νέων σχέσεων στην ΝΑ και ΒΑ Ασία, πέρα από έναν ιεραρχημένο και τυπολατρικό διάλογο και τη γεωπολιτική «μηδενικού αθροίσματος» (Funabashi, 2000-01, σελ.83)

Όσον αφορά την πολυμερή συνεργασία, αυτή δεν συνιστά ισχυρή και αναμφισβήτητη πολιτική πρακτική για το Τόκιο ή για κάποια άλλη πρωτεύουσα της Ασίας –Ειρηνικού, όπου οι διμερείς σχέσεις και συμφωνίες έχουν ακόμη την πρωτοκαθεδρία στη διαχείριση ζητημάτων ασφαλείας και ειρήνης. Εν τούτοις, φαίνεται ότι σταδιακά οι χώρες στρέφονται προς αυτήν την κατεύθυνση. Ιδίως όσον αφορά την Ιαπωνία, παρά την πολιτική αμφισβήτηση και την περιορισμένη ικανότητα ενίσχυσης περιφερειακών θεσμών λόγω της πορείας της οικονομίας ` η νέα κατανομή ισχύος, η απαίτηση να δράσει ως μεγάλη περιφερειακή δύναμη, η ιστορική κληρονομιά και οι συνταγματικές αλλαγές, συντέιναν στην βαθμιαία αλλαγή στρατηγικής και πολιτικής ασφαλείας και στην προώθηση πολυμερών συμφωνιών, όπως τις εξαμερείς διαπραγματεύσεις, τον APEC και το ARF. (σχετικά Okawara, 2001 και Ashizawa, 2003)

ΡΩΣΙΑ

Έπειτα από τη διάλυση της Σοβιετικής Ένωσης και τη μείωση της ρωσικής στρατιωτικής και οικονομικής ισχύος, η Μόσχα απώλεσε την επιρροή της στην περιφέρεια της Ασίας –Ειρηνικού. Αρκετοί περιφερειακοί δρώντες έσπευσαν να διαπιστώσουν ότι η σημερινή Ρωσία δεν είναι σε θέση να επηρεάσει τις εξελίξεις στην ΒΑ Ασία, αυτό όμως δε συνεπάγεται ότι η Μόσχα δεν ενδιαφέρεται πλέον για την περιοχή ή έχει παραιτηθεί από το ρόλο της ως περιφερειακός παίκτης. Αντίθετα, η περιοχή Ασίας- Ειρηνικού αποτελεί προτεραιότητα στην εξωτερική πολιτική της Μόσχας ως μία από τις πιο δυναμικές περιφέρειες , οικονομικά, πολιτικά, στρατιωτικά, στον κόσμο ` ικανή να καθορίσει τις εξελίξεις κατά τον 21^ο αιώνα.(Sergounin, 2000, σελ. 167)

Κατά την προεδρία του Boris Yeltsin, η Ρωσία απουσίαζε επιδεικτικά από την Ασία γενικότερα και την Κορεατική Χερσόνησο ειδικότερα. Η κατάσταση μεταβάλλεται άρδην με την έλευση στον προεδρικό θώκο του Vladimir Putin, ο οποίος σπεύδει να βελτιώσει τις σχέσεις της Ρωσίας με την Κίνα, την Ιαπωνία και τη Ν. Κορέα και να προωθήσει συνεργασία σε οικονομικό επίπεδο και ζητήματα ασφαλείας.(Campbell, 2001, σελ.63) Η επίσημη επίσκεψη του Ρώσου Προέδρου στην

Pyongyang, που προηγήθηκε χρονικά των αντίστοιχων σε Τόκιο και Σεούλ, είναι ενδεικτική της αναβίωσης της επιρροής της Μόσχας στην περιφέρεια Ασίας –Ειρηνικού. Αν μάλιστα συνυπολογίσουμε το γεγονός ότι η Β.Κ. χρησιμοποιεί τη Ρωσία ως φερέφωνο των αποφάσεων της για τερματισμό του εξοπλιστικού προγράμματος, φαίνεται ότι η Ρωσία αναδεικνύεται σταδιακά σε σημαντικό γεωπολιτικό παίκτη.

Το τέλος της σύγκρουσης με την Κίνα και τις ΗΠΑ δεν άμβλυσε τις ανησυχίες της Ρωσίας για τις εξελίξεις στην περιοχή. Η άνοδος νέων δυνάμεων στην περιφέρεια, οι εδαφικές διαφορές που παραμένουν σε εκκρεμότητα, η τάση να αγνοείται η θέση της Μόσχας σε σημαντικά περιφερειακά ζητήματα και η ανησυχία για την αυξανόμενη αμερικανό-ιαπωνική στρατιωτική συνεργασία επιτείνεται από την απουσία αξιόπιστων πολυμερών καθεστώτων ασφαλείας, όπως στην Βόρεια και Ανατολική Ευρώπη, την Κεντρική Ασία και τα Σινό-ρωσικά σύνορα.

(Sergounin,2000,σελ.168). Συνεπώς στη συγκεκριμένη λογική, πρότεινε ήδη την επέκταση των τετραμερών διαπραγματεύσεων προκειμένου να περιληφθούν η ίδια και η Ιαπωνία. (Han,2000-01,σελ.94) Η Ρωσία αντιμετωπίζει τις χώρες της Ασίας –Ειρηνικού ως συνεργάτες^{lxiii} ενώ η πολιτική ασφαλείας που ακολουθεί στηρίζεται σε έναν συνδυασμό διμερών και πολυμερών σχέσεων συνεργασίας.^{lxiv} Ήδη συνεργάζεται με την Κίνα και τις χώρες της Κεντρικής Ασίας για την αντιμετώπιση της τρομοκρατίας, ενώ φιλοδοξεί να διαδραματίσει ρόλο-κλειδί στην περιφερειακή συνεργασία, « προκαλώντας» τον ηγεμονικό ρόλο των ΗΠΑ στην ΒΑ Ασία, αλλά και τον ατέρμονο κύκλο εξοπλιστικών αγώνων, εθνικιστικών, θρησκευτικών και εδαφικών συγκρούσεων. (Sergounin,2000,σελ.188)

2.2. ΠΟΛΥΜΕΡΗΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΚΑΙ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ

Από τη σύντομη ανάλυση που προηγήθηκε, διαπιστώνουμε ότι οι δυνάμεις Κίνα, ΗΠΑ, Ρωσία και Ιαπωνία δεσπόζουν στις εξελίξεις θετικές ή αρνητικές στη χερσόνησο, τόσο κατά το παρελθόν, όσο και στο μέλλον. Ειδικότερα οι ΗΠΑ και η Κίνα αναμένεται να συμμετάσχουν ενεργά σε μελλοντική συμφωνία ασφαλείας στην /και για την Κορέα. Κατά συνέπεια οι 2 Κορέες και οι τρίτες χώρες καλούνται να επεξεργαστούν λύσεις από κοινού, είτε μέσω συνεργασίας, είτε μέσω

^{lxiii} Ραγδαίως αναπτυσσόμενες αγορές για τα ρωσικά προϊόντα. Πιθανοί επενδυτές που υπόσχονται την οικονομική αναγέννηση της Ρωσικής Άπω Ανατολής.

^{lxiv} ASEAN, ARF, APEC

ανταγωνισμού. Υπό αυτές τις συνθήκες, η πολυμερής συνεργασία εμφανίζεται ως η μόνη ικανή να αντιμετωπίσει και να χειριστεί την πολύπλοκη κατάσταση που υφίσταται στην Κορεατική Χερσόνησο.

Η πολυμέρεια συμβάλλει στη διαχείριση της πολυπλοκότητας, μειώνοντας ενδεχομένως τους κινδύνους από λανθασμένη ερμηνεία καταστάσεων ή επικοινωνία των ενδιαφερομένων μερών. Διευρύνει τα κοινά κέρδη, μειώνει την πόλωση, επιτρέπει την παροχή καλών υπηρεσιών από τρίτα μέρη και συμβάλλει στη δημιουργία εναλλακτικών πηγών πληροφόρησης. Βραχυπρόθεσμα, η πολυμερής συνεργασία συμβάλλει στην κατανομή ισχύος, παρέχοντας στις δυνάμεις κανόνες πειθαρχίας και forum οικοδόμησης εμπιστοσύνης. Μακροπρόθεσμα, ωστόσο, προσφέρει στα κράτη τη δυνατότητα να υπερβούν τη λογική της « ισορροπία ισχύος » και να κινηθούν προς ουσιαστικότερη συνεργασία. (Acharya, όπως παρατίθεται στο Tan, 2006, σελ.244) Ταυτόχρονα η πολυμέρεια φέρει τα δικά της προβλήματα. Η λειτουργική πολυμερής συνεργασία, απαιτεί πρωτοβουλίες, χρειάζεται βιώσιμη και ικανή ηγεσία και παράλληλη επένδυση σε διμερείς σχέσεις. Είναι απαιτητική ως προς την επικοινωνία, τη συνεργασία, τη διαβούλευση. Η πολυμέρεια δεν είναι πανάκεια. Για να λειτουργήσει και να έχει αποτελέσματα απαιτεί προσεκτική διαχείριση και διάθεση συνεργασίας. (Mauil,2002,σελ.37)

Στη ΒΑ Ασία, τα τελευταία χρόνια λαμβάνει χώρα μία ενδιαφέρουσα διαδικασία ανάπτυξης πολυμερών θεσμών τόσο σε επίπεδο κυβερνήσεων, όσο και σε μη-κρατικό. Ειδικότερα ως προς τη διαχείριση της Κορεατικής Χερσονήσου και των ζητημάτων που σχετίζονται με αυτή, στο παρόν κεφάλαιο θα εστιάσουμε στο TCOG, Four-Party Talks, KEDO, ASEAN+3, ASEM. Το ARF αναλύεται διεξοδικότερα στο επόμενο κεφάλαιο, καθώς συνιστά τον κυριότερο περιφερειακό οργανισμό σε ζητήματα ασφαλείας, με καθολική σχεδόν συμμετοχή των ασιατικών χωρών

Trilateral Coordination and Oversight Group: Προήλθε από την ανάγκη των ΗΠΑ, της Ιαπωνίας και της Ν.Κ. να συντονίσουν τις πολιτικές τους προς τη Β.Κ. Η εκτόξευση του Taepodong, το 1994, αποτέλεσε την αφορμή για την εμφάνιση αυτού του θεσμού κινητήρια δύναμη τις ΗΠΑ, υπό την προεδρία Clinton και τη συμμετοχή των συμμάχων της στην περιοχή, εξελίχθηκε γρήγορα σε τακτικό forum ανώτατων διπλωματών που ασχολούνται με τη Β.Κ. Το 1999, απέτρεψε επιτυχώς τη Β.Κ. να εκτοξεύσει έναν δεύτερο δοκιμαστικό πύραυλο. Συνέβαλε επίσης στη σταθεροποίηση

των σχέσεων Ν.Κ.-Ιαπωνίας στον τομέα της ασφάλειας. Με την έλευση του Bush στον προεδρικό θώκο της Αμερικής, ιδιαίτερη έμφαση δόθηκε στην ενίσχυση των διμερών σχέσεων και την ad hoc δημιουργία συμμαχιών « of good willing states », με συνέπεια ο οργανισμός, αν και συνεχίζει το έργο του, να απωλέσει την πρότερη βαρύτητα του.

Four-Party Talks: Πρωτοβουλία και πάλι των ΗΠΑ –Ν.Κ. για την προώθηση της ειρηνικής διευθέτησης της διαίρεσης της Χερσονήσου. Στο σχήμα μετέχουν επίσης η Κίνα και η Β.Κ. Έξι γύροι διαπραγματεύσεων έλαβαν χώρα από το 1997 ως τα μέσα του 1999, οπότε ανεστάλησαν έπειτα από επιμονή της DPRK να τεθεί στην agenda των διαπραγματεύσεων, η αποχώρηση των αμερικανικών δυνάμεων από τη Κορέα. Η Κίνα φαίνεται να υποστηρίζει τις συνομιλίες, ακόμη και την νοτιοκορεατική πρωτοβουλία να συμπεριληφθούν η Ιαπωνία και η Ρωσία. Τα αποτελέσματα όμως δεν είναι αντίστοιχα των προσδοκιών που καλλιέργησε η συγκεκριμένη πρωτοβουλία.

Association of South East Asian Nations+3 : Πρόκειται για πρωτοβουλία των κρατών του ASEAN να συμπεριλάβουν την Κίνα, Ιαπωνία και Ν.Κ. στο θεσμό. Η επικοινωνία των ηγετών σε τακτική βάση, ενθαρρύνει τόσο την οικονομική συνεργασία, όσο και θέματα ασφάλειας και γεωστρατηγικής ισορροπίας στην περιφέρεια Ασίας-Ειρηνικού, καθιστώντας τον ASEAN+3 (βλ. σχετικά στο Terada, 2003), τον πιο φιλόδοξο και ελπιδοφόρο περιφερειακό οργανισμό.

Asia Europe Meetings: Το forum επικοινωνίας του ASEAN με τα κράτη-μέλη της Ε.Ε. Προσφέρει ενεργητικότερη συμμετοχή των «25» στα ζητήματα ασφαλείας στην Ασία. Στη δεύτερη διάσκεψη στη Σεούλ, ο Kim Dae-Jung, επεδίωξε και έλαβε από αρκετές ευρωπαϊκές χώρες διπλωματική υποστήριξη της Sunshine πολιτικής του, την ίδια περίοδο που η κυβέρνηση Bush με την ανακοίνωση του « άξονα του κακού », υποκίνησε νέες υπαναχωρήσεις από την πλευρά της Β.Κ.

Korean peninsula Energy Development Organization^{lxv}: Η Β.Κ. κατέχει σημαντικό αριθμό πυραύλων μικρού και μεσαίου βεληνεκούς, ενώ δεν αποκλείεται η κατοχή αρκετών πυρηνικών κεφαλών. Τα δε αποθέματα της χώρας σε βιολογικά και χημικά όπλα εκτιμώνται σε 2500-5000 τόνους, ήτοι τα τέταρτα μεγαλύτερα στον κόσμο. Η Ν.Κ., αντίστοιχα, έχει αναπτύξει τους δικούς

^{lxv} Στο σχετικό παράρτημα IV υπάρχει πίνακας με τις θέσεις των ΗΠΑ, Ρωσία, Ιαπωνία, Κίνα, RoK, DPRK ως προς το πυρηνικό καθεστώς της Β.Κ.(Wang, 2005, σελ. 272-273)

της πυραύλους, με βεληνεκές πάνω από 300 km και στο παρελθόν είχε σκεφτεί την αυτόνομη ανάπτυξη πυρηνικών συστημάτων (βλ. σχετικά στο Kim, 2003). Η ύπαρξη πυραύλων και WMD στη χερσόνησο τείνει να υπονομεύει την περιφερειακή σταθερότητα, δημιουργώντας κίνητρα για την ανάπτυξη όπλων, είτε ως μέσο αποτροπής, είτε ως μέσο άμυνας. Η παραπάνω κούρσα εξοπλισμών προκαλεί αλυσιδωτές αντιδράσεις στις χώρες της περιοχής, ασκεί έντονη πίεση στην Ιαπωνία, η κυβέρνηση της οποίας σκέφτεται σοβαρά το ενδεχόμενο να αναπτύξει αυτόνομο, αποτρεπτικό πυρηνικό πρόγραμμα. Ανάλογα σκέφτεται να αντιδράσει η Κίνα και ίσως η Taiwan.

Το KEDO ιδρύθηκε το 1995, ως εποπτικό μέσο εφαρμογής του Agreement Framework^{lxvi} και την άρση του πυρηνικού προγράμματος της Β.Κ. Σχεδόν επί μία δεκαετία, αποτέλεσε το μόνο όχημα ουσιαστικής συνεργασίας ανάμεσα στη Βόρεια Κορέα και τα εμπλεκόμενα μέρη. Σε περιόδους οπότε η επικοινωνία ανάμεσα στο Βορρά και το Νότο, ήταν ελάχιστη ως ανύπαρκτη, οι δύο χώρες εργάζονται σε ένα κοινό σχέδιο. Αργά αλλά σταθερά προέβαιναν σε συνομολόγηση διάφορων πρωτοκόλλων συνεργασίας^{lxvii}, που ρύθμιζαν πρακτικές λεπτομέρειες μεν, έθεταν όμως τις βάσεις για μακροπρόθεσμα σχέδια. (Caster, 2006, σελ.1) Στα χρόνια λειτουργίας του κατάφερε να περιορίσει την παραγωγή όπλων εμπλουτισμένου ουρανίου, να παγώσει την κατασκευή δύο πυρηνικών αντιδραστήρων και να μειώσει τις ετήσιες εξαγωγές πυρηνικών όπλων. Η αρχή ABC (Anything But Clinton) της κυβέρνησης Bush, υπονόμωσε το Agreement Framework. Τα τεχνικά και πολιτικά εμπόδια που τέθηκαν από τη Β.Κ. και ενίοτε τις ΗΠΑ, ανέστειλαν το πρόγραμμα, και εμπόδισαν το ζήτημα να δρομολογηθεί ικανοποιητικά στα πλαίσια μία ευρύτερης συμφωνίας ασφάλειας. Σε κάθε περίπτωση όμως, το KEDO, έστω και αδύναμο, συνεχίζει το έργο του κατά τη δεύτερη πυρηνική κρίση.

^{lxvi} Στο σχετικό παράρτημα I παρατίθεται το κείμενο του Agreement Framework

^{lxvii} Μεταφορά υλικών, εκπαίδευση εργατικού δυναμικού, έλεγχος ποιότητας, ασφάλεια.

3^ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ

3.1 Association of South East Asian Nations

Η Ασία αποτελείται από δύο μεγάλες δυνάμεις (Κίνα, Ιαπωνία) και ένα τρίτο κράτος με μεγάλες προσδοκίες (Ινδίες) ` 3+1 πυρηνικά κράτη (Κίνα, Ινδία, Πακιστάν, Β. Κορέα) και τρία κράτη στο πυρηνικό κατώφλι. (Ιαπωνία, Ν. Κορέα και Taiwan). Οι ΗΠΑ είναι ο συντονιστής της περιφερειακής ασφάλειας και η μόνη δύναμη ικανή να εγγυηθεί τη γεωπολιτική ισορροπία της Ασίας-Ειρηνικού. Το ASEAN ιδρύεται το 1967 με βασικό σκοπό, να αποτελέσει ένα πλαίσιο διαλόγου στην Ανατολική, ανάμεσα στη Νοτιοανατολική και Βορειοανατολική Ασία, τις χώρες της ΒΑ Ασίας (Κίνα, Ιαπωνία και Κορέα) και τέλος ανάμεσα στα οικονομικά κέντρα και τις υποπεριφέρειες της Ασίας- Ειρηνικού.

Ο ASEAN εμφανίστηκε δίχως να προϋπάρχει ένα συλλογικό αίσθημα ασφάλειας ανάμεσα στα ιδρυτικά του μέλη, αποτέλεσε βασικά μία συμφωνία μη-επίθεσης ανάμεσα στα μέλη του και αντιπροσώπευε ένα πολιτικό μέτωπο έναντι της κομμουνιστικής απειλής. Μέρος της αρχικής αποστολής ήταν να ενισχύσει τα μέλη του στην προσπάθεια οικοδόμησης κράτους Η ουσία όμως της φύσης του ASEAN, ήταν η προσπάθεια των μελών του να υπερβούν τα σοβαρά διλήμματα ασφαλείας και να εγκαθιδρύνουν μία « κοινότητα ασφάλειας», μέσα από την ανάπτυξη νόμων, κανόνων κοινής συμπεριφοράς και κοινής ταυτότητας ASEAN, και παράλληλα να ενισχύσουν την παρουσία τους στο διεθνές σύστημα. Το ASEAN προώθησε το όραμα μίας περιφερειακής τάξης πραγμάτων με έμφαση στην εθνική κυριαρχία, ελεύθερης από τις επεμβάσεις των μεγάλων δυνάμεων^{lxviii} και την επέμβαση στο εσωτερικό των κρατών.(Narine, 2004, σελ. 437) Αποτέλεσε ένα μοναδικό, «αυτόχθονα » οργανισμό του αναπτυσσόμενου κόσμου και έναν από τους ελάχιστους, ψυχροπολεμικής λογικής θεσμούς, που επιβίωσαν μετά το 1989. (Sharpe, 2003, σελ.231)

Από την ίδρυση του ASEAN, η έννοια της περιφερειακής συνεργασίας επεκτείνεται εντυπωσιακά το βάθος, οι διεργασίες ωστόσο, για την επίτευξη πολυμερούς συνεργασίας σε θέματα περιφερειακής ασφάλειας, λαμβάνουν χώρα μόλις τη δεκαετία του 80'. Φυσικά υπήρξαν

^{lxviii} Η ασφάλεια των περισσότερων κρατών βρίσκεται σε άμεση συνάρτηση με την παρουσία αμερικανικών και βρετανικών στρατευμάτων στο έδαφος τους.

απόπειρες στο ύφος και το πνεύμα του OSCE, όμως οι πιο σοβαρές πρωτοβουλίες προήλθαν από τις διασκέψεις του Asia-Pacific Roundtable, όπου οι κύριοι δρώντες ήταν τα ASEAN –Institutes of Strategic and International Studies (ISIS)^{lxi}. Ενώ, χώρες όπως η Αυστραλία και ο Καναδάς πρότειναν τη δημιουργία μίας πολυμερούς συμφωνίας ασφάλειας κατά το μοντέλο του OSCE τα κράτη -μέλη του ASEAN με μικρή σχετικά εμπειρία σε πολυμερή συνεργασία^{lxx}, εμφανίστηκαν διστακτικά απέναντι στην προοπτική δημιουργίας ισχυρών περιφερειακών θεσμών. Αβεβαιότητα, εσωτερικά πολιτικά προβλήματα, αμφισβήτηση εθνικής κυριαρχίας, αποσχιστικές τάσεις, επέτειναν την καχυποψία των ασιατικών κρατών απέναντι σε υπερεθνικά σχήματα. Τούτο δε συνεπάγεται απαραίτητα απόρριψη της ιδέας ενός ειρηνικού περιβάλλοντος μέσα από τη ανεπίσημη συνεργασία στον τομέα της ασφάλειας per se. Θεωρούσαν ωστόσο, ότι οι ευρωπαϊκοί θεσμοί δεν ήταν δυνατό να υιοθετηθούν σε άλλη περιφέρεια και να είναι εξίσου λειτουργικοί (Katsumata,2006, σελ.186), αλλά κάθε περιοχή θα έπρεπε να ακολουθήσει το δικό της τύπο περιφερειακής οργάνωσης ή αλλιώς localization θεσμών^{lxxi}.

Το ASEAN δεν λειτούργησε ποτέ ως ένας οργανισμός ασφάλειας^{lxxii}, παρόλο που αρκετά κράτη-μέλη είναι ή ήταν μέλη κάποιας συμμαχίας^{lxxiii}. Μάλιστα, κατά τη διεύρυνση του τη δεκαετία του '90, η πιθανότητα ενός πολέμου ανάμεσα στα μέλη του μειώθηκε σημαντικά, αν δεν έχει εξαλειφθεί πλήρως. (Rulland, 2005, σελ.546). Τα hot-spots όμως της Ασίας βρίσκονται εκτός της περιοχής που όριζε. Οι διενέξεις στην Taiwan, το Kashmir ή την Κορεατική Χερσόνησο μπορεί να επέτειναν την παρουσία ξένων δυνάμεων και ίσως τη στρατικοποίηση της περιοχής, αλλά οι χώρες της ΝΑ Ασίας θεωρούσαν ότι η όποια επίδραση θα ήταν έμμεση. Μέχρι το 1992 πράγματι η

^{lxi} Ιδρύθηκε το 1984 στο Bali και αποτελείται από το Cambodian Institute for Cooperation and Peace, the Centre for Strategic and International Studies (Indonesia), the Institute of Foreign Affairs of Laos, Institute of Strategic and International Studies (Malaysia), Institute for Strategic and Development Studies (Philippines), Singapore Institute of International Affairs, Institute for Security and International Studies (Thailand), Institute of International Relations (Vietnam) (Kraft, 2000, σελ. 345-346)

^{lxx} Αρκετά εκ των οποίων αντιμετώπιζαν εσωτερικά προβλήματα και εθνικιστικές αποσχιστικές τάσεις, οπότε ο φόβος για απειλή της κυριαρχίας τους εμπόδιζε να εμπιστευθούν διεθνείς μηχανισμούς.

^{lxxi} Φαινόμενο το οποίο αναλύει ο Acharya (2004, σελ. 239-275)

^{lxxii} Το ζήτημα περιλαμβάνεται στην agenda από το 1992.

^{lxxiii} Ταϊλάνδη και Φιλιππίνες μέλη του SEATO που διαλύθηκε το 1977. Μαλαισία και Σιγκαπούρη μέλη του Five Powers Arrangements μαζί με Ηνωμένο Βασίλειο, Αυστραλία και Ν. Ζηλανδία.(Rulland, 2005, σελ.557)

αίσθηση του « ανήκειν » σε μία περιφέρεια δεν ήταν ιδιαίτερα ανεπτυγμένη. Έκτοτε όμως τα κράτη-μέλη του ASEAN κλήθηκαν να αντιμετωπίσουν παλιές συγκρούσεις, άλλτες εδαφικές διαφορές, διασπορά πυρηνικών όπλων, την άνοδο της Κίνας, τη χρηματοπιστωτική κρίση του 1997 και νέα δεδομένα στην κατανομή ισχύος.

Τα μέλη του ASEAN εκδήλωσαν την επιθυμία συμμόρφωσης σε κοινούς κανόνες συμπεριφοράς και αντιμετώπισης προβλημάτων.(Nischalke, 2002, σελ. 112). Σταδιακά αναπτύσσεται η λογική της οικοδόμησης μέτρων εμπιστοσύνης, ελέγχου των εξοπλισμών και μείωσης των συγκρούσεων. Από τις παραπάνω διαδικασίες προκύπτουν 3 συνιστώσες, που αργότερα συναντάμε στο ARF:

- Η περιφερειακή ασφάλεια είναι αδιαίρετη.
- Την επέκταση του ASEAN diplomatic style, ως μοντέλο εδραίωσης εμπιστοσύνης στην ευρύτερη περιφέρεια της Ασίας-Ειρηνικού.
- Την ίδρυση ενός forum για την ασφάλεια σε διακυβερνητικό επίπεδο.(Katsumata, 2006, σελ.190)

Ωστόσο τα όργανα του ASEAN παραμένουν στο περιθώριο του policy-making, εξαιτίας της έλλειψης πόρων, ανθρωπίνου δυναμικού και αποστολής. Δεν υφίστανται οικονομικά, νομικά ή άλλα περιφερειακά καθεστώτα, τα οποία να επιβάλλουν στα κράτη-μέλη συμμόρφωση σε κοινές πολιτικές. Το ASEAN είναι « ένας οργανισμός που επιδιώκει την ολοκλήρωση δίχως όμως να ακολουθεί αυτή την κατεύθυνση, ένα σύνολο κρατών που επιδιώκουν το συντονισμό των ενεργειών τους, δίχως όμως να είναι συντονισμένα.» (Hund, 2002, σελ.118)

Ένα βασικό γνώρισμα της περιφερειακής συνεργασίας στην Ασία-Ειρηνικό είναι η Track II διπλωματία. Συνώνυμο αυτής της ανεπίσημης μορφής διπλωματίας είναι η πολυμέρεια « ο θεσμικός συντονισμός των δράσεων και πολιτικών 3 ή περισσότερων κρατών, που βασίζεται σε γενικές αρχές συμπεριφοράς. Περιλαμβάνει τη συλλογική προώθηση και δέσμευση απέναντι σε μία δεδομένη συμπεριφορά ». Το τέλος του Ψυχρού Πολέμου, ενίσχυσε την οικονομική αλληλεξάρτηση της περιφέρειας Ασίας-Ειρηνικού, θέτωντας τα θεμέλια για την ανάπτυξη θεσμικών πολυμερών διαδικασιών που προωθούσαν την ειρήνη και τη συνεργασία.

Τα δίκτυα Track II αποτέλεσαν τα βασικά εργαλεία για την προώθηση της οικονομικής συνεργασίας στην Ασία, ωστόσο συνέβαλαν τα μέγιστα στην επίτευξη περιφερειακής ειρήνης και

ασφάλειας. Με τη μορφή συνήθως του ASEAN/ISIS, αλλά ουσιαστικά με όλο το φάσμα των ανεπίσημων διπλωματικών δραστηριοτήτων που διεξάγονται από μη-κυβερνητικούς οργανισμούς, ακαδημαϊκούς και ιδιώτες, προσέφεραν τη δυνατότητα διαπραγματεύσεων και ανταλλαγών δίχως σοβαρά εσωτερικά εμπόδια. Με αυτόν τον τρόπο η ανεπίσημη διπλωματία προώθησε πολιτικές σε άλλοτε απροσπέλαστα επίπεδα. Συνέβαλε στην προώθηση κοινών κανόνων συμπεριφοράς. Συνιστά ένα πλαίσιο ανάπτυξης προσωπικών σχέσεων ανάμεσα στους δρώντες. Στα πλαίσια του ASEAN έχει συμβάλλει στην επιτυχή δημιουργία θεσμών περιφερειακής ασφάλειας, όπως το ARF και το Council for Security Cooperation in the Asia Pacific (CSCAP).

Παρά τις επιτυχίες της ανεπίσημης διπλωματίας, αρκετά προβλήματα έχουν ανακύψει, προκαλώντας την αμφισβήτησή της. Η στενή σύνδεση του Track II με τις τοπικές κυβερνήσεις και η πρόσβαση του σε ευαίσθητες πληροφορίες ή σε κυβερνητικά κανάλια, επηρεάζουν το ύψος, την κριτική ικανότητα και την ποιότητα αναλύσεων αυτών των δικτύων. Καθώς εμβαθύνει η θεσμοποίηση των επίσημων διαδικασιών, ο ρόλος της ανεπίσημης διπλωματίας θα είναι πιο παθητικός. Έπειτα το πεδίο δράσης με επίκεντρο την περιφερειακή ασφάλεια στην Ασία, είναι περιορισμένο. Τα μη-παραδοσιακά ζητήματα ασφαλείας κινούνται μάλλον στις παρυφές της συζήτησης στην συγκεκριμένη περιφέρεια. Η πλειοψηφία των δραστηριοτήτων της Track II διπλωματίας, αφορά τα κλασσικά ζητήματα ασφαλείας, της κρατικής ασφάλειας. Κατηγορείται επίσης ότι συνιστά ένα αποκλειστικό club. Είναι ένα forum περιορισμένης συμμετοχής ατόμων και ομάδων της κρατικής elite, ενώ η Κ. τ. Π. είναι μάλλον απύσχα. Τέλος η δράση της περιορίζεται στο διάλογο. Δεν προχωρά τη διαμόρφωση πολιτικής. Έλλειψη εκτίμησης ή υπομονής? (Kraft, 2000, σελ. 347-349) Σε κάθε περίπτωση, η εύθραυστη αυτή διαδικασία συνέβαλε στη δημιουργία του ARF και την ενίσχυση της συζήτησης για την περιφερειακή ασφάλεια και συνεργασία.

3.2 ASEAN Regional Forum

Το ASEAN Regional Forum ιδρύθηκε το 1993, ως ένα χαλαρό, ανεπίσημο group 23 κρατών^{lxxiv}, με στόχο να ελέγξει περιφερειακές εντάσεις, να ενθαρρύνει τον εποικοδομητικό διάλογο και τη γνωμοδότηση σε πολιτικά και ζητήματα ασφαλείας κοινού ενδιαφέροντος και ανησυχίας. Το ARF δεν συνιστά ένα συλλογικό, αμυντικό οργανισμό, δε βασίζεται στη συλλογική ασφάλεια· αντίθετα, αποτελεί μία εναλλακτική συμφωνία ασφαλείας, που στηρίζεται στην πολυμέρεια. (Alatas, 2001, σελ.1) Διαφοροποιείται από τις διμερείς συμμαχίες ασφαλείας στην περιοχή, « καθώς προσφέρει μάλλον, έναν πολυμερή τόπο συνάντησης για οικοδόμηση εμπιστοσύνης και άσκηση προληπτικής διπλωματίας, παρά μέσα αποτροπής κοινού εχθρού.» (Ortuoste, 2000, σελ.1) Από την οπτική των κρατών της ΝΑ Ασίας, το ARF, ιδρύθηκε προκειμένου να συνδέσει τις μικρές και μεσαίες δυνάμεις του ASEAN με τους εταίρους τους, να ενσωματώσει τους δύο βασικούς δρώντες της Ασίας-Ειρηνικού, ήτοι Κίνα και ΗΠΑ, στον περιφερειακό διάλογο· (Buzan, 2003, σελ. 155) να ενισχύσει την ταυτότητα της περιφέρειας Ασίας –Ειρηνικού και να ενσωματώσει τις χώρες με μη ασιατικά χαρακτηριστικά.^{lxxv} (Goh, 2004, σελ.63 & Stubbs, 2006, σελ. 140))

Η μοναδικότητα του ARF βασίζεται σε ένα καινοτόμο στοιχείο. Στο πολυμερές εγχείρημα για την ασφάλεια στην περιφέρεια Ασίας –Ειρηνικού, τον ηγετικό ρόλο αναλαμβάνει μία ομάδα μικρών / μεσαίων κρατών – τα μέλη του ASEAN- που στα πλαίσια ενός forum συναντώνται με τις μεγάλες περιφερειακές δυνάμεις (Κίνα, Ιαπωνία, ΗΠΑ, Ρωσία) και τις 2 Κορέες. Το ARF στηρίζεται στην ομοφωνία, την Track –II διπλωματία, δεν έχει επίσημα όργανα ή γραμματεία και « προχωρά τόσο γρήγορα, όσο το πιο αργό μέλος του ». (Ortuoste, 2000, σελ. 5) Τα ίδια χαρακτηριστικά του όμως, τον καθιστούν ευάλωτο στις αλλαγές του διεθνούς συστήματος, στα συμφέροντα και τις επιλογές των κρατών-μελών του. Οι δριμύτεροι κατήγοροί του, το αποκαλούν “talk shop, without any teeth” (Garofano, 2002, σελ.502), ένα forum δίχως υπερεθνική οντότητα,

^{lxxiv} Το ARF ξεκίνησε, το 1994, με μέλη. Πλέον το ARF έχει 23 μέλη: τις 10 χώρες - ASEAN (Brunei Darussalam, Cambodia, Indonesia, Laos, Malaysia, Myanmar, the Philippines, Thailand, Singapore, Vietnam); 10 εταίρους (Australia, Canada, China, the European Union, India, Japan, New Zealand, Russian Federation, South Korea, and the US); ASEAN παρατηρητές, Papua New Guinea; Mongolia (1998) και North Korea (2000). Βλέπε κα ιστο σχετικό παράρτημα II στο τέλος της εργασίας.

^{lxxv} Αυστραλία, Ν. Ζηλανδία.

όπου η συμμετοχή δεν συνεπάγεται ιδιαίτερα υψηλό πολιτικό ρίσκο, καθώς δεν θίγεται η εθνική κυριαρχία και αποκλείεται η επέμβαση στα εσωτερικά ζητήματα των μελών.

Το ASEAN είναι η καρδιά και ο κινητήρας του Forum, ενώ ταυτόχρονα ο “ ASEAN Way” ορίζει τις κατευθυντήριες γραμμές. Ο ASEAN Way περιλαμβάνει τη διαδικασία οικοδόμησης ενός δικτύου σχέσεων ανάμεσα στα κράτη-μέλη^{lxxvi}, όπου όσο μεγαλύτερη η διάδραση, οι επαφές και τα συνεργαζόμενα πεδία, τόσο πιο εύκολη είναι η διαχείριση απαιτητικών ζητημάτων εν ευθέτω χρόνο. Το ASEAN φαινόταν να έχει πετύχει την διαχείριση της ποικιλίας των κρατών-μελών του, οπότε με ιδιαίτερη αυτοπεποίθηση προχωρούσε σε αντίστοιχη επιτυχία στον ARF. Στηρίζεται στην απουσία τυπικότητας, ενώ έμφαση δίνεται στις low profile ανταλλαγές και διαπραγματεύσεις. Σε κάθε περίπτωση, επισημοποιούνται εκείνες οι διαδικασίες που έχουν δοκιμαστεί και πετύχει, κατά το παράδειγμα του ίδιου του ASEAN, το οποίο κατάφερε να διαχειριστεί με επιτυχία την ποικιλία των κρατών-μελών του.

Ο θρίαμβος του μοντέλου ASEAN, επιβεβαιώνεται καθώς κατά τα 10 χρόνια ύπαρξης του ARF, δεν ενέκυψαν διακρατικοί πόλεμοι στην περιοχή. Η αισιοδοξία που ακολούθησε την υιοθέτηση μίας σειράς ρυθμίσεων για το θέμα των Κινεζικής Νότιας Θάλασσας και την προσέγγιση της Βορείου –Νοτίου Κορέας το 2000 · εναλλασσόταν με τα σοβαρά εσωτερικά προβλήματα που αντιμετώπιζαν τα κράτη, τον απόηχο της οικονομικής κρίσης του 1997, τον αυξανόμενο ανταγωνισμό Κίνας – Ιαπωνίας, και ΗΠΑ-Ιαπωνίας. Αλλά και τη συνειδητοποίηση ότι οι ΗΠΑ, αφενός δε διέθεταν μία συγκροτημένη στρατηγική για την Ανατολική Ασία, αφετέρου δεν υποστήριζαν ιδιαίτερα θερμά τις προσπάθειες των κρατών να οργανωθούν σε πολυμερή σχήματα.

Παρόλα αυτά, το ARF διατηρήθηκε , διεύρυνε τον αριθμό των μελών του από 18 σε 23, και προσέφερε σε όλους τους περιφερειακούς δρώντες τη δυνατότητα να εκφράσουν τις ανησυχίες τους και να συζητήσουν κάποια ζητήματα σε βάθος.(Ortuoste, 2000, σελ. 27). Επιτέλους υπήρχε ένα forum όπου οι χώρες της περιοχής μπορούν να διεξάγουν μία συζήτηση πέρα από φιλικές ή εχθρικές σχέσεις, ένας χώρος επεξεργασίας και άσκησης κανόνων που αφορούν τη συνεργασία. Η διαφορετικά ένα “ norm brewery”, έστω και δυσκίνητο λόγω του μεγάλου αριθμού μελών και της

^{lxxvi} Ιδιαίτερα πετυχημένη κατά τη μεταψυχροπολεμική περίοδο

ποικιλίας των θεμάτων της agenda (Katsumata,2006, σελ.195) σύμφωνα με τα πρότυπα, τις ανάγκες και τις ιδιαιτερότητες της συγκεκριμένης περιοχής.

Ως προς το θέμα της εργασίας μας, η Κορεατική Χερσόνησος ήταν θέμα συζήτησης σε κάθε διάσκεψη του ARF. Η Β.Κ. δε συμμετείχε σε αυτές τις συναντήσεις μέχρι το 2000, όμως το ARF λειτούργησε ως forum για τις επίσημες επαφές μεταξύ ΗΠΑ- Β.Κ., ως μέσο της Washington προκειμένου να επιβεβαιώσει τους δρώντες της περιοχής ως προς τις αμερικανικές δεσμεύσεις και πρωτοβουλίες που λάμβανε στα πλαίσια του KEDO ή του Four –Party Talks για τη Χερσόνησο. Το ARF λειτούργησε επίσης ως ένας χώρος έκφρασης αποριών ή υποψιών των μελών απέναντι στη στάση των ΗΠΑ^{lxxvii} (Goh, 2004, σελ.58). Παρά τις δεδομένες αδυναμίες του μηχανισμού, ο διάλογος συνεχίζεται. Οι ΗΠΑ, η Ν.Κ., η Ιαπωνία σταδιακά αντιλαμβάνονται ότι το συγκεκριμένο forum αποτελεί ένα πρώτο βήμα για μία πιο αντιπροσωπευτική δομή περιφερειακής ασφάλειας, η οποία θα δίνει ιδιαίτερο βάρος στα προβλήματα της Βορειοανατολικής Ασίας (Ortuoste, 2000, σελ.5), δίχως να αποκλείεται να λειτουργήσει το ίδιο ως εναλλακτικό πλαίσιο συνεργασίας σε θέματα ασφαλείας.

Προς αυτή την κατεύθυνση συμβάλλουν τα μέτρα οικοδόμησης εμπιστοσύνης που υιοθέτησε το ARF. Απλή στη σύλληψη της η ιδέα, με αργά βήματα προωθεί τη συνεργασία στις διακρατικές σχέσεις, μέσα από δράσεις όπως:

- Ανταλλαγές ιδεών ή διάλογος σε θέματα ασφαλείας.
- Τακτικές συναντήσεις των υπουργών Άμυνας των κρατών-μελών.
- Εθελοντική κατάθεση ετήσιων αμυντικών εκθέσεων.
- Αναφορά στο UN Register of Conventional Arms.

Ωστόσο, το ARF, δε διαδραμάτισε κάποιο σημαντικό ρόλο στη διαχείριση συγκεκριμένων συγκρούσεων ή άλλων ζητημάτων ασφαλείας. Αφενός, τα κράτη –μέλη διαφωνούσαν ως προς τα θέματα που έπρεπε να διαχειριστούν, αφετέρου η διαδικασία λήψης αποφάσεων που βασίζεται στην ομοφωνία, εμποδίζει τις συλλογικές δράσεις. Μήπως τελικά, ο ASEAN Way και το ASEAN αποτελούν τελικά τροχοπέδη στην εξέλιξη του ARF σε ένα πιο συνεκτικό οργανισμό?

^{lxxvii} Πυρηνική κρίση στην Κορεατική Χερσόνησο 1993/1994. αναθεώρηση των αρχών της Αμερικανό-Ιαπωνικής συνθήκης. Την επόμενη του βομβαρδισμού της κινεζικής πρεσβείας στο Βελιγράδι το 1999.

Σε κάθε περίπτωση, η συμβολή του forum στην πολυμερή οργάνωση της περιφέρειας είναι αναμφισβήτητη. Οι πρωτοβουλίες του ARF κινούνται προς αυτή την κατεύθυνση. Η απόσταση από τα μέτρα οικοδόμησης εμπιστοσύνης μέχρι την προληπτική διπλωματία και ένα λειτουργικό μηχανισμό περιφερειακής ασφάλειας, είναι πράγματι μεγάλη και επίπονη, δεδομένης της ιστορικής καχυποψίας μεταξύ των μελών. Ωστόσο, οι προοπτικές είναι ευοίωνες. Το ARF διαθέτει τη δυνατότητα να αποτελέσει το πλαίσιο ολοκληρωμένης περιφερειακής συνεργασίας στην Ασία-Ειρηνικό, με τις απαραίτητες διμερείς και υποπεριφερειακές συμφωνίες. Διαθέτει επίσης τη δυνατότητα να συνδράμει τα κράτη της Ασίας προκειμένου να αναπτύξουν θεσμούς αντιπροσώπευσης συμφερόντων και αξιών που τα διακρίνουν. Επί του παρόντος ωστόσο, τα μέλη του forum δεν έχουν την ικανότητα ή τη θέληση να προωθήσουν αυτές τις πρωτοβουλίες και να αναλάβουν το κόστος.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Είναι πολύ νωρίς να αποφανθούμε ότι κάτι έχει αλλάξει στην Χερσόνησο της Κορέας, ομοίως όμως θα ήταν παραπλανητικό να υποστηρίξουμε ότι δεν επήλθε καμία μεταβολή (Campbell,2001, σελ.68). Η διαίρεση της Κορέας αποδείχτηκε μακροβιότερη της πτώσης του Τείχους του Βερολίνου, της διάλυσης της ΕΣΣΔ και του τέλους του Ψυχρού Πολέμου. Η επόμενη μέρα στην Κορέα δεν είναι προβλέψιμη (Han, 2000, σελ.95). Σχετικά πρόσφατα το ναυτικό της Ν.Κ. βύθισε ένα κατασκοπευτικό υποβρύχιο της Β.Κ., η προπαγάνδα του βορειοκορεατικού καθεστώτος για την ηγεσία του Νότου παραμένει αμείωτη, ενώ η Pyongyang προέβη σε αλληπάλληλες δοκιμαστικές εκτοξεύσεις πυραύλων πάνω από το ιαπωνικό αρχιπέλαγος με αποτέλεσμα η Ιαπωνία να απειλεί με τη σειρά της με πόλεμο^{lxxviii}. Ταυτόχρονα, η διατήρηση της στρατιωτικής απειλής προς τη Νότια Κορέα θέτει σε κίνδυνο τις σχέσεις των δύο χωρών, τη σταθερότητα της χερσονήσου και της περιοχής γενικότερα.

Και όμως κάτι φαίνεται να κινείται. Η Pyongyang αναπτύσσει διπλωματικές σχέσεις με γειτονικές και ευρωπαϊκές χώρες, να συμμετέχει ενεργά σε πολυμερείς μηχανισμούς (ARF) και προετοιμάζει το έδαφος για πολιτικοοικονομικές εξελίξεις. (Han, 2000,σελ.94-95) Το καθεστώς δεσμεύτηκε να αναβάλλει την προπαγάνδα ενάντια στη Νότια, η σιδηροδρομική γραμμή Seoul – Shinuiji εγκαινιάστηκε το Μάιο του 2006, η DMZ αποναρκοποιείται. Οι υπουργοί άμυνας συναντώνται τακτικά προκειμένου να συζητήσουν την οικοδόμηση μέτρων εμπιστοσύνης στη Χερσόνησο, οι επενδυτικές ροές ανάμεσα στις δύο χώρες αυξάνονται και διμερείς σχέσεις βελτιώνονται. (Campbell,2001, σελ.68) Εξάλλου, τα νέα δεδομένα στη ΒΑ Ασία ωθούν τις δύο Κορέες να προωθήσουν τα συμφέροντα τους και να προσδιορίσουν τη θέση τους στα πλαίσια μίας ενωμένης χώρας.

Όσον αφορά τη Νότια Κορέα, η Διάσκεψη του 2000 αποτέλεσε αναμφισβήτητο επίτευγμα. Στη συνέχεια όμως καλείται να διατηρήσει το θετικό κλίμα συνεργασίας και να επενδύσει στην ειρηνική συνύπαρξη των δύο χωρών. Η πρόκληση για τη Ν.Κ. συνίσταται στη διάκριση ανάμεσα σε επιθυμίες και πραγματικότητα ` τις βραχυπρόθεσμες προθέσεις και τα μακροπρόθεσμα

^{lxxviii} Βλέπε περισσότερα σχετικά με τις πρόσφατες εξελίξεις στο θέμα, στον διαδικτυακό χώρο του CNN www.cnn.com/2006/world/asiapcf/07/15/nkorea.un.acp/index.html

συμφέροντα. Οι « νέοι φίλοι », δεν αποκλείουν τις παλιές συμμαχίες (Han,2000, σελ.95). Η πρόκληση για τη Βόρεια Κορέα, συνίσταται στην πολιτική, κοινωνική και οικονομική εξέλιξη της. Η Pyongyang επιμένει σε μία κρατικά ελεγχόμενη οικονομία με ελάχιστες μεταρρυθμίσεις στις υπάρχουσες δομές. Ωστόσο, η επιτακτική ανάγκη εισροής κεφαλαίου ωθεί τη βορειοκορεατική οικονομία να υιοθετήσει νομοθετικές και οργανωτικές τροποποιήσεις. Η τόνωση της οικονομίας, εξαρτάται από την ξένη βοήθεια, τα κεφάλαια και την τεχνογνωσία της Νοτίου Κορέας καταρχάς, και στην συνέχεια της Ιαπωνίας και της Κίνας. Ωστόσο, δεν αναμένεται να μεταβάλλει την εξωτερική της πολιτική απέναντι στη Ν.Κ. και τους άλλους δρώντες της περιοχής. Εξάλλου, βασική προτεραιότητα είναι η διατήρηση του καθεστώτος και η επιβίωση του ηγέτη του. Αναπόφευκτα η διευρυμένη σχέση Σεούλ-Pyongyang θέτει ζήτημα ισοτιμίας μεταξύ των δύο μερών, καθώς η κάθε χώρα υπερτερεί σε διαφορετικό τομέα.

Εξαιτίας της συνθετότητας του ζητήματος και των πολλαπλών συνεπειών του στην οικονομία, τη στρατηγική ισορροπία της περιφέρειας Ασίας-Ειρηνικού, οι ερευνητές κατέληξαν σε τέσσερα πιθανά σενάρια διαχείρισης του ζητήματος της Κορέας. Σύμφωνα με το πρώτο και ίσως πιο αισιόδοξο σενάριο, που επιδιώκει τη βελτίωση των διμερών σχέσεων μέσα από τη συμφιλίωση, τη συνεργασία και την αμοιβαία εμπιστοσύνη η Β. Κορέα σταδιακά γίνεται λιγότερο απειλητική, προβαίνει στη μείωση των εξοπλισμών και συμφωνεί στη σύναψη συμφωνίας για την ειρήνη. Το δεύτερο σενάριο προβλέπει ότι η Β. Κορέα δε θα είναι ικανή να ανταπεξέλθει στην πίεση που δέχεται κατά την ενσωμάτωση της στο διεθνές σύστημα, με συνέπεια το καθεστώς να καταρρεύσει υπό ιδεολογική και οικονομική πίεση. Το τρίτο σενάριο προβλέπει ότι η Β. Κορέα έχει εξασφαλίσει τη μέγιστη δυνατή οικονομική βοήθεια από τη Νότια, και στη συνέχεια εμποδίζει τη διαδικασία συμφιλίωσης των δύο χωρών, είτε για λόγους επιβίωσης του συστήματος της, είτε για να προκαλέσει σύγχυση. Όσο για το τελευταίο σενάριο, αυτό αποτελεί μία προβολή του προηγούμενου στο μέλλον, οπότε μία οικονομικά ισχυρότερη Β. Κορέα τερματίζει τη διαδικασία συμφιλίωσης με την αποδυναμωμένη πλέον οικονομικά Νότια (Han, 2000, σελ.92).

Οι εξελίξεις στη Β.Κ. δεν θα είναι μεμονωμένες, αλλά θα λάβουν χώρα σε ένα ευρύτερο πλαίσιο εθνικής ολοκλήρωσης, στρατηγικής επιβίωσης και σχέσεων ισχύος. Σε περιφερειακό επίπεδο, η βελτίωση στις ενδοκορεατικές σχέσεις αναμένεται να επηρεάσει θετικά τις σχέσεις Κίνας-Ιαπωνίας. (Han, 2000, σελ.95) Ενδέχεται μάλιστα οι τελευταίες να ξεπεράσουν τις ιστορικές και

πολίτικες διαφορές προκειμένου να ηγηθούν της δημιουργίας μίας East Asian Community. (Ahn, 2004, σελ.19) Η ρευστότητα βέβαια, είναι δυνατόν να επαναπροσδιορίσει τα συμφέροντα των τεσσάρων Μεγάλων Δυνάμεων, ενώ αυξάνεται η πιθανότητα να δοθεί προτεραιότητα στον πολυμερή διάλογο και μηχανισμούς. Η πρόοδος στις σχέσεις Βορείου –Νοτίου Κορέας συνεπάγεται προκλήσεις για το ρόλο και τη θέση των ΗΠΑ, Ιαπωνίας, Κίνας και Ρωσίας, την ισορροπία δυνάμεων στην ευρύτερη περιοχή της Ασίας-Ειρηνικού, εν γένει την μελλοντική οργάνωση της περιφέρειας σε πιο ολοκληρωμένα και λειτουργικά σχήματα συνεργασίας από τα υπάρχοντα.. Ανταγωνισμός αντί συνεργασίας, αναμένεται να είναι ο κανόνας παρά η εξαίρεση ανάμεσα στις μεγάλες δυνάμεις, των οποίων οι σχέσεις συνεχώς θα επαναπροσδιορίζονται (Yang ,2001,σελ.115).

Η διεθνής πολιτική δε διαμορφώνεται με αν, ωστόσο, μπορούμε με αρκετή αυτοπεποίθηση να αναφέρουμε τα δομικά στοιχεία της μελλοντικής γεωπολιτικής ισορροπίας στην Ανατολική Ασία. Οι ΗΠΑ αναμένεται να διατηρήσουν τη δυναμική τους και να υπερέχουν στρατιωτικά και οικονομικά από τους υπόλοιπους δρώντες του διεθνούς συστήματος. Η Κίνα σταδιακά θα μειώσει το οικονομικό και στρατιωτικό χάσμα που τη χωρίζει από την Αμερική, ενώ δεν αποκλείεται η στροφή του πολιτικού συστήματός της προς τη δημοκρατία. Η Ιαπωνία, εμφανίζεται εγκλωβισμένη στο ρόλο της μεσαίας δύναμης αν η οικονομία της δεν ξεπεράσει τον στασιμοληθωρισμό και τους μηδενικούς ρυθμούς ανάπτυξης. Η Ρωσία και η Ε.Ε. θα διαθέτουν ενισχυμένη οικονομική και πολιτική παρουσία, αλλά θα είναι δευτερεύοντες δρώντες στις εξελίξεις στην περιφέρεια Ασίας-Ειρηνικού. Στην ΒΑ/Α Ασία οι ιστορικές αντιπαλότητες, η κούρσα των εξοπλισμών, η έξαρση του εθνικισμού, η αυξανόμενη οικονομική, κοινωνική και πολιτισμική αλληλεξάρτηση των κρατών, το κίνημα κατά της παγκοσμιοποίησης, η ανάγκη διατήρησης κοινωνικής συνοχής και νόμιμης άσκησης πολιτικής εξουσίας ` καθιστούν επιτακτική την ανάγκη πολιτικής συνεργασίας μεταξύ των δρώντων. (MauII,2002, σελ.35)

Η Κίνα, η Ρωσία, οι ΗΠΑ και η Ιαπωνία αναμφισβήτητα κρατούν το κλειδί των εξελίξεων στη περιφέρεια που μελετήσαμε. Η προβληματική εστιάζεται στο ότι η κάθε δύναμη επεξεργάζεται αυτόνομα σχέδια και προτάσεις για τη μελλοντική οργάνωση της περιοχής και υποστηρίζει διαφορετικά πολυμερή σχήματα. Οι ΗΠΑ ενισχύουν στρατηγικά τον APEC και η Κίνα προωθεί νέους μηχανισμούς ασφαλείας που θα βασίζονται στην αμοιβαία εμπιστοσύνη. Παρά την κοινή

επιθυμία να διατηρηθεί το υπάρχον status quo στη Χερσόνησο, εν τούτοις, καμία χώρα δεν φαίνεται ικανή να αποτρέψει την κατάρρευση ή την αβέβαιη και ασταθή διαδικασία ενοποίησης. Την κατάσταση επιτείνει η απουσία ενός μηχανισμού που θα επεξεργάζεται τις διαφορετικές αρχές και ιδέες. Το ARF με την υπάρχουσα δομή και λειτουργία δεν είναι δυνατόν να εργαστεί προς αυτή την κατεύθυνση. Προκειμένου να αποτρέψει αρνητικές μελλοντικές εξελίξεις, η διεθνής κοινότητα καλείται να διαμορφώσει τη νέα τάξη πραγμάτων στη Χερσόνησο, στην οποία η Β.Κ. δε θα αποτελεί την κύρια απειλή για την περιφερειακή σταθερότητα, αλλά θα είναι αναπόσπαστος δρων αυτής.

Προηγούμενες απόπειρες ανάπτυξης πολυμερών σχημάτων στην Ασία δεν ευδόκησαν. Το ίδιο το ARF συχνά έχει χαρακτηριστεί ως ένα « talking shop », παρά ως περιφερειακός οργανισμός ασφάλειας, (Campbell, 2001, σελ.65) καθώς επικεντρώνεται στην οικοδόμηση εμπιστοσύνης και ανταλλαγής απόψεων μεταξύ των κρατών-μελών. Είναι πιθανό σταδιακά, ο ρόλος του ARF να ενισχυθεί και να κινείται αυθύπαρκτα, στο εν τω μεταξύ όμως, οι διαφορές και οι συγκρουσιακές σχέσεις μεταξύ των κρατών θα αυξάνονται. Ακόμη και αν ασχοληθεί με τα πιο δύσκολα ζητήματα ασφαλείας, η διαδικασία ενδέχεται να είναι τόσο αργή, ώστε η ένοπλη σύγκρουση ή στην περίπτωση της Κορέας η μόνιμη ειρήνη να λάβει χώρα δίχως τη μεσολάβηση του ARF. (Garofano, 2002, σελ.520) Το ARF συνιστά ένα από τα σημαντικότερα σχήματα για την προώθηση της πολιτικής και οικονομικής συνεργασίας και της περιφερειακής ασφάλειας. Ωστόσο, οφείλουμε να αναγνωρίσουμε τα όρια και τις προοπτικές του.

Στη μεταψυχροπολεμική Ασία, τουλάχιστον στο άμεσο μέλλον, δεν είναι δυνατό να δημιουργηθούν συμμαχίες και μηχανισμοί κατά το πρότυπο του NATO. Η παρουσία των αμερικανικών στρατευμάτων στην Ασία θα εξακολουθήσει να εξυπηρετεί ως το πλαίσιο για την περιφερειακή ασφάλεια και ειρήνη. Υπό αυτές τις συνθήκες, οι χώρες της Ανατολικής Ασίας καλούνται να επιδιώξουν μεγαλύτερη διαφάνεια στις μεταξύ τους σχέσεις και να προωθήσουν πολυμερείς μηχανισμούς οικοδόμησης μέτρων εμπιστοσύνης, προκειμένου να αποτρέψουν κρίσεις και διενέξεις. Οι peacekeeping επιχειρήσεις και η διευθέτηση μη-παραδοσιακών ζητημάτων ασφαλείας, συμβάλλουν στην πολυμερή προσέγγιση. Κάποιες φορές η διαδικασία είναι εξίσου σημαντική με το αποτέλεσμα. (Cossa, 2005, σελ.83 & Takio, 2005, no 3)

Στη συγκεκριμένη περιφέρεια έχουν δημιουργηθεί αρκετοί πολυμερείς θεσμοί που προωθούν κοινές αξίες, διαμορφώνουν κοινά αποδεκτούς κανόνες πολιτικής συμπεριφοράς και αμοιβαίας εμπιστοσύνης μεταξύ των μελών τους, όμως κανένας εξ αυτών δε διαθέτει τα χαρακτηριστικά ενός οργανισμού. Στην πλειοψηφία τους συνιστούν forum συζητήσεων ή χαλαρές ενώσεις κρατών. Προκειμένου να προωθηθεί αποτελεσματικά η πολυμέρεια, αφενός τα ενδιαφερόμενα μέρη καλούνται να δεσμευτούν προς αυτή την κατεύθυνση – ιδιαίτερα οι ΗΠΑ-, αφετέρου να αναλάβουν κάποια εξ αυτών το ρόλο της ηγεμονικής δύναμης που διαθέτει τις απαραίτητες πολιτικές δυνάμεις και είναι διατεθειμένη να συμβάλει οικονομικά, διπλωματικά και στρατιωτικά προς την ανάπτυξη λειτουργικών, πολυμερών θεσμών στη περιφέρεια Ασίας-Ειρηνικού.

Αρκετοί δρώντες προτείνουν τη δημιουργία ενός εναλλακτικού σχήματος με σαφή τοπικό στόχο, τη ΒΑ Ασία, και υπό τη ηγεσία των ΗΠΑ. Προσδοκείται να λειτουργήσει ως πλαίσιο διατήρησης της αμερικανικής εμπλοκής στ περιφερειακά ζητήματα ασφαλείας και να προσφέρει τη δυνατότητα στην Ιαπωνία, την Κίνα και τη Ρωσία να δραστηριοποιηθούν ενεργά στην περιφέρεια, δίχως να συνιστούν απειλή προς τα κράτη της Ασίας-Ειρηνικού. Επιπλέον επιτρέπει στη Βόρεια Κορέα να ενσωματωθεί στην περιφερειακή πραγματικότητα και ταυτόχρονα να επενδύσει στο διάλογο με τη Νότια Κορέα και τις άλλες δυνάμεις στην περιοχή. Η πολυμέρεια στην Ασία γενικά και στην Χερσόνησο ειδικότερα, θα πρέπει να αποτελεί επιλογή των ίδιων των κρατών να κινηθούν προς αυτήν κατεύθυνση. (MauII, 2002, σελ.54).

Η γεωπολιτική ισορροπία στην Βορειοανατολική και Ανατολική Ασία αποτελεί σύνθεση προκλήσεων και ευκαιριών, καθώς τα κράτη προβαίνουν στην απόπειρα δημιουργίας ενός νέου περιβάλλοντος ασφάλειας. (Takio, 2005, no3). Τον Δεκέμβριο του περασμένου έτους, έλαβε χώρα η πρώτη Διάσκεψη των κρατών της Ανατολικής Ασίας. Συμμετείχαν οι ηγέτες των κρατών-μελών του ASEAN+3, της Ινδίας, της Αυστραλίας και της Ν. Ζηλανδίας, οι οποίοι δεσμεύτηκαν να προωθήσουν τη δημιουργία μίας κοινότητας στην περιφέρεια αυτή (βλ. σχετικά Takio, 2005, no3). Οι προσδοκίες που δημιουργήθηκαν είναι πολύ υψηλές. Ταυτόχρονα όμως υπάρχουν αρκετά ζητήματα που πρέπει να διευθετηθούν. Πώς ορίζεται η « κοινότητα »^{lxxix}? Είναι διατεθειμένα τα μέλη να παραχωρήσουν μέρος της εθνικής τους κυριαρχίας σε μία υπερεθνική οντότητα?

^{lxxix} Μία κοινότητα αποτελείται από τρεις πυλώνες: οικονομικός, πολιτικός, κοινωνικό-πολιτιστικός

Διαθέτουν κοινές αξίες? Είναι πράγματι δυνατή μία τέτοια εξέλιξη, λαμβάνοντας υπόψη τις ιδιαιτερότητες των κρατών της Ανατολικής Ασίας?

Ο ρόλος των ΗΠΑ στην περιοχή θα πρέπει να διαθέτει στοιχεία συνέχειας και ισχυρής πολιτικής και στρατιωτικής ηγεσίας. Καλείται να ενεργήσει συσπειρωτικά και να συντονίσει τις δράσεις των άλλων μεγάλων δυνάμεων στην περιοχή προς την κατεύθυνση της πολυμερούς διπλωματίας. (Campbell, 2001, σελ.64) Είναι βασικός παράγοντας στις εξελίξεις στην Κορεατική Χερσόνησο, όμως οι ενέργειές της πρέπει να δίνουν περιθώριο στις περιφερειακές δυνάμεις, όπως Κίνα και Ιαπωνία, να αναλάβουν ηγετικό ρόλο και αντίστοιχες πρωτοβουλίες. Η πρόκληση για τις δύο χώρες είναι να δημιουργήσουν μία βάση συνεργασίας, να αντικαταστήσουν τον ανταγωνισμό με τη δημιουργική συνύπαρξη. Τα επόμενα 20 χρόνια, το διεθνές σύστημα θα διαμορφωθεί με βάση τις κατευθυντήριες γραμμές που ορίζουν η παγκοσμιοποίηση και η πολυμέρεια. Προκειμένου να λειτουργήσουν αποτελεσματικά οι περιφερειακοί θεσμοί θα πρέπει να έχουν σαφή εικόνα του προβλήματος που καλούνται να διαχειριστούν. Στην περίπτωση της Κορεατικής Χερσονήσου αυτό όμως συνιστά ευχή, μάλλον, παρά πραγματικότητα. Το μέλλον είναι αβέβαιο, απρόβλεπτο, ευμετάβλητο.

Σε κάθε περίπτωση η αναζήτηση του Άγιου Δισκοπότηρου συνεχίζεται (Cha, 2000, σελ. 590)

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Το «*» δηλώνει ότι οι συγκεκριμένες πηγές δεν χρησιμοποιήθηκαν στα πλαίσια της παρούσης εργασίας ως βιβλιογραφικές παραπομπές, συνέβαλαν ωστόσο, στην πληρέστερη και σφαιρικότερη κατανόηση του θέματος από το συγγραφέα. Κατά συνέπεια, παρατίθενται στη βιβλιογραφία.

Βιβλία

- Emanuel Adler & Michael Barnett (edit.) (1998). “Security Communities”. Cambridge University Press. United Kingdom
- *Ken Booth and Tim Dunne (edit), (2002) “Worlds in collision. Terror and the future of global order” Palgrave Macmillan, New York.
- William D. Coleman and Geoffrey R.R. Underhill (edit), (1998) “Regionalism and global economic integration. Europe, Asia and Americas” Routledge, London
- *Peter Drysdale, David Vines (edit), (1998) “Europe, East Asia and APEC. A shared global agenda?” Cambridge University Press.
- Louise Fawcett and Andrew Hurrell (edit), (1995) “Regionalism in world politics. Regional organization and international order” Oxford University Press.
- Bjorn Hettne, Andras Inotal and Osvaldo Sunkel (edit), (2000). “ The new regionalism and the future of security and development” Macmillan, UK
- Morton A. Kaplan, (1976) “The life and death of the Cold War”. Nelson Hall, Chicago.
- *Ethan B. Kapstein & Michael Mastanduno (edit.), (1999) “Unipolar Politics. Realism and State Strategies after the Cold War.” Columbia University Press, New York.
- *Robert S. Litwak (2000) “Rogue States and US Foreign Policy. Containment after Cold War.” John Hopkins University Press.
- *James M. Scott (edit) (1998). “After the end. Making US Foreign Policy in the Post-Cold War World.” Duke University Press. Durham and London.
- Mark Webber and Michael Smith, (2002) “Foreign Policy in a transformed world”. Prentice Hall, UK.
- *Robert Gilpin (2002). “Η πρόκληση του παγκόσμιου καπιταλισμού. Η παγκόσμια οικονομία τον 21^ο αιώνα», Ποιότητα, Αθήνα.
- Pascal Boniface, (2004). « Οι πόλεμοι του αύριο ». ΙΑΑ, Εκδόσεις Παπαζήσης, Αθήνα.
- Πάρις Βαρβαρούσης (1998). « Στρατηγική των παγκόσμιων . Συνεργασία και σύγκρουση στις Διεθνείς Σχέσεις ». Εκδόσεις Παπαζήσης , Αθήνα.
- Θεόδωρος Κουλουμπής, (1995) « Διεθνείς Σχέσεις. Εξουσία και δικαιοσύνη ». Παπαζήσης Αθήνα.

🌐 *Αντώνης Κόντης, Χαράλαμπος Τσαρδανίδης (επιμ.) (2005). «Διεθνής Πολιτική Οικονομία. Θεωρία, δομή και προκλήσεις της παγκόσμιας οικονομίας» Παπαζήσης, Αθήνα

🌐 Litwak S. Robert (2000) “Rogue States and US Foreign Policy. Containment after the Cold War.” Woodrow Wilson Center Press Washington D.C, John Hopkins University Press, Baltimore.

Άρθρα

🌐 Amitav Acharya and Richard Stubbs (2006) “Theorizing Southeast Asian Relations. An introduction.” The Pacific Review, Vol.19 (2), pp.125-134

🌐 Amitav Acharya (2004) “How Ideas Spread. Whose Norms Matter? Norm Localization and Institutional Change in Asian Regionalism”. International Organization, Vol.58 Spring, pp.239-275

🌐 Byung-Joon Ahn (2004) “The Rise of China and the Future of East Asian Integration” Asia-Pacific Review, Vol.11 (2), pp.18-35

🌐 Ali Alatas (2001) “ASEAN in a globalizing World” Asia-Pacific Review, Vol.8 (2), pp.1-9

🌐 Kuniko Ashizawa (2003) “Japan’s approach toward Asian Regional Security from “hub-and-spore” bilateralism to “multi-tiered”.” The Pacific Review, Vol.16 (3), pp.361-382

🌐 *Anindya Batabyal (2004) “ASEAN’s Quest for Security. A Theoretical Explanation” Vol. 41(4), pp.349-369.

🌐 Roland Bleiker (2001), “Identity and Security in Korea”. The Pacific Review, Vol.14 (1), pp.121-148.

🌐 *Leszek Buszynski (2000), “Russia and Northeast Asia. Aspirations and Reality”. The Pacific Review, Vol.13 (3), pp.399-420.

🌐 *Barry Buzan (2003) “Security Architecture in Asia. The Interplay at Regional and Global Levels”, The Pacific Review, Vol. 16 (2), pp.143-173.

🌐 Kurt M. Campbell and Mitchell B. Reiss (2001) “Korean Changes, Asian Challenges and the US Role”. IISS, Survival Quarterly Vol.43 (1), Spring, pp. 53-69.

🌐 Ted Galen Carpenter (2003-2004) “Living with the unthinkable. How to coexist with a nuclear North Korea”. The National Interest, Vol. 74(1) Winter, pp.92-99

🌐 Aidan Foster-Caster (2006) “KEDO. White Elephant or Lost Hope?”, Pacific Forum (www.csis.org/pacfor), no 25, Honolulu, Hawaii. (last visit, 22/6/2006).

🌐 Victor D. Cha (2002), “Mistaken Attributions. The United States and the Inter-Korean Relations” Asia – Pacific Review, Vol.9 (2), pp.45-60

🌐 Victor D. Cha (2000) “The Continuity Behind the Change in Korea” Orbis, Vol.44 (4) Fall, pp.585-598

- Ⓒ Ralph A. Cossa (2005) “US Security Strategy in Asia and the prospects for an Asian Regional Security Regime” *Asia – Pacific Review*, Vol.12 (1), pp. 64-85
- Ⓒ Ralph A. Cossa (2006) “North Korea Missile Test. Will they or won’t they?” Pacnet no28. Pacific Forum CSIS, Honolulu, Hawaii, (June 20th) available at www.csis.org/pacfor (last visit 22/06/2006)
- Ⓒ Michael Cox (2005) “Insecurity triumphs North Korea “. www.theworldtoday.org, April (last visit 13/12/2005)
- Ⓒ Crisis Group Report on North Korea στο www.crisisgroup.org (last visit 13/12/2005)
- Ⓒ Yoichi Funabashi (2000-01) “Japan’s Moment of truth”. IISS, *Survival Quarterly* Vol. 42 (4), Winter, pp.73-84.
- Ⓒ John Garofano (2002) “Power, Institutions, and the ASEAN Regional Forum. A Security Community for Asia?” *Asian Survey*, Vol.42 (3), May / June, pp.502-521.
- Ⓒ Evelyn Goh (2004) : The ASEAN Regional Forum in United States East Asian Strategy” *The Pacific Review*, Vol.17 (1), pp.47-69
- Ⓒ Richard N. Haass (2005) “Regime change and its Limits”. *Foreign Affairs*, Vol.84 (4), July-August, pp.66-78.
- Ⓒ Jaglul Haider (2000) “Crises of Regional Cooperation in South Asia” *Security Dialogue*, Vol.32 (4), pp.423-437
- Ⓒ Sung-Joo Han (2000-01) “The Korea’s New Century”. IISS, *Survival Quarterly* Vol.42 (4), Winter, pp.85-96.
- Ⓒ *Christopher W. Hughes (2001) “Conceptualizing the Globalization-Security Nexus in the Asia-Pacific” *Security Dialogue*, Vol. 32(4), pp.407-421.
- Ⓒ Christopher W. Hughes (2002) “Japan-North Korea Relations. From the North-South Summit to the Koizumi-Kim Summit” *Asia- Pacific Review*, Vol.9 (2), pp.61-78
- Ⓒ Markus Hund (2002) “From ‘neighborhood watch- group’ to community?” *Australian Journal of International Affairs*, Vol.56 (1), pp.99-122
- Ⓒ *Markus Hund (2003) “ASEAN+3. Towards a New Age of Pan-East Asian Regionalism? A skeptic Appraisal.” *The Pacific Review*, Vol.16 (3), pp.383-417.
- Ⓒ Jaeho Hwang (2000) “North Korea’s Arduous Trip. The North-South Summit Examined” *Security Dialogue*, Vol.31 (4), pp.475-488
- Ⓒ *David C. Kang (2003) “Getting Asia Wrong. The need for a New Analytical Framework”, *International Security*, Vol.27 (4), pp.57-85.
- Ⓒ Hiro Katsumata (2006) “Establishing of the ASEAN Regional Forum. Constructing a ‘talking-shop’ or a ‘norm-brewery” *The Pacific Review*, Vol.19 (2), pp.181-198

- ④ Taeho Kim (2001) “A testing ground for China’s Power, Prosperity and Preferences. China’s post Cold-war relations with the Korean Peninsula”. *Pacifica Review* Vol.13 (1), February, pp.31-40.
- ④ Heungchong Kim (2003) “Inter-Korean Relations and the role of US and EU on the nuclear Issue” *Asia-Europe Journal*,I, pp.503-509.
- ④ Herman Joseph S. Kraft (2000) “ The Autonomy Dilemma of Track –Two Diplomacy in Southeast Asia” *Security Dialogue*, Vol.31 (3), pp.343-356
- ④ Jasook Koo, Joon Han and Junghyun Kim (2002) “Integrative Complexity of South North Korean Correspondences” *Journal of Conflict Resolution*, Vol.46 (2), pp.286-304
- ④ Soyoung Kwon (2003) “State-building in North Korea. From a Self Reliant to a Military –first State” *Asian Affairs* Vol. XXXIV (III), pp. 286-296
- ④ James T. Laney and Jason T. Shaplen (2003) “How to deal with North Korea”. *Foreign Affairs*, Vol.82 (2), March-April, pp. 16-30
- ④ Andrei Lankov (2003) “Pyongyang rules of engagement”. *The Pacific Review*, Vol.16 (4), pp.613-622.
- ④ Chung Min Lee (2004) “Rethinking future paths on the Korean Peninsula”. *The Pacific Review*, Vol.17 (2), pp.249-270.
- ④ *Mohan Malik (2001) “South Asia in China’s Foreign Relations” *Pacifica Review*, Vol.13 (1), February, pp.73-96.
- ④ Hanns W. Maull and Sebastian Harnisch (2002) “Embedding Korea’s unification multilaterally”. *The Pacific Review*, Vol.15 (1), pp.29-61.
- ④ *James Miles (2000-01) “Chinese nationalism, US Policy and Asian Security”. *IISS, Survival Quarterly* Vol.42 (4), Winter, pp. 51-72.
- ④ Stephan J. Morris (2003-2004) “Averting the unthinkable”. *The National Interest*, Vol.72 (1) Winter, pp.99-114
- ④ Shaun Narine (2004) “State Sovereignty, Political Legitimacy and Regional Institutionalism in the Asia-Pacific” *The Pacific Review*, Vol.17 (3), pp.423-450
- ④ Tabias I. Nischalke (2002) “Does ASEAN measure-up? Post-Cold War diplomacy and the idea of regional community” *The Pacific Review*, Vol.15 (1), pp.89-117
- ④ Hatakeyama Nobory (7/3/2006) “Why a Community rather than an FTA?” *CEAC Commentary Papers*, available at www.ceac.jp/e/index.html (last visit 10/5/2006)
- ④ Marcus Noland (2000) “Avoiding the Apocalypse. The Future of the Two Koreas” *Washington D.C., International Institute for Economics* www.iiie.com (last visit 11/4/2006)

- © Nobuo Okawara and Peter J. Katzenstein (2001) “Japan and Asian – Pacific Security. Regionalization, entrenched bilateralism and incipient multilateralism” *The Pacific Review*, Vol.14 (2), pp.165-194
- © Maria Consuelo C. Ortuoste (2000) “Reviewing the ASEAN Regional Forum and its Role in Southeast Asian Security” Center Occasional Paper, Asia Pacific Center for Security Studies www.apcss.org, Honolulu Hawaii, (last visit 4/4/2006)
- © *Jonathan D. Pollack (2002) “Chinese Security in the Post -11 September World. Implications for Asia and the Pacific” *Asia-Pacific Review*. Vol.9 (2), pp.12-30
- © Kenneth B. Pyle (2003) “Regionalism in Asia. Past and Future” *Cambridge Review of International Affairs*, Vol.16 (1), pp.17-32
- © John Ravenhill (2002) “A Three Bloc World? The new East-Asian Regionalism” *International Relations of the Asia-Pacific*, Vol.2, pp 167-195.
- © Jurgen Rulland (2005) “The Nature of Southeast Asian Security Challenges.” *Security Dialogue*, Vol.36 (4), pp.545-563.
- © *Samuel Sharpe (2003) “An ASEAN Way to Security Cooperation in Southeast Asia” *The Pacific Review*, Vol. 12 (2), pp.231-250
- © Alexander A. Sergounin (2000) “Russia and the prospects for building a multilateral security system in the Asia-Pacific”. *Pacifica Review*, Vol. 12(2), June, pp.167-188.
- © *Kusuma Snitwongse (2003) “A new World Order in East Asia?” *Asia Pacific Review*, Vol.10 (2), pp.36-51
- © Sarah Eaton, Richard Stubbs (2006) “Is ASEAN Powerful? Neo-realist versus Constructivist Approaches to Power in Southeast Asia” *The Pacific Review*, Vol.19 (2), pp135-155.
- © Yamada Takio (11/2005) “Toward a principled Integration of East Asian Concept of an East Asian Community” 1-4. CEAC Commentary Papers, available at www.ceac.jp/e/index.html. (last visit 10/5/2006)
- © See Seng Tan (2006) “Rescuing constructivism from the constructivists. A critical reading of constructivist interventions in Southeast Asian Security”, *The Pacific Review*, Vol.19 (2), pp.239-260
- © Takashi Terada (2003) “Constructing an East Asian Concept and Growing Regional Identity. From EAEC to ASEAN+3”, *The Pacific Review*, Vol.16 (2), pp.251-277.
- © Yiwei Wang (2005) “China and the North-Korean Nuclear Issue” *International Studies* Vol.42 (3-4), pp.265-275
- © *Matsuo Watanabe (2004) “Issues in Regional Integration of East Asia. Conflicting Priorities and Perceptions” *Asia- Pacific Review*, Vol.11 (2), pp.1-17

- © White House Press Release, 2002. Προσβάσιμο στη διεύθυνση www.whitehouse.gov/news/releases/2002/10/20021017.html#6 (last visit 4/4/2006)
- © White House Press Release, 2003. Προσβάσιμο στη διεύθυνση www.whitehouse.gov/news/releases/2003/12/20031209.html (last visit 4/4/2006)
- © Susumu Yamakage (2005) “The construction of an East Asian Order and the limitations of the ASEAN model” Asia- Pacific Review, Vol.12 (2), pp. 1-9
- © Jiemian Yang (2001) “Communication. The quadrilateral relationship between China, the United States, Russia and Japan at the turn of the century. A view from Beijing”. Pacifica Review, Vol.13 (1), February, pp.107-115.
- © *Zhang Yunling (2005) “ Emerging New East-Asian Regionalism” Asia-Pacific Review, Vol.12(1), pp.55-63
- © Quansheng Zhao (2001) “China and Major Power Relations in East Asia” Journal of Contemporary China, Vol.10 (29), pp.663-681

ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΕΣ

www.theglobalist.com

www.aseansec.org

www.aseansec.org/arf.htm

www.crisisgroup.org

www.apec.org

www.kedo.org

www.unikorea.go.jp/en/index.jsp

www.nautilus.org/for a/securing/0644.Hamm.html

www.iie.com

www.ceac.jp/e/index.html

www.apcss.org

www.cnn.com/SPECIALS/2005/northkorea/index.html

www.cnn.com/2006/world asiapcf/07/15/nkorea.un.acp/index.html

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι

AGREED FRAMEWORK BETWEEN THE UNITED STATES OF AMERICA AND THE DEMOCRATIC PEOPLE'S REPUBLIC OF KOREA

Geneva, October 21, 1994

Delegations of the governments of the United States of America (U.S.) and the Democratic People's Republic of Korea (DPRK) held talks in Geneva from September 23 to October 21, 1994, to negotiate an overall resolution of the nuclear issue on the Korean Peninsula.

Both sides reaffirmed the importance of attaining the objectives contained in the August 12, 1994 Agreed Statement between the U.S. and the DPRK and upholding the principles of the June 11, 1993 Joint Statement of the U.S. and the DPRK to achieve peace and security on a nuclear-free Korean peninsula. The U.S. and the DPRK decided to take the following actions for the resolution of the nuclear issue:

I. Both sides will cooperate to replace the DPRK's graphite-moderated reactors and related facilities with light-water reactor (LWR) power plants.

1) In accordance with the October 20, 1994 letter of assurance from the U.S. President, the U.S. will undertake to make arrangements for the provision to the DPRK of a LWR project with a total generating capacity of approximately 2,000 MW(e) by a target date of 2003.

– The U.S. will organize under its leadership an international consortium to finance and supply the LWR project to be provided to the DPRK. The U.S., representing the international consortium, will serve as the principal point of contact with the DPRK for the LWR project.

– The U.S., representing the consortium, will make best efforts to secure the conclusion of a supply contract with the DPRK within six months of the date of this Document for the provision of the LWR project. Contract talks will begin as soon as possible after the date of this Document.

– As necessary, the U.S. and the DPRK will conclude a bilateral agreement for cooperation in the field of peaceful uses of nuclear energy.

2) In accordance with the October 20, 1994 letter of assurance from the U.S. President, the U.S., representing the consortium, will make arrangements to offset the energy foregone due to the freeze of the DPRK's graphite-moderated reactors and related facilities, pending completion of the first LWR unit.

- Alternative energy will be provided in the form of heavy oil for heating and electricity production.
- Deliveries of heavy oil will begin within three months of the date of this Document and will reach a rate of 500,000 tons annually, in accordance with an agreed schedule of deliveries.

3) Upon receipt of U.S. assurances for the provision of LWR's and for arrangements for interim energy alternatives, the DPRK will freeze its graphite-moderated reactors and related facilities and will eventually dismantle these reactors and related facilities.

- The freeze on the DPRK's graphite-moderated reactors and related facilities will be fully implemented within one month of the date of this Document. During this one-month period, and throughout the freeze, the International Atomic Energy Agency (IAEA) will be allowed to monitor this freeze, and the DPRK will provide full cooperation to the IAEA for this purpose.

- Dismantlement of the DPRK's graphite-moderated reactors and related facilities will be completed when the LWR project is completed.

- The U.S. and the DPRK will cooperate in finding a method to store safely the spent fuel from the 5 MW(e) experimental reactor during the construction of the LWR project, and to dispose of the fuel in a safe manner that does not involve reprocessing in the DPRK.

4) As soon as possible after the date of this document U.S. and DPRK experts will hold two sets of experts talks.

- At one set of talks, experts will discuss issues related to alternative energy and the replacement of the graphite-moderated reactor program with the LWR project.

- At the other set of talks, experts will discuss specific arrangements for spent fuel storage and ultimate disposition.

II. The two sides will move toward full normalization of political and economic relations.

1) Within three months of the date of this Document, both sides will reduce barriers to trade and investment, including restrictions on telecommunications services and financial transactions.

2) Each side will open a liaison office in the other's capital following resolution of consular and other technical issues through expert level discussions.

3) As progress is made on issues of concern to each side, the U.S. and the DPRK will upgrade bilateral relations to the Ambassadorial level.

III. Both sides will work together for peace and security on a nuclear free Korean peninsula.

- 1) The U.S. will provide formal assurances to the DPRK, against the threat or use of nuclear weapons by the U.S.
- 2) The DPRK will consistently take steps to implement the North-South Joint Declaration on the Denuclearization of the Korean Peninsula.
- 3) The DPRK will engage in North-South dialogue, as this Agreed Framework will help create an atmosphere that promotes such dialogue.

IV. Both sides will work together to strengthen the international nuclear non proliferation regime.

- 1) The DPRK will remain a party to the Treaty on the Non-Proliferation of Nuclear Weapons (NPT) and will allow implementation of its safeguards agreement under the Treaty.
- 2) Upon conclusion of the supply contract for the provision of the LWR project, ad hoc and routine inspections will resume under the DPRK's safeguards agreement with the IAEA with respect to the facilities not subject to the freeze. Pending conclusion of the supply contract, inspections required by the IAEA for the continuity of safeguards will continue at the facilities not subject to the freeze.
- 3) When a significant portion of the LWR project is completed, but before delivery of key nuclear components, the DPRK will come into full compliance with its safeguards agreement with the IAEA (INFCIRC/403), including taking all steps that may be deemed necessary by the IAEA, following consultations with the Agency with regard to verifying the accuracy and completeness of the DPRK's initial report on all nuclear material in the DPRK.

Robert L. Gallucci

Head of Delegation of the
United States of America,
Ambassador at Large of the
United States of America

Kang Sok Ju

Head of the Delegation of the
Democratic People's Republic of
Korea,
First Vice-Minister of Foreign Affairs of
the Democratic People's Republic of
Korea

ΠΗΓΗ: www.kedo.org

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙ

Association of South East Asia Nations	Asia-Pacific Economic Cooperation	ASEAN Regional Forum	KEDO
Brunei Darussalam 1995	Australia 1989	Brunei Darussalam 1995	Argentina 1996
Burma 1995	Brunei Darussalam 1989	Burma 1995	Australia 1995
Cambodia 1999	Cambodia 1989	Cambodia 1999	Canada 1995
Indonesia 1967	Chile 1994	Indonesia 1967	Chile 1996
Laos 1995	China 1991	Laos 1995	Czech Republic 1999
Malaysia 1967	Hong-Kong 1991	Malaysia 1967	European Union 1997
Myanmar 1967	Indonesia 1989	Myanmar 1967	Indonesia 1996
Philippines 1967	Japan 1989	Philippines 1967	Japan 1995
Singapore 1967	Korea 1989	Singapore 1967	N. Zealand 1995
Thailand 1967	Malaysia 1989	Thailand 1967	Poland 1997
Vietnam 1995	Mexico 1993	Vietnam 1995	RoK 1995
	N. Zealand 1989		USA 1997
	Papua N. Guinea 1993		Uzbekistan 2000
	Peru 1998		
	Philippines 1989		
	Russia 1989		
	Taiwan 1991		
	Thailand 1989		
	USA 1989		
	Vietnam 1998		

ΠΗΓΕΣ : www.aseansec.org, www.kedo.org, www.apec.org, www.aseansec.org/arf.htm

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙΙ

ΠΗΓΗ www.cia.gov/factbook

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ IV

Table 1
Six Interlocutors vis-à-vis Possible Preferred Outcomes over the North Korean Nuclear Issue

Nations	Best	Goals	
		Middle/Medium/Moderate	Worst
China	Non-nuclear zone in the Korean Peninsula. DPRK's regime survives by opening up and reforming, improving relations with its neighbours, building up the security mechanism in Northeast Asia, creating the necessary premise for FTA in Northeast Asia, serving to rejuvenating the northeast region of China.	Peace and stability in the Korean Peninsula. DPRK's nuclear programme dismantles step by step through six-party talks.	Collapse of DPRK regime or being overturned by the US. DPRK becomes nuclear state publicly, provoking Japan's and Taiwan's nuclearization thus damaging the security situation in Northeast Asian region.
DPRK	Build up diplomatic relations with the US, Japan, improving fundamentally the security environment, creating a good external environment for reform and open to the outside.	By making concession to freeze its nuclear programme, gain the assistance of energy, food and economic assistance, getting the security guarantee from the US as well as suspension of sanctions, removed from the American list of terrorism supporting countries.	DPRK regime being overturned by the US. Standoff in the six-party talks, without hope for assistance. Sanctions will continue with no sight of security guarantees.
US	Dismantling of North Korea's nuclear programme by CVID ensuring supply of the enriched uranium and plutonium. Destruction of all nuclear weapons and facilities which existed before 1994; Korean Peninsula becomes a non-nuclear zone.	Freezing North Korea's known nuclear programme and destruction of unknown nuclear establishments spread over several stages. North Korea will not challenge America's policy of anti-proliferation and anti-terrorism.	North Korea becomes nuclear state publicly, engages in proliferation of WMD, supports or carries out terrorist activities.
ROK	Narrowing the gap between the South and the North by peaceful evolution and assistance, unification in the end on the Germany model.	North Korean nuclear issue is kept under control. Korean Peninsula remain peaceful and stable.	North Korean nuclear issue goes out of control and graduates as a military conflict.

Table 1 continued

Table 1 continued

Nations	Best	Goals Middle/Medium/Moderate	Worst
Japan	North Korea gives up the nuclear weapons option, categorically renounces diplomatic relations, solves remaining problems like detained hostages.	North Korea made out on and accepts assistance, Japan will gain more control over the issue holding the leverage of economic power.	North Korea officially becomes a nuclear state.
Russia	Agreement on non-nuclear zone in the Korean Peninsula. Prosperity and stability of the Korean Peninsula, long-term security mechanism in place; inclusion of the Far East region of Russia into future FTA of Northeast Asia along with the development of Tu Man river.	As the possible provider of energy to North Korea, Russia will get deeply involved when the six-party talks enter the stage of assistance. Russia is set to play a more active role in the Northeast Asian region through its energy levers.	The nuclear issue goes out of control and North Korea becomes a nuclear state publicly, provoking retaliation from threatening the balance of power in the region and fitting the scenario further in favour of the US.

Source: formulated by the author.

Note: Best: the ideal situation

Medium: real objectives which are being pursued

Worst: the worst situation that should be avoided